AZİZ NESİN

ÖLMÜŞ EŞEK

ÖYKÜLER

22 BASKI, 107.500 KİTAP

illiteratix

Aziz Nesin

“Kurttan korkusu olmayan Ölmüş Eşek ‘in, Tahtalıköy'den, yeryüzündeki arkadaşı Eşekarısı'na yazdığı mektuplar”

İLK MEKTUP

(Ölmüş Eşek'in Nasıl Öldüğünü Anlatır.)

Sevgili Eşekarısı, Mektubumu alınca şaşıracaksın. Biz onu, çoktan nalları dikti biliyorduk, yine hangi ahırdan çıktı, diye afallayacaksın. Hiç şaşma, Tahtalıköy'deyim. Sana bu mektubumu Tahtalıköy'den yazıyorum. Bir zamanlar yeryüzünde yaşamış bütün büyükler, ünlüler, ileri gelenler, hepsi burada. Ben de onların arasmdayım. Sen şimdi "Vahvah, sağlığında değerini bilememişiz!" diyerek ne denli dizini dövsen yeridir. Neden "Kör ölür, badem gözlü olur!" denildiğini, o körolası dünyada değeri anlaşılmamış olanların son umudu Tahtalıköy'e gelince çok iyi anladım. Gözlerim, burnumun ucunu bile göremezken, ölümümden sonra "Sürmeli gözlüydü", "Bakışları üzünç doluydu" diye benim için övgüler düzüldüğünü duydum.

Dünyada sıkıntı çektiğin için hiç boşuna üzülme, ölünce senin için de gazetelerde "Yeri doldurulmaz büyük kayıp" diye yazacaklar. Bencileyin yoksulların yaşarken yerini dolduruyorlar, kendi yerimizi bile bize bırakmıyorlar da, öldüğümüz zaman nedense bi türlü yerimizi dolduramıyor, boş bırakıyorlar.

Ölünce, sen de, geride kalanların kalbinde yaşayacaksın; Tahtalıköy'deki yerin de Eşek Cenneti olacaktır. Burada, yaşarken yaşayacak yeri olmayıp da, öldükten sonra yeri doldurulamayanlardan birisi, bir eşek kardeşin başından geçmiş şu olayı anlattı. Çok sıcak bir günmüş. Eşeğin sırtına çok ağır yükler vurmuşlar. Yüklerin altında ıhlıya pıhlıya giden eşeğin yolu bir deniz kıyısına düşmüş. Deniz kıyısında bir büyük yalının önünden geçerken, bir de

bakmış ki, yalının balkonunda bir besili, bakımlı eşek şezlonga kurulmuş, elinde, içindeki buzdan dışı terleyen bir cam içki bardağı... İçkisini yudumlayıp, cıgarasını tellendiriyor.

Yük altında sıcaktan bunalmış eşek, yalının balkonunda püfür püfür esen rüzgâra karşı içkisini içen eşeğe bakmış, bakmış da, Yani, o kurumun da ne oluyor, altyanı sen de yaşıyorsun, ben de yaşıyorum... demiş.

Balkondaki eşek, yük altında ıhlayıp pıhlayan eşeğe, Evet, sen de yaşıyorsun, ben de yaşıyorum ama sen işte öyle yaşıyorsun, ben de işte böyle yaşıyorum! demiş.

Tahtalıköy'de hiç devlet dairesi olmadığı ve memur da kullanılmadığı için bütün işler çok çabuk görülüyor ve tıkırında gidiyor, insanları meraktan çıldırtmak için kurulmuş olan posta örgütü gibi bir kuruluş burada yok. Tahtalıköy'den birisi, yeryüzünde yaşayan birisine mektup göndermek isteyince, mektubunda neler yazmak istiyorsa, bunların hepsi, mektup göndereceği kişinin içine doğuyor, işte şimdi, bu mektupta söylemek istediğim herşeyi senin içinden geçirdiğin gibi...

Sevgili Eşekarısı, sana bu mektubumda nasıl öldüğümü anlatacağım. Bu anlattıklarım, artık yaşayamayacak kertede bunaldığın bir dar zamanında ve sıkışıp kaldığın bir dar yerde belki işine yarar.

Dinle!

Yok ötesi, ölmüşüm, öyle, yaz sıcağında buzlu hoşafı kaşıklaya kaşıklaya "Oooh, öldüm!" diyenlerinki gibi lâfın gelişi bir ölüm değil benimkisi. Basbayağı ölmüşüm işte!

"ölümle şaka olmaz!" diyeceksin. Bizim gibilerin yaşamı bile şakadan geçince, ölümü tüm rezillik oluyor. Arkamdan ağlayacak iki kişi var: Biri Vasil, biri de Vedat. Birine beş yüz, birine yüz lira borcum var. Borcumu ödemeden öldüğüm için kim bilir nasıl üzülmüşlerdir. Onların suratlarını her görüşümde ölüp ölüp dirilmekten, yani taksit taksit can vermektense peşin ölmeyi yeğ tuttum.

İlkin evde ölmeyi tasarladım. Sonra düşündüm, gelengiden yoksulluğumun diz boyu rezilliğini görecek, ele güne maskara olacağım, bunun üzerine evde ölmekten caydım. Yazın yazlıkta, kışın kışlıkta yaşayamadım, hiç olmazsa şu sıcaklarda, bir türlü yaşayamadığım bir yazlıkta öleyim diye, ölüsünü göstermek istemeyen soylu kediler gibi, aldım başımı, uzak, havalı, hem de güzel görünümlü bir yere gittim.

Ölmeden önce kendime, "Son arzun nedir? Söyle bakalım!" diye sordum.

İçimden bir ses, "Yaşamak!" dedi.

Sen onu bir kez geç bakalım, dedim, sana "son arzun nedir?" diye sorduksa, idam edileceklere sorulan "usulen" bir sorudur bu, hemen şımarma da, şöyle yapılabilecek, sana uygun düşebilecek bir isteğin varsa onu söyle!

İçimdeki ses, bir daha, boğuk boğuk, "Yaşamak!", diye haykırdı.

Sus!.. Bu senin isteğin "Bir sınıfın diğer sınıflar üstünde tahakkümünü kurmak" demektir ve ceza yasalarında yazılı en ağır suçtur.

İçimdeki ses susunca ekledim: Bunca yıl at kuyruğunda sinek gibi yaşadın da ne gördün, ne buldun bu dünyadan a teres!..

Yumdum gözlerimi, "irtihali dârı beka" eyleyip "ebedi istirahatgâh"ıma çekildim. Düpedüz şarampola uzanmıştım. Yoldan geçen biri, biriki tekmeledi, bende bir kıpırtı görmeyince üstümü başımı aradı. İç ceplerimi karıştırırken gıdıklandım ama öldüğüme göre hiç ses etmemeliydim. Adam, ceplerimde para bulamadı. Saat, dolmakalem, yüzük, çakı, çakmak gibi işe yarar bir şeyler de bulamayınca suratıma tükürdü. Yine vicdanlı adammış. Tüküreceğine daha başka bir şey de yapabilirdi. Oradan geçen birine, seslendi: Yolda biri ölmüş ama insandan sayılmaz!.. Polise haber verdiler. Gelen polise, daha önce ceplerimi arayan adam, "Üstünde hiçbir şey yok, kim olduğu anlaşılmaz!"

dediyse de polis, “Heheheeey... ben onun kim olduğunu şimdi anlarım...” dedi.

“Kimliği olmayınca?...”

Eliyle yaka numarasına, sonra da tabancasına vuran polis, “Biz bunları boşuna taşımıyoruz aslanım, dedi, biz yelden nem, selden yem kaparız.”

“Ama nasıl?”

“Konuşturururum”.

“ölmüş... ölü konuşur mu?”

“Orası meslek sırrı... ölmemiş olanı herkes söyletir, ben ölüyü konuşturayım da gör. Biz ölüleri değil, mezar taşlarını bile dile getiririz, ki, Boğaziçi safasında gazel okunuyor sanırsın...”

Araya taraya ceplerimde Fatih'li sıracalı kıza, bir de Bursa'lı öğretmene yazdığım aşk şiirlerini buldular. Polis, şiirleri görünce, “Herif şairmiş, dedi, bu şairler bir konuşmaya başladılar mı, bir daha yedi devletin polisi gelse bunları susturamaz...”

Polis, şiirleri alıp beni hendeğin içinde bırakınca, bir iyiliksever adam polise neden beni bırakıp da şiirleri götürdüğünü sordu.

Polis, “Bu şiir denilen şey, içinden çıkılmaz, karışık bir şeydir, dedi, şifre gibi bir şey olduğundan bu yeni şiirleri ne okuyan anlar, ne dinleyen... Onun için en çok şiir okuyan bizde siyasi polislerdir. Belki bu şiirlerde bir suç bulunur diye incelemeleri için siyasi şubeye götürüyorum.”

Onlar gitti, ben de hendekte kalakaldım.

İşte sevgili Eşekarısı, ölümüm böyle oldu. Ama bununla bitmiyor. Sen ölmeyi kolay bir iş mi sanıyorsun? Nerdeee!... Şuna inan; günün birinde ölünce, nasıl doğduğuna pişmansan, öldüğüne de bin pişman olacaksın. Dünyanın öyle bir yerine, öyle bir zamanına gelmişiz ki, yaşasan yaşanmaz, ölsen ölünmez. Ne yaşamaya bırakırlar, ne ölmeye... .

Gelecek mektubumda ölümümden sonra bile başıma neler geldiğini anlatırım. Arayıp soran olursa selâmlarımı

söyle. Soranlar dedim de aklıma geldi; aman, gözünü seveyim, sakın alacaklılarıma yerimi söyleme! Hele içlerinde biri vardır sen onu tanırsın alacağı parayı bana ödettirmek için. hiç dinlemez ölür de buraya gelir, bana burada, yani "ebedi istirahatgâh"ımda bile rahat vermez, öyle olur olmaz insana adresimi verme.

Zehirli iğnenin ucundan öperim.

Dostun ölmüş Eşek

İKİNCİ MEKTUP

(Ölmüş Eşek'in Cankurtaran Arabasıyla Taşınmasını Anlatır.)

Sevgili dostum Eşekarısı, Geçen mektubumda nasıl öldüğümü, daha doğrusu yol hendeğine öldüm diye nasıl yan gelip yattığımı anlatmıştım. Asıl zorluk ondan sonra başladı. Oradan gelip geçen bütün yolcular başıma toplandılar. Başımda yığılıp kalan yurttaşlardan biri, “Yahu, biz nasıl insanlarız be!” diye bağırdı, “adam gözümüzün önünde ölüyor da, hiç kimsenin kılı kıpırdamıyor.”

Başka birisi, “Doğru, dedi, memlekette insan kalmamış namussuzum. Surada şu kadar kişi var da, içlerinden bir insanoğlu çıkıp yardım etmiyor.”

Kalabalıktan biri sordu: “Sen neye yardım etmiyorsun, sen insan değil misin?”

“Sen onu bana soracağına kendine sorsan daha iyi değil mi?”

“Benim işim var yoksa... Olmasa ne olacak, suradan bir koşu eczaneye gider haber verirdim.”

“İşi varmış... Hangi iş be, yarım saattir, burada dikilmiş bakıyorsun.”

Ondan sonra sesler bir gürültüuğultu olarak sürdü.

“Bir doktor yok mu, doktor? Bu kadar insan içinde bir doktor yok mu yahu?”

“Bu sabah gazetede okudum: Beyin göçü varmış... Doktorlarımız Amerika'ya, Almanya'ya göçetmişler. Memlekette doktor da kalmadı kardeşim.”

“En iyisi suradan bir yerden telefon etmek...”

“Bizim telefonları bilmez misin kardeşim, telefondan ses gelene kadar adam çoktan ölür...”

“Ölmekle kalsa iyi, telefonla konuşmayı beklersen, adamı, kurtkuş yer de parçası bile kalmaz. Şimdiki zamanda telefonla konuşmak kolay mı!..”

“Vahvah... Adam gözümüzün önünde ölüyor be!..”

“Kardeşim insaf yok ki, insaf...”

Ne demiş şair: “insaf kalmamış beni âdemde / Anam ağladı Acıbadem'de...”

Bir delikanlı yanındakine, “Avrupa'da, Amerika'da olsa, işte böyle bir şey olmaz, dedi, oraları medeni memleket...”

“Yani şimdi sen ne demek istiyorsun, bizim memleketimiz medeni değil mi demek istedin? Ha? Erkeksen bir daha söyle bakalım bu kadar tanık önünde!”

“Ben öyle demek istemedim...”

“Yahu, bırakın tartışmayı da bir şey yapın, adam ölüyor be...”

“Avrupa'da olsa, sosyal yardım servisleri var heriflerin; diyelim bir köpek bile sokak ortasına düşüp debelense, hemen koşarlar, arabaya atar, doğru hayvan hastanesine götürürler.”

Yanındaki ona karşı çıktı: “Yağma yok... Hiç de öyle değil işte. Avrupa'da, Amerika'da kimse kimsenin işine karışmaz. Orda herkesin kendi işi var. Yanıbaşmdaki “ölüyorum, Allah rızası için bir yudum su verin!” diye yalvarsa, kimseler su vermez. Anladın mı sen?”

“Bayım, siz Avrupa'ya gittiniz de mi böyle konuşuyorsunuz?”

“Ben kendim gitmedim...”

“Eee?”

“Gitmedikse de gidenlerden duyduk, üstelik gazetelerde okuyorum da... Sanki siz gittiniz mi?”

“Tabii... Geçen yıl bizim kurumun yardımlaşma derneği, vapurla on beş günlük Akdeniz gezisi düzenlemişti. Baştanbaşa Yunanistan'ı, İtalya’yı, İspanya'yı, sonra efendiceğizime söyleyeyim, neydi adını söyleyiver, işte orasını, hep gezip dolaştık.”

“Avrupa görmüş insanın hali bir başka oluyor...”

“Avrupa'daki gezilerimin sonunda şunu öğrendim ki...”

“Yahu, bir vicdanlı insan yok mu içinizde be? . Var, ne olacak?”

“İyi işte, gidip bir yerden telefon et de, cankurtaran çağır...”

“Avrupa'da olsun, Amerika'da olsun, ölene kalana hiçkimse karışmaz. Neden karışmaz? Çünkü oraları medeni memleketler olduğundan, her işe karışacak adam ayrıdır. Yolda düşenleri, yol hendeğine düşenleri, düşüp de ölenleri, düşüp de ölmeyenleri kaldırmak için hep ayrı ayrı örgüt vardır. Böyle bizdeki gibi adam ölürken, başında durup da nasıl ölüyor diye seyretmezler, geçip giderler.”

“Demek, onlarda da hiç insanlık kalmamış yani... insan nasıl geçer gider, hiç olmazsa döner de bakar yahu...”

“Yani o işle kimler ilgiliyse, onlar alır, götürür, artık ne yapacaklarsa yaparlar.”

“Göğsünü bağrını açmalı zavallının...”

“Efendim, bu durumlarda en iyisi, masaj yapmaktır... Birisi masaj yapsa herif kurtulacak...”

“Kollarını, ayaklarını oynatsalar, göğsüne de bastırsalar biraz, belki kendine gelir.”

“Ne masajı, ne mesajı be kardeşim, adam ölmüş, sen hâlâ konuşuyorsun...”

“Ölmüş mü?.. Vay anasını...”

“Neye şaştın öyle?”

“Az önce yaşıyordu.”

“Ne var şaşacak bunda? Az sonra da öldü. Ölenlerin hepsi de, ölmeden önce yaşar.”

“Can dediğin bir kuştur, şimdi var, şimdi yok...”

“Hepimizin sonu işte bu!...”

“Biz adam olmayız kardeşim... Yani şu kadar adam şu zavallının başına toplanmış da, hiçbirinin yardım etmemesi insanlık mı?”

Dostum Eşekarısı, doğrusu başımda toplananların bu konuşmaları çok hoşuma gidiyordu. Bu işin bu denli eğlenceli olduğunu bilseydim, canım sıkıldığı zamanlar,

kentin kalabalık alanlarında ikide bir düşüp ölme numarası yapardım. Ama şimdi bu hendekte numara yapamazdım; çünkü öleceğim diye söz vermiştim, hem de kalabalıkta söz verdiğimden, döneklik edemezdim.

Başımda toplananlardan telesik işi olanlar, yarım saat kadar sorup soruşturuyor, benim için sözde bilgi aldıktan sonra yollarına gidiyorlardı. Uzun incelemeden sonra artık bıkıp sıkılanlar da gidiyor, ama her gidenin yerini dört beş kişi aldığından kalabalık gittikçe artıyordu, ölümü görmek için itişip kakışıyorlar, bağrışıp çağrışıyorlardı. Bir kadın, önündeki çocuğu iterek, “Bacak kadar çocukların böyle yerlerde ne işi var! diye bağırınca”, arkasından kavradığı kadını kollarının arasına alıp korumaya çalışan bir erkek, “Terbiye kalmamış, dedi sözde vatana çocuk yetiştiriyorlar. “Saldım bayıra, mevlâm kayıra!…””

“Ne Ana babalar var şu dünyada?” üstümdekileri, giysimi, kaşımı gözümü inceleyenlerden biri, “Ayakkabılarına bakın, dedi, bağın biri siyah, biri kahverengi…”

Bu söz üzerine gülüşmeler oldu.

Öyle utandım ki, ayağımın birini altıma alıp aynı renkte fotinbağı kullandığımı gizlemek istedim ama ölmüş olduğum için kıpırdamam hem ayıp kaçar, hem de kurala aykırı düşerdi, işte o zaman anladım, bir işi yapmadan önce iyice düşünüp danışmak gerekiyor, ölecek misin, ölmeden önce, yerde nasıl poz alacağını hesaplamalı, ona göre yere uzanmalısın. Oysa ben, öldüm diye yol hendeğine gelişigüzel uzanırken, dikkatli yurttaşlarımın fotinbağlarımın ayrı renkte olduğunu bile inceleyeceklerini hiç düşünememiştim.

Üstümü başımı inceleyenlerden biri, “Bahse girerim, ayakkabıları en az üç kere pençelenmiş…” dedi.

Bana en çok acıyan, yaşlı bir kadındı, yaşlı ama “mihrabı yerinde”, boyası, badanası kat kat bir kadın, “Vah vah… Ne de uzun, kıvırkıvır kirpikleri varmış maşallah, yazık olmuş gence… “dedi.

Şu insanlar birbirine hiç benzemiyor, kimisi saça, kimisi de kirpiğe meraklı. Şu yaşlı kadının uzun kirpikli erkek meraklısı olduğu kimin aklına gelir!

“Pantalonunun paçaları liğme liğme...”

“Ceket kollan da iyice tirfillenmiş...”

“Pantalonunun dizkapakları eprimiş.”

“Yahu, ne duruyorsunuz?”

“Ya ne yapalım?”

“Birisine haber verin. Doktor filan gelsin...”

“Göz göre göre ölüyor.”

“Bakalım yaşıyor mu ki...”

“Dostum, o yaşasın, yaşamasın, biz insanlığımızı gösterelim de...”

“Kaç yaşında var dersiniz?”

“Eh, kırk, kırkbeş...”

“Sanmam... Olsun olsun da otuz olsun.”

“Ben insan sarrafıyraıdır. Bir baktım mı suratına, şıp diye ne mal olduğunu anlarım insanın... Bu adam yüzdeyüz bir küçük memur ve çok dargelirli.”

“Bence de öyle... Hem de hep masada oturup çalışan biri...”

“Nerden anladınız?”

“Baksanıza ceket dirseklerinin havı dökülmüş...”

“Boyu da pek kısa...”

“Ondan yaşını göstermiyor ya...”

“Ben sana bir şey söyleyeyim mi, böyle eceliyle ölmüş olanı seyir hiç bir şeye benzemiyor, bunun hiç heyecanı yok, herif asılacak ki, işte o zaman seyret, ne zevk...”

Sevgili Eşekarısı altı saatten çok o hendekte kaldırımı sanıyorum, çünkü artık güneş batmak üzereydi. Yurttaşlar bölük bölük gelip ölümü seyrettiler. Hepsi de üzüldü, acıdı Birbirimize yardım etmeyen kötü insanlar oluşumuzdan yakındılar. Daha da ileri gidip, yardım elini uzatmayanlara ilenenler, şovenler bile oldu. Tam beni oradan kaldıracakları sırada, öğretmen olduğunu sandığım biri, “Haberim olsaydı,

öğrencilerimi getirir de gösterirdim, uygulama yaparlar, insanın nasıl öldüğünü görürlerdi…” dedi.

Bir yurttaş, “Yahu hayatınızda hiç ölü görmediniz mi, ne yığılıp duruyorsunuz!” diye bağırıp kalabalığı dağıtmaya çalışırken başka biri de, “Kuyruğa girelim yurttaşlar, sırayla… itişip kakışmayalım… Kuyruğa girersek hepimiz görürüz…” diye seslenerek düzen kurmaya çalışıyordu, Beni cankurtaran arabasına atarlarken, meraklı bir yurttaş da, “Bir dakika durun, ne olur, taaa nerden koşup görmeye geldim…” diyerek beni görmek için kalabalığı yarmaya çalışıyordu.

Adama

“Tanıdığınız, akrabanız filan mı yoksa?” diye sordular.

“Yok canım, haber verdiler de merak edip geldim…” dedi.

Çok yazık, meraklı yurttaşların hepsi ölümü göremedi. Araba kalktı. Çocuklarla bir kaç da delikanlı, bir zaman arabanın arkasından koştular. Sonra herhalde, insan gücünün makine gücüyle yanşamayacağını anlamış olacaklar ki, bu yarıştan caydılar.

Sevgili Eşekarısı, cankurtaran arabasındaki gezimi de evet, bu bir geziydi gelecek mektubumda anlatırım. Selâmlar eder, iğnenden ve gözlerinden öperim.

Dostun Ölmüş Eşek

ÜÇÜNCÜ MEKTUP

(Ölmüş Eşek'in Cankurtaran Arabasıyla Gezintisine Değindir.)

Dostum Eşekarısı, İlkin selâm eder, iğnenden öperim.

Nasıl büyük bir cümbüşle, alaalahey'le ölümü cankurtaran arabasına attıklarını anlatmıştım. Şimdi de ondan sonra ölümün başına gelenleri dinle. "Deniz altında yirmi bin fersah", benim "Cankurtaran'da bir günlük gezi serüvenimin yanında hiç kalır...

Beni boylu boyumca arabanın arkasına atmışlardı. Birdenbire sanki taksiye binmişim gibi geldi de, ya şoför para isterse diye beni bir korku aldı. ölü olduğumu anımsayıp rahatladım.

Beş yüz metre yol aldık almadık, arabanın motoru "zınk!" dedi, durdu. Bir daha da işlemedi. Şoför, siyasi hasımlarına karşı ateş püsküren bir politikacı gibi, bir zaman sövdü saydı, motoru sarstı, makineyi kurcaladı, her ne yaptıysa araba bir türlü yerinden kımıldamadı. Sanırsın, mübarek beton kazık gibi yere çakılmış kalmış. Şoför, çevresini kuşatan kalabalığa, Her yerde ille de bir kalabalık toplanıyor. Biz hep kalabalık yaşıyoruz. Madem toplandınız, hadi şunu itin arkadan yurttaşlar! diye yalvardı. Şoför, sözcüklerini değiştire değiştire yalvarmasını bir kaç kez tekrarlayınca kalabalık dağılmaya başladı. O zaman muavinine, "Gördün ya, nasıl dağıttım kalabalığı, dedi, bir yerde böyle aylaklar toplanır da onları dağıtmak istersen hemen yardıma çağıracaksın, bir küçük iş buyuracaksın. O zaman, bak gör, kaçan kaçana..."

Şoför, halâ arabanın çevresinde kalmış bir kaç kişiye, vatan, millet, vicdan gibi kutsal sözler de söyleyerek, yardım etmeleri için bir süre daha yalvardı. Kalabalık,

ayaklarını sürüye sürüye dağılıyordu. Uzaklaşanlardan biri, motoru çalıştırmaya uğraşan şoföre, “Boşuna kurcalama! Araba bozulunca ‘Nerde tırak orda bırak!’ ” diye akıl verdi.

Muavin, “Usta, ben inip de iteyim arabayı arkadan...” dedi.

Şoför, “Sen otur yerinde, ben şimdi onları gayrete getireyim de gör sen...” dedi.

Sonra başını pencereden çıkarıp, “Allah rızası için, Allah’ını seven şu arabayı biraz itsin arkasından!..” dedi.

Şoförün “Allah rızası” demesiyle o dağılmakta olan halkımıza bir gayret geldi, şeker tanesine üşüşen karıncalar gibi arabanın üstüne doluştular; sağından, solundan, yanından, ucundan, tekerinden, kapağından tuttular. Ama öylesine bir tutuş ki, dokundular demek daha yerinde olur; hani yüksek sosyeteden bir bayan, alçak sosyeteden bir adamın elini sıkmak zorunda kalsa, nasıl parmağının ucuyle şöyle bir dokunursa işte öyle... Ama sen tutuşa bakma, bir de bağırıp çağırmaya bak. Öyle bağırıp çağırıyorlar ki, sanırsın yer yerinden oynayacak.

Üstelik" hepsi de birbirine candan gönülden gayret veriyor": “Haydin arkadaşlar!...”

“Yurttaşlar dayanın!..”

“Hooop! Bir, kiii, üç...”

Kimisi komut veriyor, kimisi yalvarıyor, kimisi buyuruyor ama hiçbiri gerçekten itmediği için araba bir parmak bile kıpırdamıyordu.

“Haydi arkadaşlar...”

“İtin din kardeşleri!”

“Yahu, biraz dayanın be...”

Bu cenabet cankurtaran arabası zamanında hastaneye ulaşmazsa kaç para eder yani...

“Dayanın müslümanlar, dayanın bre!...”

“Al berabeeer...”

“Haydi hooop!...”

Gürültülerine bakarsan, Arşimet'in aradığı dayanağı bulmuşlar da, dünyayı temelinden oynatacaklar sanırsın.

Oysa dört tekerlek üstünde duran araba bir parmak bile yerinden oynamıyordu.

“Al baştan!.. Bir daha...”

“Elbirliğiyle, hooop!...”

Direksiyondaki şoförün burnundan şıpır şıpır ter damlıyor. Doğruyu söylemek gerekirse, arabayı şoförden başka iten yok; ama o da şoför yerine oturmuş, eli direksiyonda, arabayı içerden ittiği için, araba kımıldamıyor.

“Az kaldı, haydi...”

“İtelim yurttaşlar, sevaptır...” Şöför, “Bir kımıldasa, bir oynasa yerinden, artık tutma, koyver gitsin...” diyor.

Muavini, “Usta, kımıldasa gider mi?” diye soruyor.

“Ne demek gider mi, uçar uçar... Uçar da bir daha durduramayız Allah korusun...”

Bir yaşlı adam uzaktan, “Himmetülrical taklaulcibal...” diyor.

Ne demek o beybaba?

“Yani şu demek ki efendi oğlum, büyüklerimiz isterse dağlara takla attırılır...”

“Yahu, takladan geçtik, bir parmak kıpırdatsak yeter...”

Çocuklar da, arabayı itenleri, arkalarından dayanıp itiyorlar. En dıştaki çemberde yaşlılarla kadınlar var. Onlar da kahve döğücünün hık deyicisi olarak kışkırtıcı sesler çıkarıp sözde arabayı itenleri coşturuyorlar.

“Dayanın kardeşler, dayanın...”

“Allahını seven itsin şu mereti be!... “

Arada bir yorumda bulunanlar da var.

“Şimdi bu Amerika'da olsa rüzgâr olur uçar be...”

“Neye Amerika'da uçuyormuş.”

“Orda uçar... Her nedense bu makine, motor gibi şeyler bize geldi mi, işte böyle önünde su görmüş inatçı eşek gibi kakılır kalır yerinde. Yürümez beyim, yürümez, boşuna itiyorlar, ilk elektrikli trenin gelişini hatırlar mısınız? Elektrikli tren bu, artık lafı olur mu? Ne dersin, o bile yürümedi yahu...”

“Efendim, memleketin havasından, suyundan...”

“Yok daha neler?”

“Ciddi söylüyorum. Bir tarihte Almanya'dan bir gemi satın alınmıştı. Gemi saatte yirmi mil mi, otuz mil mi, yoksa altmış mil mi ne gidiyormuş.”

“Yok deve...”

“Deve değil efendim, gemi... Bizim karasularımıza kadar gemi bu hızla gelmiş, gelmiş, tam bizim karasularımıza girince, bir milim gitmiyor. Beyim, dalgalar bile gemiyi sallayamıyormuş. Ne bizimkiler, ne de Alman kaptan gemiyi yürütememişler. Gemiyi öte yana çeviriyorlarmış, gemi alıp başını gidiyor... Bizim karasularına çevirince, gemi şaha dikiliyor at gibi, yürümüyormuş...”

“Yok daha neler?”

“O tarihte gazeteler yazmıştı, okumadınız mı?”

“Peki, neden bizim karasularımızda işlemiyormuş gemi?”

“Memleketin havasından, suyundan... Her memleketin havasına, suyuna göre makine yapacaksın, motor yapacaksın...”

“Bak bu söz doğru arkadaş. Bizim gecekondu mahallesine işleyen otobüsler, başka hiçbir yerde işlemezken, bizim orda vızır vızır işliyor. Neden işliyor? Çünkü direksiyonun tepesine asılmış ‘Ya Hafız’ kuvvetine işliyor...”

“Hadi canım, eski kaptanlar yok da ondan... Bizim eski kaptanlar olacak ki, değil o kâfir yapısı gemiyi, vallahi adaları yürütürlermiş... O kaptanlar şimdi olacaktı ki, bir gece içinde koca Kıbrıs'ı yürütüp Karaköy iskelesine bağlayıversinler.”

“Hattâ bir söz vardır; hani bizim kaptanı deryalardan biri...”

“Haa bildim, ya Barbaros, ya Mimar Sinan...”

“İşte hangisiyse, o demiş ki, ‘Siz bana öyle bir yelken verin ki’ demiş, ‘ben de size Girit adasını yürüteyim’ demiş.”

“Yürütmüş mü?”

“Öyle bir yelken yapamamışlar. Eğer istediği gibi bir yelken yapsalarmış, kaptanı derya paşa, hiç gemi kullanmadan, gemi diye adaları yürütüp filo yapacakmış.”

“Haydi arkadaşlar, laflamayı bırakın da biraz dayanın yahu...”

“Hep beraber, hooop!..”

“Albaştan... Bir, kiii, üç!.. Hoop!..”

“Yorulduk yahu, mola verin de bir cigara içelim.”

“O zamanlar geçmiş beyim, onlar eskidenmiş... Yani bir zamanlarmış... O zamanlar nerdeee? Yeniçerimiz varmış, yeniçerimizin bir bıyığına bir düşman askeri asarlarmış o zaman, anla ne bıyık... Mehter takımlarımız varmış, yeniçeri davulcusu kös'e bir vurdu mu, yer yerinden oynar, düşmanın dudağı yarılırmış korkudan... Yergök zangır zangır titrermiş. öyle leventler varmış yelkenli teknelerimizde, bir nağra saldı mı, denizde fırtına kopar, düşman gemileri batarmış...”

“Yok daha ne?”

“Bunları tarih yazıyor, tarih... Bak bir de şimdiki halimize, surada kırkelli kişi toplanmışız da, kıçı kırık cankurtaran huradasını yerinden kıpırdatamıyoruz.”

“Valla doğru... Sen getir o yeniçeri davulcuyu, getir o kös'ü de, bir tokmak indirsin kös'e, bakalım bu cankurtaran böyle yerinde çakılı durabilir mi? Valla mehter takımından davulcu bir tokmak indirsin kös'e, bu araba tepkili uçak olur da uçar gider...”

“Onu bunu bilmem. Alaman gemisini bizim denizlerde yürütememişler.”

“Davranın din kardeşleri... Hayda bre aslanlar, dayanın!..”

Arabaya içerden dayanmaktan ter içinde kalmış olan şoför, “Bir yürüse cenabet, artık kendiliğinden gider...” dedi.

“Yani, bu başka memleketlerde yürüyen vapurlar, trenler, otobüsler neden bizim memlekete gelince yürümüyormuş?”

“Yadırgıyor da ondan... Söyledi ya demin bey, memleketin havasından...”

Evet, bu makineler, motorlar hep o memleketlerin havasına göre yapılmış, bizim hava yaramıyor bunlara... Tıpkı insan gibi. Her hava her insana yaramaz, kimisine dağ havası, kimisine deniz, kimisine de ova havası iyi gelir.

“Şimdi ayıp ettin, bizim memleketin havası gibi hava nerde var be...”

“Hâşâ... Memleketin havasına söz yok... İyi ki havası var, o da olmasa... Benim demem o deme değil... Yani kendi fabrikalarımız olsa, bizim havaya alışık makineler yaparız...”

“Az bir şey itin yahu...”

“Dayanın!..”

“Haydaaa bre!..”

Yurttaşların nağralarından bana öyle bir çaba geldi ki, nerdeyse ölü olduğumu unutup aralarına katılarak cankurtaranı itmeye koşacaktım, ölmenin bir kötülüğü de bu, istesen de dirilere yardım edemiyorsun. Hatta daha da kötüsü, bir yanda durup, “Hoop!” diye de bağıramıyordum.

Sevgili Eşekarısı, biz böyle dirisiyle ölüsüyle birbirimizi coşturmaya çabalarken, arkadan birdenbire bir özel araba çıkıp, bizim cankurtaranın kıçına son hızla çarpmasın mı! Bizim arabanın motoru bu çarpmayla bir hırladı, ondan sonra hırsıza salan bekçi köpeği gibi ileri atladı. Allah’ını seven bizim arabayı tutmasın!.. Araba gidiyor, gidiyor ne demek, uçuyor... Şoför haklıymış, “Bir yürürse artık gider!” dememiş miydi!

Arabanın hızı gittikçe arttığı, yani motor gittikçe kızdığı ve kızıştığı için, şoförü de bir korku aldı. Muavinine, “Arkadan çok vurdu araba, artık bu bizimki durmaz!” dedi.

“Fren usta, fren!..”

“Ne freni oğlum, bu hızı hiç keser mi fren?”

Ben içerde olduğum için dışarısını görmüyordum ama sanırım, ilkyardım hastanesinin önünden bir kaç kez geçtikse de şoför arabayı bir türlü durduramadı. Muavinine kızdı: “Ulan, bu arabaya benzin mi koydurttun, yoksa neft yağı mı?”

Muavin hiç sesini çıkarmadı.

İstanbul sokaklarını fırdolayı döndük durduk. Usta şoförün direksiyonu iyi kullanması sonucu, çok şükür, hiçbir kaza olmadı. Kendim için değil, daha yaşamak isteyen zavallı şoförle muavini için, çok şükür, diyorum.

Sevgili Eşekarısı, bayram gezintisine dönen bu araba gezimizin sonunu gelecek mektubumda anlatırım da, yeryüzünde politikacıların dalaşmalarından asılan yüzün birazcık olsun güler.

Hoşça kal sevgili dostum Eşekarısı.

Sevgiyle ölmüş Eşek

DÖRDÜNCÜ MEKTUP

(Cankurtaran Arabasının Bozulduğuna Değindir.)

Eşekarısı,

Bizim cankurtaran arabası acı bir gıcırtıyla fren yaptığı zaman, bir yurttaşımız seçim kütüğünden de, nüfus kütüğünden de kaydı silinecek duruma gelmişti. Yerdeki yaralı adamın çevresini, paraları olmadığı için bir eğlenceye gidemeyen meraklı kalabalık çeviriverdi. içlerinden biri,

“Ne şanslı adammış! “dedi.

Bir başkası,

“Evet, dedi, şans olursa bu kadar olur.”

“Dua etsin ki cankurtaran arabası ezdi.”

“Şans diye buna derim işte...”

“İyi olacak hastanın doktor ayağına gelir, demezler mi, işte o hesap, adamı ezen araba şimdi de alıp hastaneye götürecek.”

“Ya başka, bir araba çiğneseydi...”

“Yanmıştı. Bütün gün kaldırım üstünde debelense cankurtaran arabası bulamazdı.”

“Cankurtaran arabasından geçtik beyim, çöp arabası olsa razıyız.”

“Vay beyim vay... Sen de iyice lüksüne kaçtın yani... Çöp arabası nerdeee... Bizim sokağa bir haftadır uğramıyor, tenezzül edip de...”

“Şans bu kardeşim, şans... Koca İstanbul'da şu kadar bin kamyon, şu kadar bin özel araba, şu kadar bin taksi var, topu toplamı beşaltı cankurtaran arabası ya var ya yok... O da bulsun bulsun da bu adama çarpsın ha... Ne şans be!”

“Yok, belediyenin on kadar cankurtaran arabası var ama her zaman sekizi bozuktur işlemez.”

“Daha iyi dedin ya, şu kadar bin araba, kamyon, otobüs içinde, gelsin de adama cankurtaran çarpsın…”

“Piyangodan büyük ikramiye çarpsa insan bu kadar şanslı sayılmaz.”

“Öyledir. İnsanın şansı oldu mu, işte böyle cankurtaran arabasının altında ezilir.”

“İnsan öldükten sonra ha cankurtaranın, ha çöp kamyonunun, ha özel arabanın altında ezilip ölmüş, ne farkı var yani?”

“Ölünce farkı yok ama ezilip de ölmezsen çok farkı var. Bu adam daha ölmedi ki…”

Cankurtaran arabasının çarpmasıyla havada uçarak on adım kadar ileri fırlayıp yere düşmüş olan adamdan akan kanlar, yamalı ve yaralı asfaltın delik deşiklerini, çukurlarını dolduruyordu. Kalabalıktan biri.

“Maşşallah, amma da kan varmış adamda…” dedi.

Başka biri,

“Besbelli büyük bir adam, dedi, bu kadar kanı olduğuna bakılırsa…”

Öndekilerden biri,

“Yok canım, hangi büyük adam, ben tanıyorum…” dedi.

“Büyük adam değil de, o kadar kanı nasıl oluyor? Baksana, maşallah öküz boğazlanmış gibi kanı akıyor.”

Bu adamın işi, kan bankasına kan satmaktı. Her nerde olsa, küçük cep radyosunu hep kulağının dibinde çalar, spiker, “Ameliyat olacak bir hasta için acele kan aranıyor” deyince, kanı, istenilen kana uyuyorsa hemen o hastaneye yada kan bankasına koşardı. Kanını satarak çoluğunu çocuğunu da gül gibi geçindiriyordu. Bu adam var ya bu adam, bu adamın vücudu, su içse onu kan yapıyordu.

Bir tarihte beni bir kamyon çiğnemişti. Kamyon çarpınca ben kendimi kaybetmişim. Doğrusunu istersen, kamyon çiğnemeden çok önceleri de ben kendimi kaybetmiştim ya… Her neyse, on tonluk koca kamyon çiğnemiş de, ne dersin, bir damla kanım akmamış yahu… Beni ertesi günü sokak ortasından hastaneye kaldırmışlar. Muayene eden doktor,

“Çok acele ameliyat edilecek!” deyince, annem iki gözü iki çeşme ağlayarak doktora “Aman oğlum” demiş, “Madem ameliyat edeceksiniz, hazır etmişken oğlumun fıtığı ile apantisiti vardır, onları da alıverin de sevaba girin...” demiş. Doktor, beni ameliyat masasına yatırtıp başlamış kesip biçmeye. Doktor kesermiş, kesermiş, benden hiç kan akmıyor...

“Demek kanın kurumuş.”

“Yok kardeşim, kan nerde ki kurusun? insanın kanı kurudu mu, rakı içersin, o zaman sulanır...”

“Öyleyse senin kanın bozuk.”

“Daha ne diyor... Yahu kan yok ki bozuk olsun...”

“Atma be... Kansız adam yaşar mı?”

“Doktorlar da buna şaşmışlar ya... Ameliyat eden doktor, ‘İyi ki kanı yokmuş...’ demiş Kanım olsaymış, kamyon beni ezince aka aka kan kalmaz ölürmüşüm. Kan yok ki bende ne akacak?”

“İnanmayın, atıyor... Kansız adam olur mu hiç?”

“Olmaz elbet. Herkesin kanı kırmızı değil mi, benimki beyazmış. Hani sarı karpuzlar gibi. Kimi karpuzun da içi sarı çıkar ya, işte öyle.”

“Olur mu öyle şey be...”

“Domates güneş görmezse kızarır mı?... Kızarmaz. Benim kanım da öyle. Ben doğdum, büyüdüm, hep apartmanların yeraltı dairesinde, topraktan aşağı düzeyde oturduğumuzdan, güneş görmeye görmeye kanım kızarmamış...”

“Haaa, o başka... O zaman olur. öyle söylesene...”

Cankurtaranın çarptığı yaralı adamı da benim yanıma attılar. Arabada bir yaralı, bir ölü ben, bir de şoförle muavini, dört kişi olduk. Şimdi de arabanın inadı tuttu, bir türlü yürümez. Bu ne biçim araba, yürüdü mü durmak bilmiyor, durdu mu yürümek bilmiyor.

Birisi,

“Yakında tamir atölyesi var, oraya kadar itelim...” dedi.

Başladılar sözde itmeye... Eski oyun yeniden başladı, istedikleri, arabayı itip işe yaramak değil, parasız eğlence.

İçlerinden biri,

“Bir yumurtayı kırk kişinin nasıl kaldırdığını bilir misiniz?” dedi.

“Bir yumurtayı kırk kişi mi, daha neler...”

“Efendim, yüzbaşı kışladaki erlere ‘Şu yumurtayı yerden kaldırın!’ deyip gitmiş. Bunun üzerine erler toplanmışlar. Koğuştan bir battaniye getirmiş biri. Yumurtayı battaniyenin üstüne koymuşlar. Sonra kırk er, her biri battaniyenin bir yerinden, bir ucundan tutup kaldırmışlar, götürmüşler yumurtayı...”

“Yani?”

“Yani si şu ki, cankurtaran arabasını da işte öylesine itiyorlar...”

“Akıl vereceğine herkese, sen de dayansana biraz...”

Cankurtaranın şoförü, tanıdığı bir taksi şoförü buldu. Cankurtaranı taksinin arkasına bağlayıp yakındaki tamir atölyesine getirdiler. Tamirci arabanın kapağını açıp bakınca,

“Bu neee!” diye sesi çıktığı kadar bağırdı. Şoför serinkanlı,

“Ne var?” dedi.

“Daha ne olsun, kırk yıllık tamirciyim, ben hayatımda böyle motor görmedim.”

“Görmedinse bunu da gör işte...”

“Yahu, bunun içinde dikiş makinesi parçasından tıraş makinesi parçasına kadar her türlü makine parçası var.”

Cankurtaran şoförü,

“Yanılıyorsun, dedi, o senin tıraş makinesi parçası dediğin şey, bir lokomotifin piston kolu vidalarından biridir. Biz yine bir gün, yirmi kilometre son hızla bir yaralı götürüyorduk ilkyardım hastanesine, birden araba bozuldu yolda. Tamirciye götürdük. Usta, bozulan parçayı bulamadı...”

“Anladım… O parçayı bulamayınca bunu koydu. Şimdi hiçbir makinenin, motorun yedek parçası bulunmuyor Döviz yokmuş, yedek parça gelmiyor ki…”

“Ondan değil. Bizim cankurtaran arabasının modeli çok eski olduğundan artık bu modelin motoru hiçbir yerde bulunamıyor. Onun üzerine baktık ki, kan kaybeden yaralı, arabada ölecek, ne yapalım… Kent içi olsa kolay, yaralıyı sarıp sarmalayıp paket yap, bir emanetçiye bırak, git hastaneye haber ver. Ama biz kent içinde değiliz. Neyse, bir iyiliksever akıl verdi. ‘Şurada demiryolu atölyesi var. Atölyenin öyle yaman bir ustası var ki. eski lokomotifleri söküp yeni traktör yapıyor… Traktörün parçalarını söküp vinç yapıyor, İşi gücü, söküp bozup yeniden yapmak. Elinden hiçbir şey kurtulmuyor.’ dedi. Kalktık, o atölyeye gittik. Neme gerek, adam gerçekten de yaman ustaymış. Bir bakışta, motorada ki bozukluğun nerde olduğunu anladı. O koca demiryolu atölyesinde, dolaplarda, raflarda, yerlerde, orda burada, ne kadar vida, dişli, somun, cıvata, mil, bilya varsa, onları bir bir, bizim motorun bozuk yerine uydurmak için denedi. Sonunda padişah sultan bilmem kimin özel treninin lokomotifinin piston kolunun dişli vidası bizim motora uydu. Araba çalışmaya başladı.”

Şoför muavini,

“Bizim arabanın ‘çufçuf’ diye sesler çıkararak işlemesi ondan mı usta?” diye sordu.

Şoför,

“Belki de…” dedi. Tamirci,

“Aşkolsun…” deyince, şoför,

“Ustaya mı, arabaya mı?” dedi.

“İkisine de aşkolsun…”

“Sonra efendim, bizim cankurtaranı bir zengin turist görüp resmini çekmiş, kendi memleketinin gazetesine bu resmi basıp altına da, ‘Otomobilin icadından elli yıl önce yapılmış bir otomobil’ diye övgüler yazmış. Bizim cankurtaranı yapan fabrikanın müdürlerinden biri, bu övgüleri okuyunca, adam kalkmış taaa oralardan buraya

cankurtaranı görmeye gelmiş. Çünkü müzeye koymak için o fabrikanın yaptığı en eski arabayı arıyorlarmış. Adam, bizim cankurtaranı görünce, keyfinden şapkasını fırlattı havaya, bir de 'Ye huuu...' diye amerikanca nağra attı. Duyduğumuza göre pazarlığa oturmuşlar. Adam, bizim huradayı alıp götürecek, yerine de yepyeni on tane cankurtaran arabasından başka üste para da verecek. Bu hurada nerdeyse, bizim devlet bütçesinin açığım kapayacak... Pazarlıkta uyuşmuşlar. Nerden aklına geldiyse adam, 'Şunun bir de motoruna, makinesine bakayım...' demiş. Bir de kapağı açıp motoru görmesiyle şaşkınlıktan gözleri şaşılaşmış. Sanki adam çarpılmış... 'Ben' demiş, 'elli yıllık otomobilciyim, hayatımda böyle bir otomobil motoru ne gördüm, ne duydum.' "

Tamirci,

"Ne olmuş da şaşmış adam?" dedi.

"Neye mi şaşmış... Bizim cankurtaranın motorunda, yeryüzünde her ne kadar ve her ne tür otomobil motoru, fabrika motoru, gemi makinesi, silindir makinesi varsa hepsinden birer ikişer parça varmış, yalnız asıl fabrikasının yaptığı ilk motoradan tek parça, tek vida bile kalmamış içinde. Demek biz, arabanın bütün aletlerini, parçalarını çıkarıp, yerine elimize ne geçmişse tıkıştırmışız. Adam, merak içinde motoru kurcalamaya başladı. Eline bir ip geçti. 'Bu ne?' diye sordu. 'Şurada ki tel kopmuştu da onun yerine bağlamıştım.' dedim. Karıştırdığı yerlerden eline geçen bir lastiği çekip 'Peki, bu ne?' dedi. 'Ha, o mu, o da benim pantolon askısı. Volan kayışı kopmuştu da yerine benim pantalon askısını koymuştum.' Biz adamla, tercüman aracılığıyla konuşuyoruz. 'İki tane askı var burada?' dedi. 'Tamam' dedim, 'benim askı kopmuştu da, arabadaki yaralının pantolon askısını söküp buraya koymuştum..." Adam, saçını başını yoluyor. Arabayı şöyle bir sallamasıyla arabadan yerlere irili ufaklı çiviler, vidalar, küçük odun yongaları döküldü. Hemen eline yapışıp 'Aman ne yapıyorsun, emniyet müdürlüğünde yurttaş sorguya çeker

gibi bu arabayı tartaklamaya gelmez' dedim. 'Bu çiviler ne? Arabada çivi mi taşıyorsunuz?' dedi. 'Yahu, motorun, makinenin dağılan parçalarını tutturmak için o çivilerin her biri bir yere çakılmış. Araba dik yokuştan tırmanırken, benim muavin iner arabadan, arkadan, dökülen çivileri, vidaları toplar.' Adamın iyice keyfi kaçtı, rengi uçtu. 'Peki, bu motor nasıl çalışır bu makine nasıl işler, bu araba nasıl gider?' diye sordu. Artık dayanamadım, konuşma sırası bana gelmişti. Adamı elinden tuttup şoför yerine çektim. Ben söyledim, tercüman onun diline çevirdi: 'Sanıyorsunuz ki, sizin fabrikanın yaptığı motorla gidiyor bu araba... Nah sana!.. Sizin yaptığınızla kalsaydı bu araba, bu yollarda çoktaaan çürüğe çıkardı, bereket versin bizim dualara... Bak, dikiz aynasının üstünde karınca duası var. Şu da 'besmele' levhası... Karşıdaki levhada Yedi uyurların adları yazılı. Bu gördüğün 'Maşallah'tır. Tavana asılı olan 'Ya Hafız' levhası... Bu gördüğün mavi gözboncuğu, kötü gözlülere karşı arabayı korur Bu eski çocuk papucu teki, bu nal, bu da bir baş sarımsak, bunlar uğur getirir arabaya... İşte bu da yavru kaplumbağa kabuğu... Arabayı kazadan, belâdan korur. Bayım, bayım, kendine gel!.. Bu araba benzin kuvvetine, motor gücüne değil, Allah sayesinde hazreti pir kuvvetine işler. Benzinmiş, yağmış, şuymuş, onlar hep laf... Biz arabaya benzin, yağ, su koyuyorsak, mal sizindir, usulü bozmayalım diye koyuyoruz.' Bunun üzerine adam, bizim bu cankurtaranı almaktan caydı, bu gâvur ölüsü de benim üstümde kaldı. Çünkü arabayı alsa, yamalı bohçaya dönmüş karoserinden başka kendi fabrikalarının hiçbir malı yok arabanın içinde, dışında... Sonra onlar bu arabayı hiçbir zaman süremezler."

Sevgili Eşekarısı, mektup uzadı, ben de yoruldum. Bozulan cankurtaran arabasının nasıl onarıldığını, yaralı adamla benim hastaneye nasıl taşındığımızı da gelecek mektubumda anlatırım. Beni arayan soran, öldüğümü duyup da üzülen olursa, onlara, Tahtalıköy'de özlemle yollarını beklediğimi söylersin.

Dostlukla ölmüş Eşek

BEŞİNCİ MEKTUP

(Cankurtaran Arabasının Ağaca Bindirmesine Değindir.)

Dostum Eşekarısı, Geçen mektubumda, cankurtaranın nasıl onarıldığını, hastaneye nasıl taşındığımızı anlatacağım diye söz vermiştim. Dinle.

Tamirci, başını motorun ta içine uzatmış, bozukluğun nerde olduğunu anlamaya çalışıyordu. Ama bozukluğun yerini bir türlü bulamadığı için çok canı sıkılıyor, başını motoradan kaldırıp iki üç dakika kadar sövüp sayıyor, bir cıgara içip dinlendikten sonra yeniden motorun üzerine eğiliyordu. Arada şoföre de söyleniyordu: “Kardeşim, hazır adam kalkmış buraya kadar gelmiş bu müzeliği satın almak için, ucuz mucuz demeden verip de kurtulsanıza bu belâdan, hem siz kurtulun, hem biz kurtulalım, hem de memleket kurtulsun... Bu huradayı alıp götürse oralara da, çadıra koyup bir panayırda, biletle halka gösterse, yine para kırardı adam...”

Yine eğildi motora, bir zaman daha kurcalayıp söylenmeye başladı: “Sağlam bir yeri yok ki, ben bu cenabetin bozuğunu bulayım.”

Arabaya bir tekme salladı. Ayağı acımış olacak, topallaya topallaya gitti, dükkânının duvarı dibine çömeldi.

Ben nasıl olsa ölmüşüm, artık beni kurtaramazlar, ama hiç olmazsa şu yanımdaki yaralıyı bir ayak önce hastaneye atıp kurtarsalar... Cankurtaranın şoför muavini, “Tuh...” diye arabanın içindeki yaralıya bir tükürük salladıktan sonra, “Ben böyle uğursuz adam görmedim...” dedi. Şoför de kızmış söyleniyordu: “Yolda giderlerken önlerine bakmazlar, kendilerini ezdirirler, sonra da bizim başımızı belâya sokarlar.”

Tamir ustası oturduğu yerden konuşmaya katıldı: “Önüne baksa kaç para eder... Haydi, önüne gelen arabaya ezilmediler, arkadan gelene eziliyorlar kardeşim, önlerine değil, asıl arkalarına bakacaklar.”

“Tövbe yarabbi... Cenabı Allanın işine karışmak gibi olmasın ama kurban olduğum Allah’ım, iki göz yaratmışsın, iyi yapmışsın... Ama ikisini de yan yana getireceğine şunun birini öne, birini arkaya koysaydın ya...”

Muavin, “İnsan yaratıldığı zaman, trafik bu kadar sıkışık değilmiştir de ondan...” dedi.

Şoför, tamirciye yalvarmaya başladı: “Aman usta, gözünü seveyim... Yaralı içerde ölüyor galiba, boyuna kan kaybediyor, ilerigelenlerden birinin bir akrabası filan olur da, başımız belâya girer. Haydi davran iki gözüm ustam.”

Tamirci ustası kalktı, başını motor kapağının altına soktu. Bir zaman daha karıştırdı, kurcaladı, sonunda bozukluğun nerde olduğunu anladı, anladı ama oraya koyacağı parçayı bulamadı.

“Hiçbir yerde de bulunmaz! “dedi.

“Aman ustam... “

Muavin, “Hiçbir yerde bulunmazsa, ben bir eczaneye bakayım...” dedi.

Usta, “Ulan ilâç mı bu?” diye azarladı.

Muavin, “Eczanelerde ilâç nerde ustacım, o eskidendi... Şimdi eczanelerde aspirin bile yok. İlâçtan başka her şey var; belki aradığımız parçayı buluruz...” dedi.

“Bende olan bütün parçaları denedim, hiçbiri uymuyor. Geçende elime bir jet uçağı motorundan huradalar geçmişti. Bir de onların arasına bakayım, buraya uyan bir parça bulunacak mı?”

Şoför, “Şu yaralının eceli gelmediyse uyar inşallah...” dedi.

Usta “Ya bismillah!” diyerek elini paslı parçaların arasına daldırdı. Bir zaman o maden parçalarının arasında eşelendikten sonra bulduğu bir parçayı tezgâhta eğeledi, torpilledi, zımparaladı, ne etti etti, cankurtaran arabasının

motorunda bir yere geçirdi. Sonra motorun karşısına geçip, “Hay maşşallah, ulan ısmarlama gibi oturdu be!..” diye keyfinden bağırdı.

Şoför, yerine geçip motoru işletti. Tamirci ustası, “Para? dedi.”

Şoför, “Tamam, dedi, parayı hastaneden gelir alırsın...”

Usta, “Öyleyse yandık...” dedi.

“Onun için hiç merak etme, biraz gecikir parayı alman ama faturayı yüksek tut, bizi de gör sonra...”

Cankurtaran şoförünün, bu eski arabayı neden elden çıkarmak istemediği şimdi anlaşılıyordu. Yeni bir araba olsa bu denli çok onarılmayacak, şoförün çıkar yolu kesilecekti. Böyle olduğunu, muavinin şoföre, “Bu huradaya yalnız altı ayda verilen tamir parasıyla yeni bir cankurtaran arabası alınır...” demesinden anladım.

Ama şoför, bu sözden daha çok şeyler anlamış olmalı ki, “Uzun etme, dedi, senin de zarına bakarız.”

“Hadi eyvallah...” diye bağırdı şoför.

Usta arkasından seslendi: “Sakın hızlı sürme!.. Ne olur, ne olmaz, jet motorunun parçasını taktık, Allah korusun, bir de bakarsın senin hurada uçuvermiş.”

Şoförün kontak anahtarını çevirip marşa basmasıyla, araba bir sarsıldı, bir ırgalandı, bir zangırdadı, sonra burnunu havaya dikip sarsıla sarsıla yürüdü.

Muavin, “Aman, uçuyor muyuz ne!.. diye bağırdı. Şoför, “Şimdilik uçmuyoruz, ama uçabiliriz...” dedi. Bir büyük sarsılma daha oldu. Muavin, “Yoksa hava boşluğu mu?” diye sordu. Şoför, muavinine bağırdı.

“Ulan, kolunu pencereden çıkarma!”

“Neden?”

“Hâlâ soruyor; kolun kanat olur arabaya da, uçarız sonra...”

Kentin daracık, zikzaklı sokaklarında fır dolanmaya başladık. Şoför, “Huyu kurusun bu arabanın, dedi, işte böyledir bu namussuz... Yürümez, yürümez de, bir de yürüdü mü, bir daha durdurak bilmez. Eyvah!..”

“Aman, ne oldu?”

“Sarsıntıdan motorun bütün parçaları döküldü.”

“Deme usta…”

“Motor diye hiçbir şey kalmadı arabada.”

“Öyleyse nasıl gidiyoruz?”

“Baştan hız aldık ya, o ilk hızla gidiyoruz.”

“Nereye kadar gideriz böyle?”

“Belli olmaz, cehennemin dibine kadar gidebiliriz oğlum.”

“Ne olacak?”

“Ben ne bileyim… Direksiyona hâkim olamıyorum, araba aldı başını gidiyor, artık zaptolmaz…”

Muavin, “Ben eşeğe 'kurban olayım, dedi, eşek gibi var mı! Ardına neft yağı çalsan eşek böyle uçamaz. Şimdi altımızda eşek olmalıydı, tıkır da tıkır giderdik ne güzel… Bizim oranın köylüklerinde, eşek cankurtarandır. Sağını sayrısını eşekte taşırlar. Evet, inatçıdır inatçı olmasına ama ne kadar azarsa azsın, sonunda döner dolaşır ahırına girer. Bunun gibi alıp başını bilmediği yerlere gitmez. Eşeğe bindin de güdümü elden kaçırdın mı, eşeğin başını ahırdan yana çevireceksin. Ahırın kapısına gelince zınk der durur mübarek hayvan. Bunun gibi hastane kapısının önünden fırt fırt geçip gitmez. Dönüp dolaşıp sonunda kendiliğinden garajına giren bir can kurtaran arabası yapılmadıkça hiçbir yurttaşın canı güvende olamaz.”

Şoför, “Gevezeliğin sırası değil, lafı bırak! dedi, depoda ne kadar benzin varsa yerlere döküldü, yine de uçuyoruz. Şu araba bir yere çarpsa da kurtulsak, başka türlü bunun duracağı yok. Azdı iyice…”

Muavin, “Ama ağabey, diye yalvardı, çarpacaksak güzel bir yere çarpalım. Deniz görür, yüksekçe, havalı bir yer olsun…”

“Bir ağaç olsa, ne dersin?”

“Ağaç iyi de, bende hiç şans yoktur, gider bir aylandoz yada ahlat ağacına çarparsın da ölümüz bile ele güne rezil

olur. İnsan çarpınca, şöyle çiçekli bir ağaca çarpmalı ki, çarptığına değsin…”

“Tüh, az kalsın duvara bindiriyorduk.”

“Aman, o duvarda ‘Eşeklere mahsus hela!’ diye yazılı… Sakın duvara çarptırma arabayı; duvara yamyassı yapışır kalırız da, görenler de bizi, bir otomobil fabrikasının duvar ilânı sanır.”

Onlar arabayı toslatmak için, yumuşak, güzel, uygun bir yer ararlarken, büyük bir sarsıntı daha oldu, o sarsıntıda boyuna kan kaybeden adamla kucaklaştık. Yaralı, “Pardon…” dedi.

Adam, ölürken bile terbiyeyi elden bırakmıyor. Ben ölü olduğum için hiç sesimi çıkarmadım. Şoför söyleniyordu: “Allaha şükür, çarptık da kurtulduk. Hem de kazayı ucuz atlattık.”

İşte böyle sevgili Eşekarısı, insan, başına bunların geleceğini bilse hiç ölür mü! Başıma gelenler bu kadarla bitse ne iyi.. Yaşarken çektiklerim yetmiyor, daha çok çekeceklerim varmış. Bundan sonra olup bitenleri de gelecek mektuplarımda anlatırım.

Başarılar ve mutluluklar dilerim dostum Eşekarısı.

Özlem ve sevgiyle ölmüş Eşek

ALTINCI MEKTUP

(Yaralıların Taksiyle Nasıl Götürüldüğünü Anlatır.)

Sevgili arkadaşım Eşekarısı, Sana yazdığım mektuplarda ölmenin zorluklarını anlatarak büsbütün umudunu kırmak istemiyorum. Ben sana olup bitenleri gerçeklikle, başımdan geçenleri olduğu gibi anlatıyorum. Sen artık, canın nasıl isterse öyle davran; istersen yaşamakta diren, istersen öl, kurtul...

Geçen mektubumda kaldığım yerden sözümü sürdürüyorum. Usta şoför, yumuşak çarpışla ağaca toslatmıştı cankurtaranı. Arabadan ilk inen şoför muavini, "Bende hiçbir teknik arıza yok..." dedi.

Şoför,

"Ben de sağlamım... dedi."

"Şimdi ne yapacağız ustacım?"

"Allah kahretsin, içerde bir ölüyle bir yaralı var. Yaralı olmasa, ölüyü arabada bırakıp giderdik ama boyuna kan kaybeden yaralıyı bırakamayız ki..."

"Yoldan bir araba çevirelim. Sağımızdan, solumuzdan arabalar vızır vızır geçip gidiyordu."

Şoför,

"Hiçbiri bizi almaz..." dedi.

"Neden? Para için mi? Parasını alır hastaneden..."

"Yaralı adamı hangi enayi arabasına alır, arabası kana bulanır adamın. Şimdiki zamanda şoförler, biçimini beğenmezlerse sağlam adamı bile arabalarına bindirmiyorlar. Cankurtaran şoförü olmadan önce, dolmuş şoförlüğü yapardım. Ben koyu Fenerbahçeliyimdir. Arabanın içini, dışını, döşemesini, karoserini, tekerini Fenerbahçe rengine boyattım; Sarı lacivert... Arabanın her

yanını da Fenerbahçe bayraklarıyla donattım. Gelin arabası gibi oldu. Durakta bekliyorum diyelim. Bir yolcu gelir, önce herifin üstüne başına bakarım. Gözüm tutmazsa "Müşterim var, bekliyorum arkadaş!" der savarım başımdan. Başkası gelir, beğenmezsem, onu da atlatırım. Baktım, müşterinin façası yerinde O zaman "Nereye gideceksin?" diye sorarım Benim canımın istediği, gönlümün çektiği bir yere gidecekse alırım arabaya. Yakın bir yere gidecekse yada gideceği yerin yolu bozuksa, adını sevmiyorsam gideceği yerin, boş ver, almam onu da... Baktım, dişli biri de herifi arabaya almak zorunda kaldım. Bu kez arabada, bir punduna getirir, hangi partiden, hangi takımdan olduğunu sorarım. Parti yine neyse, bizim partiden olmasa da, antidemokratik olmasın diye, sesimi çıkarmam, ama Fenerbahçe'nin rakibi bir takım tutuyorsa, arabayı yavaş yavaş sürerim ki gideceği yere yetişenlesin; sonra da tenha bir yerde arabayı durdurur, "Bozuldu ağabey" der, indiririm aşağı... öyle bir yerde yaparım ki numaramı, başka araba da bulamaz, yayan yapıldak gider. Şoförlük zenatı kolay değil oğlum. Arabayı herkes sürer, iş bu dalgaları bilmekte."

Muavin,

"Şimdi ne yapacağız? diye bir daha sordu."

Şoför,

"Geçen arabalardan birini durdurabilirsek kolay..." dedi. Taksilerin flamalarına bakalım. Hangi takımın flamasıysa sen de o takımdanmış gibi görüneceksin. "Geçen haftaki maçta bizimkiler çok iyi oynadı, şans tutmadı ki..." diye bir başlarsın atmaya, ondan sonra herifle akrabadan yakın oldun demektir. Belki de senden para bile almaz. İş ki şu arabalardan birini durduralım. Hadi bakalım, geç yola da bir araba çevirmeye çalış!

Muavin yol ortasına çıktı. Vızır vızır geçen arabalardan birine elini kaldırdı, özel arabaydı. İçindeki adam da elini pencereden çıkarıp ona salladı. Elini sallaya sallaya arabayı sürerken muavin, "Vay anasını," dedi, "herif bize selâm veriyor."

Şoför,

“Ulan, sen de selâm versene. Selâm, Allanın selâmıdır, selâm verildi mi alacaksın. Can düşmanın sana selâm verse, “Aleykümselam” diyerek sen de ona selâm vereceksin.”

Muavin başka bir arabaya eliyle dur işareti yaptı. O arabanın penceresinden dışarıya bir kadın bacağı sarkmıştı. Muavin, arabanın durması için elini salladıkça, arabanın penceresinden sarkan kadın bacağı da sallanıyordu. Muavin kızdı, “Vay namussuz, dedi, bacağıyla selâm veriyor be…”

Şoför,

“Sen üstüne alınma, dedi, o selâm sana değil, arabanın içindeki herifi selâmlıyordur.”

Muavin, yaklaşan bir arabayı durdurmak isterken şoför ona, “O hiç durmaz, boşuna uğraşma!” dedi.

“Neden usta?”

“Hem özel araba, hem de baksana arabayı süren adamın bir eli direksiyonda, bir eli yanındaki kadının omuzunda. Şimdi o arabanın önüne barikat kursan, yarış atı engel atlar gibi, barikatı atlar, geçer. Yook. karşıdan kadının kocası çıkagelirse, ona bir diyeceğim yok, o zaman belki durur.”

Şoförün dediği çıktı. Araba öyle bir hızla yanımızdan geçip gitti ki, yelinden muavin yere kapaklandı.

Muavin,

“Bunları padişah fermanı durduramaz, dedi. Peki biz burada ne yapacağız? Adam boyuna kan kaybediyor. Hiç dinlemem, hangi araba gelirse, ilk gelen arabanın önüne çıkacağım.”

Demesine kalmadı, karşıdan fırtına gibi bir araba koptu. Muavin kendini ileri atmak üzereydi ki, şoför elinden tutup çekti.

“Deli misin oğlum sen? Senin gibi, çaylaklar, arabayı sürmeyi, daha olmazsa motorundan anlamayı, şoför olmaya yeter sanıyorsunuz.”

Muavin,

“Tabii trafik kurallarını da bilmek gerek…” dedi.

“İyi bir şoför olmaya bunlar yetmez... Asıl bilmen gerekli olan şey, kural dışı olanlardır. Hiç o arabanın önüne geçilir mi? O araba, Azrail’in rehberi... Nerden, nasıl bir insanoğlunu kapsam da tekerleklerimin altına alsam diye kentin içinde dört dönüp duruyor, önüne durduğun arabanın plakasına baksana... Resmi arabanın da en resmisi ki, bunlarla kimse baş edemez. Önce arabanın plakasına, rengine bakacaksın.”

“Nedir plakası?”

“Milli felâket dediklerinden...”

“Rengi?”

“İç karartıcı...”

Muavin, uzaktan görünen başka bir arabayı durdurmak için daha şöyle bir kıpırdamıştı ki, şoför, yine onu elinden tutup çekti, “Çıldırdın mı?” diye bağırdı.

Araba ok yılanı gibi sıçramış, ıslıklar saçarak bizim cankurtaranın üstüne geliyordu. Şoförle muavini yoldan geri sıçrayarak canlarını kurtardılar.

Muavin,

“Hayvanların kudurduğunu bilirdim ama arabanın kudurduğunu ilk görüyorum...” dedi Şoför,

“Araba değil, içindekiler kudurmuş”, dedi, arabanın içinde “hızlı yaşayan”lar vardı.

“Hızlı yaşayanlar da kim?”

“Bunlar artlarına rahat batan, o biçim avrat çocukları olup, havadan para kazanan, baba parası yiyen canlı belâlardır. Gayetle hızlı yaşarlar... Neden mi hızlı yaşarlar? Çünkü bu memlekette ancak bin kişide bir kişi yaşar, geri kalanı yaşamaz, ama yaşadığını sanır. İşte o bir kişi, yaşamayan bin kişinin yerine de yaşadığı için, bin kişilik birden yaşar; yani çok hızlı... Şimdi bu bizim eski püskü cankurtaranın içine bin beygir kuvvetinde motor koysan nasıl olursa, işte öyle...”

Yolun öbür yanından bir araba geliyordu, ama buna geliyor denilemez; havayı oyarak kurşun gibi deliyordu. Yolda bir o yana, bir bu yana döne döne zikzaklar çiziyordu.

Şoför, “Dursa da bu arabaya binilmez, dedi, çünkü geleceği çok karanlık. Arabanın deposuna benzin yerine rakı doldurmuşlar. Yarınki gazetelerde bir arabanın Boğaz'dan denize uçtuğunu okuruz.”

Yanımda kan kaybeden yaralı, “Affedersiniz ama neden bekliyoruz?” diye bana sordu.

“Mazur görün, ben konuşamam, çünkü ölüyüm...” dedim, ama sesimi duymadı. Çünkü ölülerin sesi duyulmaz.

Muavin çok duygulu bir genç olacak ki, yaralının kurtarılması için bir şeyler yapmak istiyor, çırpınıp duruyordu.

“Hiç olmazsa, dedi, suradan gidip bir yerden bizim hastaneye telefon edeyim de başka bir araba gönderip yaralıyı aldırsınlar...”

Bu söz üzerine çok gülünçlü bir şey duymuş gibi, şoför sinir bunalımları içinde kahkahalarla gülmeye başladı. O kadar güldü ki, gülmekten yerlere yuvarlandı. Muavin, “Ne oldu? Ne var usta? Neye gülüyorsun?” diye korkuyla soruyor, şoför “Te... te... Telefon... telefon ha...” diye bir şeyler mırıldanabiliyordu. Neden sonra kahkaha kasırgasından kurtulunca, “Nasıl telefon edeceksin, nerden?” diye sordu.

“Telefon yok mu?”

“Olmaya var elbet, her yerde telefon var, edemedikten sonra... Sen telefon edip hastaneyle konuşacaksın da, vay vay vay... O zamana kadar bu yaralıda aka aka kan kalmaz.”

“Doğru ya, ben şaşkınlıktan birdenbire bizim telefonlarla konuşulabilir sandım da...”

Şoför birden, “Yahu, deminden beri biz bunları nasıl görmedik, dedi, baksana şu ağaçların gölgesinde arabalar duruyor... Git bak şunlara, belki bir vicdanlısı çıkar da yardım eder.”

Muavin gidip baktı. Dönüşü, çok umutsuzdu.

“O arabalarda yüksek sosyete varmış ağabey...” dedi.

“Ne bildin?”

“Hepsini dikizledim. Röntgen sonunda, hiçbirini uygunlu bir durumda görmedim. Demek bunlar yüksek sosyeteden... Kaymak tabağı mı ne, işte onlardan...”

“Kaymak tabağı değil oğlum, kaymak tabakası...”

“Evet gördüm, işte öyle... Kaymak tabakasını gördüm... Ama ne kaymak...”

Yoldan geçen arabaları durdurmak için uzun zaman uğraştılar. En sonunda bir boş taksi durdu. Taksinin şoförü bizimkilerin, müşteri değil de, kazaya uğramış yurttaşları taşıyan cankurtaran görevlileri olduğunu anlayınca, “İşim var, müşteriye gidiyorum”, dedi.

Cankurtaran şoförü, “Meslektaşız, bize bu kolpoları yapma, dedi, plaka numaranı da aldım, gerisi senin bileceğin iş...”

Bunun üzerine taksi şoförü, “Haydi yine vicdanım elvermedi, dedi, yüz papel verirseniz sizi en yakın hastaneye bırakırım.”

Yaralıyı arabaya koyarlarken, “Olmaaaz, istemem, vazgeçtim... diye bağırmaya başladı, arabanın döşemesi kan içinde kaldı be...”

Cankurtaran şoförü, “Sen hangi takımdansın arkadaş?” diye sordu.

“Beşiktaşlıyım.”

“Peki be arkadaş, sen Beşiktaşlı olasın da, bu yaralıyı, hem de Beşiktaşlı olan bir yaralıyı yol ortasında bırakasın, hiç olur mu? Bu yaralı kim, diye hiç sormazsın. Bu bizim Beşiktaş'ın sağaçığı değil mi?”

Bunları söylerken de suratı görünmesin diye yaralının önüne geçmişti. Şoför, “Vaaay, hiç bilemedim...” diye direksiyona geçti.

Arabayı yel hızıyla sürerken bir yandan da konuşuyordu: “Ağabeyciğim, öyle söylesene yahu... Canbaş üstüne, araba ne ki, feda olsun... Binmeden söylesene Beşiktaşlı olduğunu...”

Sevgili Eşekarısı, görüyorsun ya, ölmesine öldüm ama bir türlü resmen ölemiyordum ki tümüyle kurtulayım.

En iyi dileklerimle ölmüş Eşek

YEDİNCİ MEKTUP

(Taksinin Elektrik Direğine Nasıl Çarptığını Anlatır.)

İki gözüm Eşekarısı, Yaralı adam Beşiktaş takımının sağaçığıdır, diye şoförü kandırarak taksiye attılar. Beni de sanki canlıymışım gibi, yaralının yanına dayadılar. Cankurtaranın şoförüyle muavini de, taksi şoförünün yanma oturdular. Yani arabada üç canlı, canlı olup olmadığı şimdilik bilinmeyen bir yaralı, bir de ölü olarak ben vardım.

Taksi şoförü, "Yahu, bu sıcakta ölü kokacak..." dedi.

Cankurtaran şoförü, "Bir şeycik olmaz, dedi, sen şu sıcağa baksana, ne sıcak... Çoktan ceset kurumuştur bile..."

Dediği doğru olacaktı. Kışın içi çekilmiş tahtakurusu gibi yavaş yavaş kurumaya başladığımı duyumsuyordum. Dışarıda güneşin sıcağı bir yandan, içerde motorun sıcağı bir yandan, saçları iyice kızmış olan arabanın içinde biraz sonra kavrulacaktım. Arabadan kurumuş değil, kavrulmuş bir ceset çıkaracaklardı.

Araba bir dolmuş durağından geçiyordu. Durakta, sonları görünmeyen dört yolcu kuyruğu vardı.

"Bayıldı, bayıldı!.." diye sesler duyuldu. Trafik memuru taksiyi durdurdu, dolmuş sırası beklerken güneş çarpıp bayılan bir şişman adamı da bizim taksiye attı. Şimdi biz arabanın arka koltuğunda bir baygın, bir yaralı, bir de ölü, üç kişi olmuştuk. Baygın adam, "Yahu, dedi, bayılmış numarası yapmasaydım, az kalsın gerçekten bayılacaktım."

Taksi şoförü şişman adamın numaradan bayılmış olmasına çok fena bozuldu. Cankurtaranın şoförü, ona, "Aldırma, dedi, bu sıcakta direksiyon başında sinirlenmeye gelmez.", Taksi şoförü kızgınlıktan burnundan soluyordu. Biri "canım!" dese, "canın çıksın!" diye üstüne yürüyecek.

Şişman adam da gevezenin biri, çenesi bir açıldı, hiç durmuyor. Şoförlük sınavına girmiş, üç yüz kişi içinden üç kişi sınavı kazanmış. O üçün birincisi de kendisiymiş. Sınavda en zor olan, zikzak olarak dikilmiş sopalar arasında, sopalara çarpmadan arabayı geçirmekmiş. Bunları anlatırken taksi şoförü durmadan başını kızgınlıkla sağa, sola sallıyor "cık, cık, cık!" diye sesler çıkarıyordu.

Şişman adam, "Benim diyen şoför o sopaları devirmeden aralarından geçemez..." demesin mi!

İşte bunun üzerine sabrı taşan taksi şoförü küplere bindi: "Neee... Geçemez mi? Benim diyen, şoför, öyle mi? Ben ha, ben?.. Ulan ben feriştahının diktiği sopaların arasından arabayı geçiririm be!..."

Cankurtaranın şoförü, "Geçirirsin aslanım, geçirirsin yiğitim!.." diye onu yatıştırmaya çalıştıkça o büsbütün parlıyordu.

"Ne demek? Zor mu yani? Şuna bak, şuna!.. Ulan, ben senin gibilerini sırık diye dikerim de, arabayı fokstrot oynattırarak aralarından geçirtirim be..."

Şişman adam kızmıştı: "Arkadaş, sana geçiremezsin demedik, geçirirsin ama biraz zor geçirirsin."

Güneşin sıcağı, motorun sıcağı, araba saçlarının sıcağı şoförün beynine vurmuştu.

"Ne... Zor ha? Ben senin gibilerini iki sıra diker, hiç birinizin kuyruğuna dokunmadan arabayı aranızdan geçiririm."

"Arkadaş, sana laf dokunduran var mı şimdi? Biz sana bir şey demedik, "Benim diyen şoför" dedik... Nah, bu baylar da duydu."

"Ne demek olsun yani? Benim diyen şoför benim işte... Arabanın kıçından iki parmak pay kalsın yeter, geçiririm."

"Yani zor demek istedim."

"Halâ konuşuyor be... Bire beş korum arkadaş, bire beş... Var mısın?"

"Yahu..."

"Laf istemez... Var mısın? Sıkı mı?"

“Arkadaş...”

“Arkadaşı yok. Bire beş, işte o kadar...”

“Kardaşım...”

“Uzun etme... Ulan ben o arabayı sırat köprüsünden bile geçiririm be...”

Şoför kızdıkça kızdı, kızdıkça kızdı. Sanki hemen orada iddiaya girmişler gibi arabaya bir yol verdi ki, Allah Allah... Uçuyoruz...

Şoför coştu, “Bire beş!.. diye bağırıp bağırıp gaza bakıyor. Bire beş arkadaş, var mısın?”

Hırrr... Motor hırlıyor. Araba dümdüz gitse iyi. Yollar tıkalı. Şoför, hünerini göstermek için bir yolun soluna vuruyor, bir sağma... Tramvayı solluyoruz, otobüsü sağlıyoruz, kamyonu önlüyoruz. Kısacası, sağlı sollu zikzaklarla tirbuşon gibi havayı delerek uçuyoruz.

Aman çarptık... derken, arabamız bir yayayı sollayıp öne geçiyor. Tramvaya çarpmaya kıl kalıyor.

“Arabanın kıçı iki parmak geçsin yeter. Bire beş koymayan namussuz. Var mısın? Kıl kalsa geçiririm.”

“Aman kardeşim, geçirirsin, vallahi billahi geçirirsin... İşte gördük, hem de geçirdin...”

Şoför kızmış bir kez, laf anlamıyor. Arkamızdan trafik polisleri fırt fırt düdük öttürdükçe şoför büsbütün içerliyor: “Bire beş korum arkadaş. Erkeksen göster kendini...”

“Sen bahsi kazandın birader... Allaşkına yavaş...”

İlk lafı açan şişman adam, “Sözümü geri aldım!” diyor.

Şoför laf dinleyecek gibi değil artık. Yoldaki taşıtları sıyıra sıyıra gidiyoruz. Şişman yalvarıyor: “Ben burada ineceğim...”

Şoför ne laf dinliyor, ne kırmızı ne yeşil trafik lambasına aldırıyor.. Ortalığı çil yavrusu gibi dağıtarak, tozu dumana katarak gidiyoruz.

“Var mısın, bire beş?”

Beynine sıcak vurmuş şoför Bulgar sınırında bile duracak gibi değil. Yahu, şunun makinası bozulmaz mı, lastiği patlamaz mı, benzini bitmez mi? Tersliğe bak, insanın bir

acele işi olsa da arabaya binse her iki yüz adımda bir ya makinası bozulur, ya lastiği patlar, ya benzini, suyu, yağı tükenir.

“Bire beş!..” diye bağırarak direksiyonu bir sağa çeviriyor, bir sola döndürüyor. Macera filmlerinde bile polis arabaları, gangster arabalarını böyle kovalayamaz. Arabadan, lastikten, frenden, tekerlekten, motörden o zamana kadar hiç duymadığım sesler çıkıyor.

Vınn… Zızt… Sasssst… Dırr… Jivvv. Forrr… Bir, arabanın sağındakiler sıçrayıp solundakilerin kucağına oturuyor, bir solundakiler sağdakilerin ensesine biniyor. Karman çorman olduk.

Arabanın içinde zıpzıp gibi zıplarken, bir gümbürtü oldu, başıma bir şey vurdu. Araba önce öne, sonra geriye gitti. Bir de baktım araba ortadan ikiye bölünmüş. Arabanın ortasında bir elektrik direği dimdik duruyor. Direk, arabayı ortadan ikiye biçmiş. Ben bu gürültüde, bir kez daha öldüm… Ama daha önce ölmüş olduğum için, ikincisinin tadını pek çıkaramadım. Garipler, bir kez değil, üst üste ölüyorlar ki, iyicene ölsünler; yaşarken yalınkat, ölürken katmerli…

Şişman geveze sersemlemiş de, olanları hiç ayrımsamadan, “Yahu, diyor, arabaya bindiğimiz zaman bu direk yoktu, nerden girdi aramıza?”

Taksi şoförü, ana rahmindeki cenin gibi, bacakları karnının içine büzülmüş, yattığı yerden hâlâ bağırıyor: “Bire beş korum… Bire beş!.. Ben ha, ben?.. Ben mi geçiremem?.. Arabanın kıçı iki parmak kalsın yeter…”

Bu kez şansım varmış ki, kaza kent ortasında oldu. Polisler yetişti. Hepimizi başka bir taksiye doldurdular. Bir türlü toprağın altına girip, yeryüzüyle ilgimi kesemiyordum. Şu insanlardan dirimin çektiği yetmezmiş gibi, şimdi de ölüm çekiyordu.

Hoşçakal kardeşim Eşekarısı. Mutluluklar, esenlikler dilerim.

Ölmüş Eşek

SEKİZİNCİ MEKTUP

(Ölmüş Eşek'in Neden Öldüğüne Değindir.)

İki gözüm kardeşim Eşekarısı, Sahi, ben sana öldüğümü anlattım da, neden öldüğümü anlatmayı unuttum.

Bilirim, sen seçme sözlere, özdeyişlere, büyük laflara meraklısındır. Anımsıyor musun, işsiz kaldığım, sıkıntıya düştüğüm günlerden birinde sana gelmiş, biraz borç para istemiştim. Tersliğin üstündeydi. Ne diller döktümse de, senden metelik koparamamıştım.

Büyük adamlardan biri "İnsanın vermeyeni olmaz, yeter ki istemesini bilmeli" demiş. Bu büyük sözü ya Molyer, ya Robespıyer, ya kral Piyer, ya Hitler yada Mesnedi Cafer söylemiştir. Adının sonunda "R" harfi olan biri ama kim olduğunu şimdi kestiremiyorum.

İşte bu büyük sözü anımsayarak, karşında boynumu büküp, "Tu bi or nat tu bi!..." demiştim.

Hemen ağlamaya başlamış, cebindeki bütün paraları bana vermiştin.

Birisi çıkmış "Sanat uzun, yaşam kısa..." demiş. Başka birisi "Zevklerle renkler tartışılmaz" demiş. Ne var bu sözlerde? Ben söylemiş olsaydım, bir kulağından girer, öbüründen çıkardı. Demek insan soyu söylenen sözün değerine değil, sesin yüksek yerden çıkmasına önem veriyor. Yangın kulesinin direği kırılsa, her çatırtısı bir keramet sayılacak.

Çok şükür ayrıldığım dünyada, salt iki tür insanın sorumluluğu yok; delilerle, krallar ve cumhurbaşkanlarının... Salt bunlar yaptıklarından sorumlu tutulmuyorlar. Diyelim ben, hiçbir yaptığından sorumlu tutulmuyan bir cumhurbaşkanı olsaydım da öksürseydim,

insanoğulları, “Aman ne değerli öksürük!..” diye öksürüğümü ses bandına geçirirlerdi. Esnemek için ağzımı açsam, Aman ne güzel arya! diye esneyişimi notaya almaya kalkarlardı.

Dostum, biz seninle karşı karşıya geçtik mi, ne büyük sözleri bozuk para gibi harcamaz mıydık... inci değerindeki sözlerimiz çakıltaşı yerine bile geçmedi.

Şimdi kulağını dört aç! Sana öbür dünyadan çok değerli bir söz söylüyorum: “Doğmak kolay, ölmek zor!”

Çünkü herkesi başka biri doğurur ama herkes kendi kendine ölür. Ölmek hiç aklımda yoktu. Ben de herkes gibi yaşamak istiyordum. Ama istemekle olmuyor... O gün patrondan elli lira avans istemiştim.

“Ne yapacaksın?” diye sormuştu.

İçimden “Şeytan uçurtması yapıp oynayacağım” demek geldi.

“Birine borcum var, sizden alıp ona devredeceğim...” dedim.

“Ne zaman?” dedi.

“Bugün saat on dörtte gelip alacak.”

“Peki, sen o zaman gel, elli lirayı al!..”

“Şimdi verseniz olmaz mı?”

“Olmaz.”

“Neden?”

Filozofça başını salladıktan sonra şöyle dedi: “İşte bunu anlayamadığın için iki yakan bir araya gelmiyor. Dünya hâlidir, bakarsın, senin alacaklın saat 14'ten önce ölür, sen borcunu ödemekten kurtulursun. Dünya halidir, bakarsın, sen ölürsün, ben elli lirayı vermekten kurtulurum. Saat on dörde kadar kim öle kim kala...”

Boynumu büktüm, “Beyefendi, dedim, bende o şans nerde? Hiç şansım yoktur. Dünya halidir bu, ne alacaklım ölür, ne ben ölürüm, bakarsınız siz ölürsünüz de ben sizden elli lirayı alıp alacaklıma veremem...”

Saat on dört oldu. Ne alacaklım öldü, ne patronum, ne de ben... Yalnız tam o saatte patron ortadan yok oluverdi.

Derdimi yanacak, içimi dökecek birilerini arıyordum, ileri düşünceli, haksızlığa karşı "yaşasın adalet!" diye kadeh kaldırarak isyan eden, anlayışlı, aydın dostlarımız var ya... Bir yardımları olur diye onlardan birinin evine gittim. Konukları vardı, ev kalabalıktı. Başımdan geçenleri anlatmaya başladım. Çevremi kuşattılar, beni ilgiyle dinliyorlardı. Doğrusu anlattıklarım öyle acıklıydı ki, anlatırken ağlamamak için kendimi zor tutuyordum. Ama umulmadık bir şey oldu. Beni dinleyenler anlattıklarıma gülüyorlardı. Hatta güzel bir kadın, anlattıklarıma o denli çok güldü ki, gülerken, tuttuğu bardaktaki içkiyi, omuzuna dayandığı erkeğin boynundan içeri boşalttı. Oysa ben ne denli ciddi şeyler anlatıyordum. Beni dinlerken, "Aman ne ekzantrik..."

"Aman ne tuhaf..."

"Olur şey değil!.."

"Enteresan!"

"Ah, ne komik..." diye kahkahayı basıyorlardı. Oysa ben üzüntülerimi, sıkıntılarımı, kızgınlıklarımı, çektiklerimi anlatıyordum. Benim çektiklerim onlara eğlenceli geliyordu.

Aralarında, gözlerinden yaş sızan bir kadın görüp de "işte duygulu bir insan!.." diye düşünürken kadın, "Ay şimdi bayılacağım, gülmekten gözlerimden yaş geldi..." dedi.

Ne desem, ne anlatsam gülüyorlardı. Ayrılırken, "Aman çok güldük, çok eğlendik, yarın gece yine gelin de anlatın!" dediler.

Umarsızdım. Son bir umutla ertesi akşam yine gittim. Her anlattığımı gülünç buluyorlardı. İçlerinden biri, "Ne olur artık anlatma!" dedi.

Öyle sevindim ki... En sonunda beni anlayan biri çıkmıştı. Ben böyle düşünürken, "Ay gülmekten, affedersiniz, şey oldum... Şimdi bayılacağım..." demez mi!

Sustum. Hepsini şöyle bir süzdüm. Bu kez gerçekten güle güle bayılacaklardı.

"Ne gülüyorsunuz?" diye bağırdım.

“Ayol senin yaşamın, her şeyin komik... Bütün bunlar hep senin başına mı gelir?”dediler.

Kapıdan çıkarken, içerden sesleri duyuyordum: “Ne de güzel anlatıyor...”

“Ah, pek tuhaf şeyler anlattı.”

“Acaba anlattıkları doğru mu?”

“Yok canım, komiklik olsun diye atıyor tabii...”

İki gözüm Eşekarısı, biliyorsun, bütün yaşamım, işte böyle geçti. Ağlayacakları yerde gülenlerin arasında yaşamak, gün geçtikçe benim için zorlaşmıştı.

Çektiğim sıkıntıları, bunalımları anlatamadığım için, dayanamayıp öldüğümü sakın onlara söyleme! Sonra “Aman ne ekzantrik şey!” diye güle güle çatlarlar. Beni burada olsun birazcık avutmak istiyorsan, sevgili Eşekarısı, o sivri iğnenle onları iğnele, ne olursun...

Güneşte renk renk balkıyan kanatlarından öperim.

Sevgilerle.

Ölmüş Eşek

DOKUZUNCU MEKTUP

(Yaralının Hastaneden Hastaneye Dolaştırılmasını Anlatır.)

Sevgili dostum,

Artık işin sonuna geldiğimi sanıyordum. Oysa daha çook çekeceklerim varmış, inan ki, ölümden gözünü korkutmak için uyduruyor, abartıyor değilim.

Sürekli ölümden söz ediyorum diye acaba için kararıyor mu? Sana Tahtalıköy ‘den mektup yazmaktan bir amacım da, içinden ölüm korkusunu silmekti. Nasıl olsa hiç kimse, hiç bir canlı, ölümden kurtulamayacağına göre, ölümden korkmanın ne gereği var? Tahtalıköy ‘den gönderdiğim mektupları okurken, ölümü bir geziye çıkış gibi, gülünçlü eğlenceli yanından alabilirsin...

Gelelim, yolculuğumuza... Yolda arabanın suyu bitmiş, motor kızdıkça başladı su kaynatmaya... Kent dışındaki kırlarda olduğumuzdan, üçü de su bulabilmek için kırlara dağıldı. Muavin, uzaktan,

“Buldum, diye bağırdı, burada su birikintisi var...”

Suyu bir kapla getirdiler. Ama konuşmalarından bunun su değil, çamur olduğunu anladım. Nitekim, depoya koyar koymaz çamur yine kaynadı, kaynar suda haşlanan kurbağa yavruları pişmiş olarak fokuradayan sudan havaya zıplamaya başladı. Böylece arabayı bir çeşmeye kadar götürebildiler. Oradan su aldıktan bir süre sonra benzin bitti. Benzin aldılar.

Derken lastik söndü. Lastiklere hava verdiler. Az daha gittik, lastik patladı. Elbirliğiyle lastiği yamadılar.

Kitaplar dolduracak maceralardan sonra en yakın hastaneye geldiğimiz zaman çoktan gece olmuştu. Hastanede bütün aramalar boşa gitti, nöbetçi doktor bir

türlü bulunamadı. Benimle yaralıyı yanyana yer taşlarının üstüne bırakmışlardı. Hemşire, hiç aralıksız kan kaybeden yaralıya baktı,

“Bu ne zaman yaralandı?” diye sordu.

Bu sorudan, yaralıya yardım edecekler diye umuda kapılan cankurtaran şoförü,

“Öğleden önce...” dedi.

Hemşire,

“Şimdiye kadar niçin beklettiniz?” diye cankurtaran şoförünü azarladı.

“Kim bekletti, dedi şoför, sabahtan beri yollardayız. Bu zamanda insanın acele bir işi varsa otomobile hiç binmemeli.”

Hemşire,

“Bu adamdan sabahtan beri hep böyle kan akıyor mu?” diye sordu.

“Evet,” dedi şoför.

Hemşire, göz dokunmasın diye kadınların yaptığı gibi, parmağını masa tahtasına vurarak,

“Maşallah, ne kanlı adammış, Allah kötü gözlerden korusun...” dedi.

O hastanede nöbetçi doktor bulunmadığı için hiçbir şey yapılamadı

Başka bir hastaneye gittik. Yaralının şansı varmış, orda nöbetçi doktor bir saat kadar aradıktan sonra bulunabildi. Zavallı nöbetçi doktor, yaralıyı muayene ettikten sonra,

“Çok yazık, hiçbir şey yapamam,” dedi, “ne akan, kanı durduracak, ne de duran kanı akıtacak ilâç var hastanede. Aspirin, kinin, tentürdiyot ve pamuktan başka bir şey yok. İsterseniz bunlardan vereyim, gerekince kullanırsınız.”

Doktor, hastanesinin saygınlığını kurtarmak için ekledi:

“Pek çok ilâç var elbette, şeker hastaları için, kalp hastalan, romatizmalılar filan için...”

Şoför,

“Adam, göz göre göre ölecek... Hiç olmazsa bizim ilkyardım hastanesine kadar götürebilseydik de orda

ölseydi...” dedi.

Doktor,

Ölmek için ha orası, ha burası, ne farkeder?.. dedi.

Şoför,

“Hiç olmazsa orda daha rahat ölürdü,” dedi. Doktor,

“Ne zaman yaralandı?” diye sordu.

“Öğleden önce...”

“Hep böyle kan kaybediyor mu?”

“Hep böyle değil, birkaç saat önce daha çok kan akıyordu, ama aka aka gittikçe azaldığından kanı, şimdi eskisi kadar değil...”

O da öbürleri gibi,

“Maşallah, amma da kanlı adammış!” dedi.

Oradan başka bir hastaneye gittik. Taksinin şoförü, sonunda parasını belediye hastanesinden alacağını öğrendiği için, bizi bırakıp gidemiyordu. Hastaneler, ölü kabul etmediklerinden, beni de birlikte, oradan oraya götürüyorlardı.

Yaralının şansı varmış ki, üçüncü hastanede hem nöbetçi doktor, hem hemşire, hem de gerekli ilâçlar bulundu. Hatta nöbetçi doktoru,

“Bunların üçünü bir arada bulmak çok zordur ama siz iyi bir günde geldiniz...” dedi.

Bu kez de, muayeneden önce yaralının kimliğinin kayıt defterine yazılması için kayıt memuru arandı ama bulunamadı. Şoför,

“Adam ölecek, siz alın ameliyathaneye yaralıyı, sonra kaydını yaparlar...” diye akıl vermeye kalkınca, bir görevli kızarak,

“Hastane kaydı yapılmayan hastaya kimse elini süremez, dedi, hastanın kaydı olmazsa ilâçların sarf yerini gösteremeyiz ve suistimale yol açılmış olur.”

Bir zaman da kayıt memuru arandıysa da, onu bulmaya gidenler de kaybolduklarından büsbütün kızan şoför,

“Şimdiye kadar biz bu yaralıyı sırtımızda taşıyarak ilkyardım hastanesine çoktan götürürdük...” dedi.

O sırada kayıt memuru, yatmak için kendiliğinden hastaneye döndü, işine çok düşkün her insan gibi, kayıt memuru yavaş yavaş masasına oturdu, özenle gözlüğünü taktı. Dikkatle kayıt defterini açtıktan sonra kalemini çıkardı. Sorguya başladı:

“Yaralının adı?”

Şoför,

“Ne bileyim efendim, dedi, ben belediyenin cankurtaran şoförüyüm. Bu adam trafik kazasında ezilmiş, aldım arabaya... Yolda araba bozuldu. Sabahtan beri dolaşıp duruyoruz. İşte ancak buraya ulaştık...”

Kayıt memuru,

“Peki, peki, dedi, yaralının kimliği bilinmiyor, diye yazarız deftere, olur biter...”

Dediği gibi yazdı deftere. Muavin, şoföre,

“Ağabey, saatlerdir bunun için mi bekledik?” dedi.

Nöbetçi doktoru da,

“Resmi işlem tamam ama dedi, hiçbir şey yapamayız. Çünkü röntgen bozuk. Röntgen filmini almayınca da bir şey yapamam.”

“Madem röntgen yoktu, niçin kayıt diye tutturdunuz? Boşu boşuna bu kadar zaman kaybettik...”

Yanıtı başhemşire verdi:

“Kayıt başka, tedavi başka... Her ay hastanemize gelen hasta sayısını bakanlığa bir çizelgeyle bildiriyoruz. Kayıt yapılmazsa hem çizelge yapamayız, hem de yıl sonunda hastaneye kaç başvuru olduğunu bilemeyiz.”

Kayıt memuru,

“Hastanemizin röntgeni bozuk ama dedi, kayıt işleri çok sağlamdır.”

Cankurtaran arabasının şoförü, taksi şoförüne,

“Arkadaş, dedi, nasıl olsa sen paranı ya ilkyardım hastanesinden ya belediyeden, yada bu yaralı adamın bir akrabasını bulup ondan alacaksın. Bizi bu saate kadar hastane hastane dolaştırıp bir iyilik yaptın, şu iyiliği tam yap... Hadi ilkyardım hastanesine atıver bizi...”

“Ben yaralının akrabasını nerden bulayım yahu, paramı isterim arkadaş...”

Cankurtaran şoförü,

“Kolay, dedi, paranı cebinde bil sen... Aralarında bir ölünün bulunması sinirlerini bozduğundan beni bagaja tıktılar.”

Taksi şoförü, söylene söylene arabayı sürdü.

“Bu kadar hastane kapısı dolaştık. Kimisinde hemşire bulunmuyor, kimisinde doktor bulunmuyor. Doktorla hemşire bulunsa ilâç bulunmuyor. Üçü birarada bulunsa röntgen bulunmuyor. Röntgen de bulunsa, bozuk olduğundan çalışmıyor. Sanki ilkyardım'da bunların hepsi bir arada bulunacak mı?”

Şoför,

“Bulunur, dedi, hiçbiri bulunmasa bile, yaralının kan akan yerini bir iple, halatla yada yatak çarşafıyla bağlayıp doktor yetişene kadar sıkarlar ki, kan akmasını önlesinler. Sıka sıka hastayı boğabilirler de ama kanı da durdururlar...”

Taksi şoförü,

“Ben bu işin parasında pulunda değilim artık, dedi, saat açsaydık, bu dolaşmaya iki yüz lira yazardı. Ben çok meraklı bir adam olduğumdan, acaba hangi hastanede doktoru, hemşireyi, ilâcı, röntgeni hep bir arada bulacağız diye meraktan sizi hastane hastane dolaştırıyorum. Yoksa çoktan hepinizi arabadan boşaltır, cızlamı çekerdim.”

İlkyardım hastanesinin kapısına gelindi. Kanları, otomobil döşemesini kirletmesin diye, bacakları arabanın penceresinden sarkıtılmış olan yaralıyı indirdiler. Ama benim tıkılı olduğum bagajı açan yok. Beni orda unuttular. Ne yapsam? “Buradayım!” diye bağırsam, ölü olduğumdan sesimi duymazlar. Bagajın kapağını açıp da şoför beni orada görünce korkudan kim bilir ne yapar?

Ben, ne yapacağım diye düşünürken ki hiçbir şey yapamazdım yaralıyı bir sedyeye koymuşlardı ki, arkadan canavar düdükleriyle birlikte bir patırtıdır koptu. Bagajın aralık duran kapağını birazcık kaldırıp kimseye

çaktırmadan baktım. Gelenler, bindirilmiş polis ekibiydi. Hep birden, duran polis arabasından atlayıp içinde yaralının bulunduğu sedyeyi kuşattılar. İçlerinden bir polis, tabancasını çekip,

“Davranmayın!” diye bağırdı.

Başka bir polis,

“Kıpırdamayın!” diye kükredi.

Üçüncüsü,

“Eller yukarı!” dedi.

Sedyeyi taşıyanlar, korkudan titreyerek ellerini yukarı kaldırınca, sedyeyle birlikte içindeki yaralı da yere düşüp bir kez daha yaralandı.

Kuşatılmıştık. Kuşatanlardan biri,

“Adaletin pençesine düştünüz!” dedi. Cankurtaran şoförü az buçuk toparlanmış olacak ki,

“Ne zaman düşmüşüz adaletin pençesine?” diye sordu.

Polis ekibinin şefi olacak,

“Kestiğiniz katır nerde, çabuk çıkarın!” diye bağırdı.

Şoför,

“Ne katırı? Hangi katır?” diye kekeledi.

“Katır, at, yada eşek... Biz sizi taa Maslak'tan beri izliyoruz. Kan izlerinin arkasından geldik, yolunuzu bulduk. Bütün İstanbul sokaklarını kana buladınız be... Demek, Maslak ormanlarında katırları, eşekleri kesip kesip İstanbul halkına naili kuzu eti diye yutturuyorsunuz ha?”

Şoför,

“Ne katır, ne eşek, ne at...” dedi, vallahi insan...

“Nee? İnsan mı? Vay canavarlar!..”

Gerçek durum polis ekibine anlatıldı. O zaman ekip şefi,

“Maşallah adamda amma da kan varmış!” dedi.

Memleketteki geçim düzeyinin yüksekliğine tanık olacak örneklik yaralı yurttaş sedyeyle içeri alınırken ekip şefi polislere

“Nasıl olsa buraya kadar geldik, eli boş dönmeyelim, bir iş yapmış olalım. Hadi şu arabayı arayın!” dedi.

İşte o zaman bagajda bir ölünün bulunduğu görüldü.

“Ya bu ne?” Şoför;

“Görüyorsunuz, bir ölü...” dedi, Ama çok uğursuz bir herifmiş. Bütün belâlar hep onun ölüsünü buraya getireceğiz diye başımıza geldi.

Yaralıyı başka yere götürdüler. Böylece uzun yol arkadaşımdan ayrıldım. Benim ölü olduğum kesinlikle anlaşılınca, morga gönderilmek üzere, hastanenin bodrumunda bir yere attılar. Arabada öyle sarsılmıştım ki, taşların üstüne yorgun düşünce dalıp gitmişim.

Ah sevgili Eşekarısı, eğer birazcık aklın varsa, sakın yaşamaktan bıkıp da, ölmeye kalkayım deme. Benim başıma gelenleri yazıyorum ki sana, yaşamanın tadını çıkarasın o güzelim dünyada. Senin, benim gibilere yaşamak zordur ama yine de güzeldir. Selâmlar, sevgiler...

Ölmüş Eşek

ONUNCU MEKTUP

(Ölmüş Eşek'in Adli Tıbba Gönderilmek Üzere Hastane Bodrumuna Atılışını Anlatır.)

Dostum Eşekarısı, İlkyardım hastanesinde beni muayene eden hekimler ölümümü kuşkulu buldular. Morga gönderilmem için ölüm raporu verecek olan hekim, bir hemşireye, benim gerçekten ölüp ölmediğimi sordu.

Hemşire, “Ben hastabakıcının yalancısıyım doktor bey, dedi, hastabakıcı ölü diyor.”

Hekim sinirlendi: “Ben işimde titiz adamım. Bir ölünün iyice ölüp ölmediğini kesin olarak anlamadan rapor verememem. Çünkü bu zamanda ne dirilere, ne ölülere güven oluyor, öldük diye buraya geliyorlar, biz de sözlerine güvenip “ölmüştür, gömülebilir” diye rapor veriyoruz. Sonra sözlerinde durmayıp ya ölü yıkayıcı yıkarken gıdıklanıyor, ya tabut mezara konurken gerine gerine uyanıp “Aman işe geç kaldım” diye tabuttan fırlıyorlar.”

Hemşire, “Doğru doktor bey, dedi, hani geçen gün bir yaşlı kadına ölü diye rapor vermiştiniz de, sonra kadın nasıl dirilivermişti.”

“Ben gelininin sözüne güvenmiştim. Nasıl inanmam, muayenehaneme geldi, tam bir saat bana kaynanasının nasıl öldüğünü tatlı tatlı anlattı. Gel de inanma, o kadar güzel kadın ki, yalan söyleyeceği hiç akla gelir mi! Ama suç yine kaynananın. Seni herkes nasıl olsa öldü biliyor, öldü diye bütün resmi işlemler yapılmış. Konu komşu başsağlığına gelmiş, ağlayan ağlamış, sızlayan sızlamış, üstelik ben de öldü diye rapor vermişim. Bütün formaliteler tamamlanmış, surada kala kala bir iki dakikalık bir şey

kalmış, toprağı üstüne örttüler mi tamam, iş bitecek... İnsan bu durumda oyunbozanlık eder mi hiç! Ölmeyeceksin de ne olacak sanki... Nasıl olsa sonunda ölecek değil misin yani...”

“Evet, arada siz mahcup oluyorsunuz.”

“Mahcup olup da ne olacak... Ben o kadını “ölüdür, ölü sayılır” diye zorla gömdürürdüm. Bir hekime mi inanırlar, yoksa yaşlı, cahil bir kadına mı? Her kötülük cahillikten geliyor. Ne yazık ki, halkımız çok cahil. O kadar cahil ki, ölüyorlar da öldüklerini bile bilmiyorlar, öyle insanlar var ki, çoktan ölmüş olmaları gerekirken, yaşıyoruz diye ortalarda dolaşıp duruyorlar. Olabilir, herkes her şeyi bilmez, ama bir bilene sorup öğrenmeli. Hiç olmazsa bir doktor ölüdür diye rapor verince, insan olan artık anlar... Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp!”

“Cahillik...”

“Evet... Ama ben dirilen kadına söyledim. Herkes senin için ağladı, sızladı, yandı, yakıldı, bu kadar üzüntü boşa mı gidecek? Sonra sen bir kez daha ölürsen, kim inanır da, yeniden ağlar arkandan... Dirilmeye alıştı, yeniden dirilir, boşuna ağlamayalım, derler.”

“Dirilince kadın...”

“Ne önemi var... Dünya tıp literatürü, dirilen ölü hikâyeleriyle doludur. Tabii neden kadının dirildiğini tıbbi olarak açıkladım.”

Başucumda konuşuyorlardı. Hekim, hemşireye bir daha sordu: “Şimdi bu adam gerçekten ölmüş mü?”

Hastabakıcı öyle söylüyor.

“Çağırın şu hastabakıcıyı!”

Hemşire hastabakıcıyı çağırdı. Beni gösteren hekim, sorusunu ona yöneltti: “Bu adam için ölü demişsin, öyle mi?”

“Dün gece ben nöbetçi değildim doktor bey. Ama kapıcı “Bu herif ölü, bunu gusulhaneye kaldırın!” dedi. Benim bildiğim bu.”

“Çağırın bana kapıcıyı!”

Anladığıma göre, hekim, hiçbir yanılgıya ve haksızlığa yer vermemek için, ölü olduğumu tanıklarla ispatlamak istiyordu. Hemşireye anlattıklarından bu sonucu çıkardım.

“Ben mesleğime âşık bir insanım. Benim yerimde başka bir doktor olsa, adamın nabzını yoklar, kalbini dinler... Ben bunlarla yetinmem, adamın öldüğüne üç de tanık bulurum ki, ilerde ne olur ne olmaz, başım derde girmesin... Çok olaylar geçti başımdan da... Daha yeni staj yaptığım günlerdi. Hastanede nöbetçi olduğum bir gece arkadaşlarla iyice içtik. Beni hastaneye getirmişler ama nasıl geldiğimi hiç hatırlamıyorum. Gençlik... Terslik bu ya, sanki zamanıymış gibi, benim nöbetçi olduğum o gece hastalardan üçü ölmüş. “Doktor bey, üç hasta öldü” dediler. “Allah suçlarını bağışlasın...” dedim. Başka ne diyeyim? ölüleri hayır ile anmalı. Nöbetçi hemşire “Muayene edip rapor vermeyecek misiniz?” dedi. Haaa, muayene... öyle yaa... İyi ama içkiyi çok kaçırmışım, bende yerimden kalkacak hal yok. Neyse hastabakıcılar kollanma girip beni zorla kaldırdılar, ölünün elini elime aldım, nabzına baktım. Aaaa, Allah Allah... Ölünün nabzı çok şiddetli atıyor, “öbür ölüyü getirin!” dedim. Onun nabzı da öyle... üçüncü ölünün nabzı da atıyor, üçünün nabzı da 90. “Aman bunlar ölmemiş, üçü de ağır hasta. Çabuk bunların sırtlarına saatte bir aspirin sürün, birer tane de tentürdiyot içirin!” Ben sarhoşlukla ne söylediğimi biliyor muyum... Hemşire “Aspirini içirsek de tentürdiyotu sürsek nasıl olur?” dedi. “iyi olur” dedim, “iyi olmaz.” dedi. “Neden?”, “Çünkü aspirin büsbütün kalbi çalıştırır...” “öyleyse aspirin yerine kinin verin dedim. Hemşire “Kinin de öyledir efendim” demez mi!.. Tepem attı artık... “Yahu, bunca yıllık hemşiresin, suratıma ne bakıp duruyorsun? Nabız düşürecek bir ilâç bilmiyor musun, ver şu adamlara...” diye bağırdım. Hemşire “Ben hastalanınca annem ıhlamur içirirdi, isterseniz ıhlamur vereyim” dedi. “Hah, çok iyi... istersen ıhlamur için bir de reçete yazayım...” dedim. “Reçete istemez, çünkü hastanenin eczacısı yok. Ben karşı bakkaldan sevabıma alırım” dedi. O

gitti. Ben uyumuşum. Sanki rüyadaymışım gibi, “Yemiyorlar doktor bey!” diye birisi uyandırdı. “Kim yemiyor?”, “ölüler ıhlamur yemiyorlar...” Bir de gidip baktım ki, hastabakıcı kadın, merkebe yonca verir gibi, kuru ıhlamur yapraklarıyla çiçeklerini ölülerin ağızlarına tıkıştırıyor. “Sen bunu kaynatmadın mı? Ihlamurun suyu içirilecek!” dedim. “Hemşire hanım, kaynatılacak demedi bana” demesin mi! “Sen ıhlamur nasıl verilir, bilmez misin?” “Efendim, ben ev işi bilmem de...” “Nerde Hemşire?” “Odasında yok..” Ben yine uyuyakalmışım. Aradan ne kadar geçti bilmiyorum, bir ses: “Doktor bey ölüler ıhlamur içmiyor...” Daha neler, ölüler ıhlamur içer mi!.. Ben sarhoşluk bir yandan, uyku sersemliği bir yandan. “öyleyse iğne yapın!” dedim. “Ne iğnesi yapayım?” dedi. “Hastanede hangi iğne varsa ondan yapın” dedim. “Hastanede çengelli iğneden başka iğne yok...” dedi. “Sen o çengelli iğneyle kombinezonunun askısını tuttur da sarkmasın!” dedim. O sırada hastane kâtibi geldi, “Doktor bey, ölüleri deftere hangi hastalıktan öldü diye işleyeyim?” dedi. “Onlar ölü değil, yaşıyor” dedim. “Aman efendim, yaşayamazlar... Çünkü üçü de ameliyatta ölmüştü.” dedi. “Nabzı atıyor bunların...” diyerek, ölülerden birinin elini muayene için elime alınca kâtip kahkahayı bastı. “Aman doktor bey, siz ölünün nabzı diye kendi nabzınızı muayene ediyorsunuz!” Tuuu, ben sarhoşlukla, sağ avucuma sol elimi alıyormuşum. işte o günden beri ne zaman bir ölü raporu verecek olsam, ölünün gerçekten ölü olduğuna bir iki de tanık bulundururum.”

Hekimin çağırttığı hastane kapıcısı gelmişti. Kapıcıya, beni gösterip sordu: “Gerçekten ölü ölmüş mü?”

“Ölmüş beyim, hem de adamakıllı ölmüş.”

“Nerden belli?”

“Belli olmaz mı doktor bey, ben otuz yıldır bu hastanenin kapıcısıyım, elimden ne ölüler geldi geçti... Bir ölüye baktım mıydı ne iş yaptığını, kaç para kazandığını, kaç kişi beslediğini şıp diye anlarım. Ben artık ölü sarrafı olmuşum.”

“Söyle öyleyse, bu ne kazanıyormuş?”

“Taş çatlasa ayda dört yüz lira…”

“Nerden anladın?”

“Baksanıza beyim, onun da boynuyla belinin inceliği bir. Nerdeyse belinden kopacak.”

“Ne iş yapıyormuş?”

“Ne iş yaptığını bilmem, ama çok yorucu bir iş… Hem de kalabalık ailesi var. Avurdu avurduna göçmüş, gözleri içeri çökmüş… En azından sekiz on kişiye bakıyor.”

“Onu nerden anladın?”

“Omuzlarına baksanıza zavallının, nasıl çökmüş. Ne kadar ağır yük taşıdığı belli işte… üstelik namuslu adam da…”

“O nerden belli?”

“Ölmüş ya… Namuslu olmasa ölür müydü? O da yaşardı öbürleri gibi.”

“Doğru yahu…”

“Hem de zeki bir adam…”

“Hepsine peki ama zeki olduğunu nerden anladın yahu?”

“Baksanıza doktor bey, herifin ölüsü bile nasıl alaylı alaylı gülüyor.”

“Demek bu adamın öldüğüne tanıksın sen de…”

“Evet…”

“Neden öldüğünü de bilebilir misin?”

“Bizim hastane kâtibi, neden öldüğü belli olmayanlar için deftere “Sefaleti fizyolojiyeden öldü” diye yazar. Besbelli bu da ondan ölmüş…”

“Söylediklerin doğru ama bana bu adamın ölümü biraz kuşkulu geldi. Neme gerek, ben üstüme sorum alamam, havale edeyim gitsin benim başımdan… Ölüm nedeni bizi ilgilendirmez, ölmüş ya yeter… Morgda neden öldüğünü, poliste de kimin öldürdüğünü öğrensinler.”

İçime öyle bir korku girdi ki, Eşekarısı, bu hekim beni acaba nereye havale edecek? İster misin, rüşvetsiz, iltimassız bir garip kişinin evrakı gibi beni hükümet dairelerinde masadan masaya havale etsinler…

Hekim, “Ben bunu adli tıbba havale edeyim de iş sağlam olsun…” dedi.

Aman bu da iyi… Ya beni “Daha yaşamak zorundadır, ölü sayılmaz!” diye hastaneden kapı dışarı etseydi!

Beni, Adli Tıbba gönderilmek üzere, hastanenin bodrumuna başka ölülerin arasına bıraktılar. Burası, ölülerin kokuşmaması için çok soğuk bir yerdi. Biz ölülere sıcak da, soğuk da vız gelir.

İşte böyle sevgili Eşekarısı, gelecek mektubumda da adli tıpta başıma gelenleri anlatırım.

Sevgilerle ölmüş Eşek

ONBİRİNCİ MEKTUP

(Yüksek Tabakadan Bir Beyefendinin Kendini Öldürmeyi Nasıl Başardığını Anlatır.)

Sevgili Eşekarısı,

Ölmeye ölmüştüm, evet, ama bir türlü "resmen" ölemiyordum. Bu satırı yazarken sesini duyar gibiyim: "Bu bizim ülkemizde "resmen" yaşamak da. "resmen" ölmek de zordur." diyorsun.

Isısı sıfır altı olan hastane bodrumunda bir kaç ölü daha vardı. Sağ yanımda orta yaşlı bir ölü erkek, sol yanımda bir yaşlı ölü kadın vardı, ölü erkeğe sordum:

Siz neden öldünüz beyefendi?

Beyefendi dedim, çünkü ölüyken bile adamın kart züppeliği belli oluyordu. Soruma yanıt beklerken, yüzünü buruşturup başını öte yana çevirdi. Kendi kendine söylendiğini duyuyordum: "ölmeyi işte bunun için sevmiyorum, ölünce, insanlar arasında sınıf farkı kalmıyor. Burada hep bir aradayız! Efendi de, uşak da, kendini bilen de, bilmeyen de... Ne insanlar var yani, daha tanışmadığım adam, bana neden öldüğümü soruyor... ölmek bir şey değil de, görgüsüzlerin arasında kalmak felaket..."

Sol yanımdaki yaşlı kadın,

"Beyefendi yüksek sosyetedendir..." diye fısıldadı.

Kendimi tanıtmadan, damdan düşer gibi soru sorduğum için utandım. Az sonra kendimi tanıttım, "ölmüş Eşek" sözünden irkildiyse de, yine teşekkür etti. O da kendini tanıttı. Mesleğinin ne olduğunu pek anlayamadım. Anlayabildiğime göre, her işi yapabilip de hiçbir iş

yapmayan biriymiş. Bu kez nasıl öldüğünü kendiliğinden söyledi:

“İntihar ettim.”

“İnsanın kendini öldürmesi kolay mı?” Soruma, sanki ona sormuşum gibi, başka bir genç ölü yanıt verince, yüksek sosyeteli yine kızdı. Genç ölü söze karışmış, anlatıyordu:

“İntihar, yaşamaktan bile zor. Ben önce kendimi denize atmayı düşünmüştüm. Denizle çepeçevre çevrili koca İstanbul'un Anadolu yakasını, Rumeli yakasını baştan sona dolaştım, kendimi denize atacak kadarlık olsun boş bir kıyı parçası bile bulamadım. İstanbul'un bütün deniz kıyılarını zenginler zapt etmişler: Yalılar, villalar, gazinolar, kayıkhaneler, bahçeler, özel rıhtımlar...”

Yüksek sosyeteli ölü, pis bir koku alıyormuş gibi yüzünü buruşturup “cık cık cık...” diye sesler çıkarıyordu.

“Güzelim memleketi yaşanmaz hale getiren işte böyleleri...” diye söylendiyse de, genç ölü aldırmayıp sözünü sürdürdü:

“Bir de ‘Buradan denize girmek yasaktır’, ‘Buradan geçmek yasaktır’ yazılı levhalar dikip özel yasaklar koymuşlar. O da yetmemiş, ‘Köpek Var’ yazılı levhalar... Köpek değil, canavar... Hadi bakalım, sıkıysa geç de kendini denize at... Denizde boğulmak başka, kendini azılı ite parçalatmak başka... Köpeksiz, yasak levhasız bir yalı bulup sahibine, belki halden anlar diye ‘Suradan kendimi denize atmama insanlık adına izin verir misiniz efendim...’ dedim. Adam öğütler vermeye başladı. Hiç bu güzelim, bu yaşanılası dünya bırakılır da intihar mı edilirmiş! Bana bahçesindeki çiçekleri, ağaçları, havuzu, mermer kaplı yalısını gösterip ‘Şu güzelliğe bak...’ diyordu. Yani, bir intiharlık bir deniz kıyısı bulamadım.”

“Bir plaja gitseydiniz...” dedim.

“Siz çoktan beri plajlara gitmemiş olacaksınız. Sonunda, bir plaja gidip derin bir yerinden denize atlamayı düşündüm ama nerde... Plajlarda, kalabalıktan denizi bulabilirsen bul... Plajın iskelesinden atladım, düştüğüm

yerden, alttan “Çüüüş...” diye bir ses... Balıklama adamın göbeğinin üstüne dalmışım. Vapura binip kendimi denize atayım, dedim. O da olmuyor. Bir kez vapurlar öyle kalabalık ki, girince kımıldayamıyorsun ki, vapurun küpeştesine dek gidebilesin. Gitsen bile, kalabalıktan sıyrılıp kendini denize atamıyorsun. Atmaya kalksan kendini, elin, kolun, ayağın, birinin bir yerlerine takılıyor. Takılmasa da, atsan kendini denize, ya havadayken tutuyorlar, ya denizden yakalayıp çıkarıyorlar. Sözün kısası, İstanbul’da, denizde boğulmak olası değil... Bu kez kendimi zehirlemeyi denedim. En etkili zehir aldım, ama ölmedim. Daha çok zehir içtim. Yine ölmüyorum. Bırak ölmeyi, zehir aldıkça günden güne gücüm artıyor. Bir tanıdık hekime, zehirlenmeyen insan olabilir mi, diye sordum. Olurmuş, İstanbul’un kimi yerlerinde oturanlar zehirlenmeye bağışıklıymışlar. Birikmiş, kokuşmuş çöpler, taşıtların saldıkları gazlar, bacalardan çıkan dumanlar, yollardan kalkan tozlar, pis su birikintileri, çamurlar, insanı öyle zehirlermiş, zehire alıştırırmış ki, artık en kuvvetli zehir bile vızgelirmiş. Hele Haliç kıyısında oturanlar, denizden tüten zehir buğusundan zehire öyle alışırlarmış ki, yanılıp da yolları temiz havalı bir açıklığa düşse, temiz havadan boğulurlarmış.

Yüksek sosyeteli,

“Şimdi anladınız mı neden kendimi öldürdüğümü?” dedi.

Anlayamamıştım.

“Artık bizim ülkemiz, yaşanmaz oldu...” dedi.

“Neden?” diye sordum.

“Deminden beri adamı dinlediniz... Böyle insanlarla bir arada yaşanabilir mi hiç... Hiç kimse kendi yerini, haddini bilmiyor. Herkes, kendi toplumsal yerini bilmeli, ona göre davranmalı... Başlar ayak, ayaklar baş olursa toplum tepetaklak gelir... Geldi de... Kendimi öldürmemin neden işte bu...”

“Nasıl öldürdünüz kendinizi?”

“Sekreterimle birlikte... Boğaz'dan arabayla dönüyorduk geceleyin.”

“Anlıyorum,” dedim.

“Böylece kaza süsü verdik,” dedi. Toplumsal yerini bilmeyen kaba insanlar arasında yaşamak istememiş olan yüksek sosyeteli.

“Öldüm, yine kurtulamadım; daha da kötü şimdi, ölüler arasında sınıf farkı da yok...” diye ekledi, ölü yüzünü buruşturdu.

Sevgili Eşekarısı, gelecek mektubumda da öbürlerinin neden öldüklerini anlatırım. Gözlerinden öperim.

Ölmüş Eşek

ONİKİNCİ MEKTUP

(Aile Şerefine Uygun Güzel Görünümlü Mezar Yeri Arandığını Anlatır.)

Sevgili dostum Eşekarısı, Mektuplarım seni sıktı mı bilmem. Belki içinden "Artık resmen ölse de kurtulsam" diye geçiriyorsundur. Ah bir resmen ölebilsem, ben de kurtulacağım, siz de... Ama daha önce de yazdığım gibi ne kolay kolay yaşanıyor, ne de kolay kolay ölünüyor. Belki kolay ölünecek ama ölmenin resmi işlemi uzun sürüyor, ölünce de artık resmi işlem kalır mı, deme... Ölsen de var. Ölmesen de... Ölüler için resmi işlemlerin ne olduğunu, hastane bodrumundaki ölü arkadaşlarımdan öğrendim. Bir ölüyü iki hademe dışarı çıkarırken yanımda yatan bir ölü kadın, "Ne şanslı adam, dedi, buraya daha dört gün önce getirmişlerdi, bugün götürüyorlar. Bizim de işlemlerimiz bitse de bizi de götürseler. Ama belki de bu adamın tavsiye kartı vardır."

Kadına, "Aman teyze, siz ne söylüyorsunuz, dedim, biz hepimiz ölüyüz, ölülerin şansı, tavsiye kartı, işlemi olur mu hiç!"

"Olur elbet, dedi, siz yeni geldiğinizden bilmiyorsunuz. Beni alın ele... Tam öldüğüm gün beni askere çağırdılar."

Ben gülmeye başlayınca yaşlı kadın, "Şıışşt!.." dedi "Taşkınlık yapmayın! Ölülere, diriler gibi taşkınlık yakışmaz."

"İyi ama siz en aşağı altmış yaşınızda gösteriyorsunuz, üstelik kadınsınız."

"Atmış yedi yaşımdayım. Askere almamaları için önce yaşımı çocuklarım tanıklarla ispat edecek. Sonra da kadın

olduğum mahkeme kararıyla belgelenecek. Ondan sonra da öldüğüm ortaya çıkacak. Yoksa askere alacaklar beni.”

“Peki çocuklarınız neden uğraşmıyor?”

“Çok uğraştılar. Atmış yedi yaşımda bir kadın olduğumu ispat ettiler ama ölü olduğumu ispat etmek, işlerine gelmiyor.”

“Neden?”

“Çünkü kömür kâğıdı benim üstüme Yeniden kömür belgesi çıkarmanın ne zor olduğunu bilmiyor musunuz? Benim her kış bir ton kok kömürü almaya hakkım var. Öldüğüm anlaşılırsa, bizim kömür kâğıdı yanacak. Evdekiler de kim bilir kaç kış soğukta titreyecekler. Kömür alabilmek için benim öldüğümü açıklamak istemiyorlar. Açıklamazlarsa beni askere alacaklar, öldüğümü ispat edemezlerse, bu kez mirasımı alamayacaklar, işte böyle bir kördüğüm... Çocuklarım da şaşırdı. Mirastan mı geçsinler, kömür kâğıdından mı, yoksa beni askere mi göndersinler... Bir türlü karar veremediler. Bu yüzden bekleyip duruyorum işte... Burada gördüklerinin hepsinin ayrı bir işlemi var. Bak, şu delikanlıyı görüyor musun? Ölmeden iki gün önce tutuklanması için karar çıkmış. Şimdi öldüğü ispat edilebilirse, tutuklanmaktan kurtulacak. Bu yüzden bekliyor burada... Tutuklanmaktan kurtulmak için, yalandan öldüm diye yere uzanmadığı nerden belli?..”

“Doktorlar anlamazlar mı?”

“Aman oğlum, doktorlar diriden anlamıyorlar, ölüden ne anlasınlar... Bak, şu duvarın dibinde yatan kadın, tam dokuz kez ölmüş, dirilmiş. ‘Artık bu dünyada yaşanmaz, tadı tuzu kalmadı...’ diye boylu boyunca yere uzanıyormuş. Tam gömeceklerken, ölmekten cayıyor, kalkıyor ayağa...”

“Ben olsam doktorların yerinde, hemen gömüveririm.”

“Ayol doktorların başını kaşıyacak vakitleri yok... Her sabah hastaneye gelip, saat ondan on bire kadar hastaları seyrediyorlar. Onun için işte bu kadını burada bekletiyorlar ki, iyicene ölmüş mü, yoksa yarım yamalak mı ölmüş, anlaşılsın diye... İşlemi tamamlanınca gömecekler.”

O sırada kalın bir ses, “İşlem uzun sürüyor,” dedi.

Baktım, sonundaki kellifelli bir ölü konuşuyor.

“Siz de mi ölünüz?” dedim. Tok, sert bir sesle “Hayır, ben ölmedim, vefat ettim, dedi. Siz hiç gazete okumaz mısınız?”

“Okurum”

“Benim vefat ettiğimi gazetelerde okumadınız mı? Bütün gazetelerde vefatım hakkında ikişer…”

Sözünü kesip, “Yazı mı çıktı?” diye sordum.

“Hayır, ikişer sayfalık vefat ilânım çıktı. Ailem gazetelere bir ilân verdi, ortaklarım bir ilân verdi, kurucusu olduğum şirketler de birer ilân verdi. İnsan kör olsa bu kadar ilânı görürdü.”

“Gözümden kaçmış.”

“Öyle güzel vefat ilânı vermişler ki… inanın, vefat ettiğime sevindim, ilân aklımda… Bakın ezbere okuyayım size…”

“Çak acı bir kayıp” bir tanesinin başlığı böyle. Birininki de “Elem bir ziyan…”Babamız, eşimiz, kayınbiraderimiz, oğlumuz, damadımız, memleketimizin tanınmış işadamlarından, Algetir Şirketinin kurucusu, Gelal Şirketinin ortaklarından, Sadrazam Sulu Süleyman Paşanın ahfadından, Mahmut Paşa'nın torunu, Kasım Paşa'nın yiğeni, Bayram Paşa'nın damadının kardeş çocuklarından…”

Adam boyuna sayacaktı. Ben, “Zatıâlinizi tanıdım Beyefendi, zahmet etmeyin, anlaşıldı, siz de onlardansınız…” dedim.

Adam, sözünü uzattı: “İrtihâli dârı beka eyleyip rahmeti rahmana kavuşmuştur. Ebedi istirahatgâhı olan…”

“Tanıdım Beyefendi!” diye bağırdım. Tanıdım… Sizin ne işleminiz var da burada bekliyorsunuz?”

“Mezar bulamıyorlar. Aile mezarımız var tabii, ama eski bir mezarlık orası, şimdi oraya yoksulları gömüyorlar. Yeni mezarlıkta benim için mezar yaptırılacak ama lüks sınıf yerlerde boş mezar yeri kalmamış. Herhalde bilirsiniz, şimdi mezarlar, karaborsada… Karaborsada olmayan

mezarlar da var ama yerleri iyi değil. Ailem beğenmedi. Güzel görünümlü bir mezar yeri arıyorlar.”

“Öldükten sonra görünümünün ne önemi var?”

“Benim için değil, gelen ziyaretçiler için... Akrabalarım, ellerinde çiçekler, mezarımın başına geldikleri zaman, güzel bir görünüm karşısında duygulanıp ağlamak istiyorlar. “Bu güzel dünyayı nasıl bıraktın da gittin!...” diye, benden çok kendilerine ağlamaları için, mezarımın, görünümü güzel bir yerde olması gerekir... Mezarım kötü bir yerde olursa, bu dünyanın nesine ağlasınlar... Ama yalnız bu değil, tabii ailemizin de şerefi var. Ailem, şerefimize uygun bir mezarım olsun, istiyor. Ortada, şerefimiz söz konusu olunca, mezar yerini de mutlaka karaborsadan almak zorundayız. Yalnız bu kadar da değil... Bundan üç ay önce, bizim rakibimiz olan bir şirketin kurucusu ölmüştü. Ona karaborsadan çok pahalı bir mezar yeri buldular. Şimdi ben ondan ucuz bir yere gömülürsem, hem ailemin şerefi iki paralık olacak, hem de bizim şirketin ticari itibarı düşecek. Anladınız mı? işte buyüzden, ortaklarım da çok pahalı bir mezar yeri arıyorlar.”

“Bulamadılar mı?”

“Bulamaz olurlar mı? Amma da yaptınız... Karaborsadaki mezar yerlerini bizim şirket satın almıştı. Yani ben almıştım. Karaborsa mezar yerleri elimizde. Ama beni hemen gömerlerse, karaborsanın değeri düşer, işi uzatıyorlar ki, reklâm olsun da, mezar yerlerinin fiyatı artsın... Anladınız mı?”

“Anladım Beyefendi...”

Sevgili kardeşim Eşekarısı, yazılacak daha neler, neler var burada, ölüler dünyasının, dirilerinkinden kalır yeri yok. Ara sıra düşünüyorum, ne yapsam diye, ölmekten caysam mı dersin? Ölmenin bu derece zor bir iş olduğunu bilseydim, bu işe hiç girişmezdim. Şu işlemlerim bitse de, hayırlısıyla resmen de ölsem, geniş bir soluk alacağım. Aman kardeşim Eşekarısı, öleceksen zamanında öl, yoksa

bu gidişle, bütün mezar yerleri karaborsaya bineceğe benziyor. O zaman ne yaparsın? Ölemezsin bile kardeşim.

Gözlerinden özlemle öperim.

Sevgi ve selâmlar ölmüş Eşek

ONÜÇÜNCÜ MEKTUP

(Gülen, Ağlayan, Düşünen Ölülere Değindir.)

Azizim Eşekarısı,

İnsan ölse bile dirilerin elinden kendini kurtaramıyor, içimden "Yeter artık, gömün de kurtulayım!" diye bağırmak geliyor ama ölünün sesi çıkmaz diye sesime kimse kulak asmayacağından bağırmıyordum.

Hastanenin bodrumunda, gömülmek, teşrihhaneye gönderilmek, kimliklerinin anlaşılması, yada kuşkulu görülen ölüm nedenlerinin saptanması için morga gönderilme sıralarını bekleyen benim gibi bir çok ölü var. Bu ölüler arasında üçü çok ilginçti. Bunlardan biri durmadan gülüyor, biri boyuna ağlıyor, biri de biteviye düşünüyordu.

Buraya beni attıklarından beri hiç durmadan gülen ölünün yanına gittim.

"Bağışlayın bayım, neden bu kadar çok güldüğünüzü merak ettim..."

Kardeşim Eşekarısı, bir ölünün gülmesi çok tuhaf oluyor, ölmüş birini gözünün önüne getir, hem ölmüş, hem de katıla katıla gülüyor.

Gülen ölü, gülmekten bana yanıt veremiyordu. Kurulmuş bir kahkaha makinası gibi gülmekteydi. Kasıklarını tutarak gülüyor, gözlerinden yaşlar geliyor, arada bir.

"Ay bayılacağım... Aman... öf!..." diye sesler çıkarıyordu.

Güldü, güldü, gülmesi hiç arasız sürerken, kesik kesik anlattı:

Gülünmeyecek gibi değil ki... Sabahı öleceğim gece, karımla tiyatroya gitmiştik. Karım çoktan beri, "Bir tiyatroya gidelim, bir komedi seyredelim de içimiz açılsın"

deyip duruyordu. Ben de komedi oynanan bir tiyatroya iki bilet aldım. Karımla tiyatroya gittik. Perde açılır açılmaz gülmeye başladık. Aman pek gülünçlü bir komediydi... Nasıl güldük anlatamam... Gülmekten boğulacaktık. Yalnız, çok tuhaf, seyirciler arasında bizden başka gülen yoktu. Gülmek şöyle dursun, çoğu ağlıyordu, üçüncü perdenin ortalarına doğruydu, seyircilerden biri, “Bayım, rica ederim yeter, gülmeyin artık!...” dedi.

Karım benden önce davranıp,

“Neden gülmeyecekmişiz, para verdik, paramızla değil mi?... “dedi.

Oyunun arasında bizi salondan çıkardılar. Bizim gülmemizden tedirgin olanlar,

“Neye gülüyorsunuz?” diye bağırıyorlardı. Ben de onlara,

“Neden gülmeyelim, biz buraya komedi seyretmeye geldik... Elbet güleriz...” dedim.

“Ne komedisi” dediler, “burada komedi değil, dram oynuyor...”

Biz komedi oynandığını iddia ederken, onlar da dram diye iddia ediyorlardı. Bize,

“Anlayışsızlar!” diye bağırdılar. Ben de onlara,

“Asıl anlayışsız sizsiniz... Komedi seyrederken ağlıyorsunuz...” dedim.

Sahnede oynanan oyunun komedi mi, dram mı olduğunu anlamak için, piyesin afişlerine baktık.

Afişte “dram” yazıyordu. O zaman yanlışlık anlaşıldı. Ben komedi tiyatrosuna bilet alacakken, yanlışlıkla dram tiyatrosuna bilet almışım. Karımla ben, sahnedeki oyunu komedi diye seyrettiğimiz için, boyuna gülüyorduk.

Orada bulunan bir tiyatro eleştirmeni şöyle dedi:

“Haklısınız, siz bu tiyatroya komedi seyretmek için para verip gelmişsiniz. Verdiğiniz bilet parasının hakkını almak, daha doğrusu acısını çıkarmak için, ister istemez gülmek zorundasınız. Parayı verip bilet aldığınız anda, gülmek için baştan karar vermişsiniz. Ama ağlayan seyirciler de haklı. Onlar da ağlayabilmek için para vermişler, paralarının

hakkını çıkarıyorlar. Baştan karar verdikleri için durmadan ağlıyorlar. Ne siz oyuna gülüyorsunuz, ne onlar seyrettikleri oyuna ağlıyorlar. Sahnede oyun olmasa, hattâ perde açılmasa da tiyatro perdesi rüzgârdan kımıldasa, siz, "Aman ne komik!" diye güleceksiniz, öbürleri de, "Aman ne acıklı!" diye ağlayacaklar... Neden bizim oyun yazarlarımızın komedi diye yazdıkları ağlanacak piyeslerini görmek için halk tiyatrolara doluşur da, bir de üstelik kahkahalarla güler?.. Ne yapsın zavallı halk, bir kez baştan "Seni güldüreceğiz" diye parasını almışlar. Tiyatro seyircileri, tiyatroya girerken değil de, tiyatrodan çıkarken bilet paralarını vermiş olsalardı, bakalım o sözde yazarlarımızın komedilerine bitek seyirci gülebilir miydi?"

Gülen ölü,

"Anladın mı neden güldüğümü, dedi, hah, hah, hah... Ay bayılacağım... İnsanlar ne enayi oluyorlar... Ay gülmekten çatlayacağım... Ne gülünçlü komediydi, hâlâ gülüyorum... hah, hah, hah... hih hih hih... hoh hoh hoh..."

Boyuna ağlayan ölünün yanına gittim

"Sizin, neden ağladığınızı anladım sanıyorum, dedim Herhalde siz de ölmeden önce yanlışlıkla gittiğiniz tiyatroda, komediyi dram sanarak seyretmişsinizdir..."

Ağlayan ölü, içini çeke çeke gözlerini, burnunu sildi,

"Hayır, dedi, ben ağlamayayım da kim ağlasın?.. Ben yaşarken "Doğru Yol" gazetesini okurdum. Bir gün bu gazetenin köşe yazarlarından biri "Büyük kaybımız" başlıklı bir fıkra yazmıştı. O günlerde çok önemli, çok değerli birisi ölmüş. Fıkra yazan, işte o adamı anlatıyordu. Yaşamımda bu denli acıklı bir yazı okumadım. Ağlamaktan yazıyı bir türlü sonuna dek okuyamıyordum. Her sözcüğünü okurken, gözyaşlarını sel gibi akıyordu. Fıkracı, "Sen ölümsüzsün! Seni insanlık unutamayacak!.. Senin insanlığa hizmetin..." diye yazmıştı. Bu yazıyı bitirdiğim zaman doğru gazeteye koştum, fıkracıyı buldum. "Birisinin, benim ölümümden sonra da bu kadar güzel bir yazı yazacağını bilsem, hemen şimdi ölürüm..." dedim.

Yazar "Bunun için hiç merak etmeyin, bedeli karşılığında her türlü yazı yazılır..." dedi.

İstediği ücreti de ödedim."

Ölünün ağlamaktan gözleri kanlanmış ve şişmişti.

"Kendinize yazık, ağlamayın..." dedim.

Nasıl ağlamam dedi, işte öldüm... Ama arkamdan iki satırcık bile yazmadı. Boşu boşuna ölmek insana dokunuyor.

"Ölümünden sonra çok acıklı yazı yazılan adam kimmiş?" diye sordum.

Gözyaşlarını silen ölü,

"Bilmiyorum dedi, tanıdığım kimse değildi... Ama mersiye o kadar acıklıydı ki... Ben de o zaman merak edip ona buna "Kimdir bu adam?" diye sormuştum; tanıyan hiç kimse çıkmamıştı."

"Şimdi neden ağlıyorsunuz? Artık ölmüşsünüz..."

"Nasıl ağlamam... Ölen o adam için "Doğru Yol" gazetesinde yayınlanan yazı hiç aklımdan çıkmıyor. O yazı aklıma geldikçe, kendimi tutamıyorum, ağlıyorum. Hep böyle ağlayacağım işte..."

Biteviye düşünmekte olan ölünün yanma gittim,

"Bağışlayın, dedim, buraya geldiğiniz günden beri hep düşünmektesiniz de, ne düşündüğünüzü merak ettim."

"İnsan mıyım, değil miyim diye düşünüyorum..." dedi.

"Nasıl olur, insansınız elbet..." dedim.

"Ben de öyle sanıyordum ama hiç kimseye insan olduğumu ispat edemedim. Anlatayım size... Şimdi biz burada bağırsak, çağırsak, yaşamakta olan insanlar bizim sesimizi duyarlar mı? Duymazlar... Çünkü biz ölüce bağırırız, ölüce konuşuruz. Yaşayanlar da ölü dilini anlamazlar. Dünyada yaşarken de böyle oluyor. Bir çok insan bağırıyor, çırpınıyor, ağlıyor, ama seslerini duyuramıyorlar. Çünkü böylelerinin yaşayıp yaşamadıkları belli değildir, bizden ayrımları yoktur. Nüfus sayımı, seçimlerde oy verme zamanı, vergi ödeme yükümü, askerlik gibi yurt görevleri dışında insandan sayılmazlar, şu ölüsü kandilli dünyada. "Sen de insan mısın?" diye sorunca,

göğsünü gere gere, "Evet, insanım!" diyebilecek kaç kişi vardır?"

"Herhangi bir şey olmanın koşulu var. İnsan olmanın koşulu da insan gibi, insanca yaşamaktır. Beni her gittiğim yerde, "Sen de insan mısın!" diye horladılar. Yaşadığım sürece bu soruya yanıt veremedim. Hiç durmadan yaşamaya çalışıp çabaladığımdan, insan olup olmadığımı düşünmeye de hiç zamanım olmamıştı. Çok şükür öldüm de, düşünmeye zaman bulabildim, işte şimdi bunu düşünüyorum: Ben dünyadayken insan mıydım, değil miydim?..."

"Düşüne düşüne bu soruya yanıt bulabildiniz mi?" dedim.

"Hayır, dedi, boyuna düşünüyorum, düşünüyorum, içinden çıkamıyorum. İnsan olsaydım, insan gibi, insanca yaşardım ve başkaları sesimi duyardı. Ama insan olmasaydım, bir takım insanlar benden, kendileri için oy istemezlerdi, görev istemezlerdi, vergi istemezlerdi, ödev istemezlerdi. Düşünüp duruyorum, bir türlü çözemiyorum bu sorunu."

Düşünen ölüyü dinledikten sonra beni de bir düşüncedir aldı. Biz de yaşadığımız sürece sesimizi duyuramayanlar takımındanız. Şarkılarımız sessizdi, içimizden söylerdik...

İşte böyle sevgili kardeşim Eşekarısı. Bu mektubumu okuduktan sonra senin de düşüncelere dalacağını sanıyorum. Belki de komedi diye bilet alıp, verdiğin para boşa gitmesin diye, seyrettiğin dramlara gülüyorsundur. Belki de tanımadığın kimselerin ölümlerine yazılan ağıtları hatırlayıp ağlıyorsundur.

Yaşadığım günlerde bana "Dilini Eşekarısı soksun!" diyenlere öldüğümü haber ver de, artık rahat rahat kına yaksınlar.

Mutluluklar, esenlikler dilerim.

Ölmüş Eşek

ONDÖRDÜNCÜ MEKTUP

(Bir genç erkek ölüsünün bir yaşlı kadın ölüsüyle değiştiğine değindir.)

Can arkadaşım Eşekarısı,

Bilirsin, kimi evrak bir dairenin bir masasına takıldı mı, artık orda günlerce aylarca kalır da kalır. Biz de hastanenin bodrumunda takılıp kaldık. Bir sabah kapı açıldı, ölüler sevinçle,

“Teşrihhaneye gidiyoruz, teşrihhaneye...” diye bağrıştılar.

Yazmıştım, ölülerin seslerini diriler duymaz; tıpkı dünyada gerçekten yaşayanların, kendilerini yaşıyor sananların seslerini duymadıkları gibi...

İçeriye iki hademeyle orta yaşlı bir köylü girdi. Köylü,

“Nirde benim oğlum?” diye bağırıyordu. Hademelerden biri,

“Oğlunu yimedik ya,” dedi, “ne bağırıp duruyon?... Hastane goğuşlannın heç birinde yoğusa, belle ki buradadır.”

Köylü,

“Göz göre göre getti yeğit oğlum...” diyordu. Hastaneye yatırdım. Burada yok, diyorlar. Başka yire yatırmışsındır, diyorlar. Feleğimi şaşırdım.”

Hademe,

“Goca İstanbul'da hastane bi dene mi? Barıya yatırdığın nirden belli? Burası panga gibi bi yer... Beylik yatak çarşaflarından, gılıflardan gayri heç bi emanet buradan gaybolmaz...” dedi. öbür hademe,

“Burıya yatırsan burada olur yimedik ya senin oğlunu... Gapılar da gapalı, uçamaz gaçamaz...” dedi.

Köylü,

“Ben oğlumu burıya yatırdım, dedi, lümeresi bilem var... işte!..”

Hademe, köylünün elinden numara yazılı kağıdı alıp, oraya yatırılmış ölülere bakmaya başladı. Bir ölünün basında durup,

“İşte oğlun...” dedi, “buradan heç bir şey gaybolmaz, dimedim mi sana... Altın gosan kimse almaz. Panga gibi bi hastane... Oğlum, oğlum deyi bağırıp duruyon... Hastanede adam aramak, piyango listesinde lümere aramak gibidir. ilkin amortiye bakacağın, sonra ikramiyelere... Hastaneye girdin mi, ilkin ölülere bakacağın, bulamazsan goğuşlarada ki dirilere bakacağın... Hastanenin de bi usulü var.”

Köylüye, oğlu diye, benim yanımda yatan yaşlı kadım gösteriyorlardı Adam baktı, baktı,

“Bu benim oğlum değel...” dedi. Hademe kızdı:

“Ne dimek?.. Biz yalan mı diyoruz be... İşte lümeresi dutuyo...”

Köylü,

“Allah Allah, dedi, yahu bu bizim oğlana heç benzemiyor.”

“Hastanede ne gader yattı?”

“Bu cuma iki hefte olcak.”

Hademe başını salladı:

“Lahavle... Gardaşım bura hastane. Hastanede bir adam iki hefte yatar da gayri tanınır mı? Paralı yirde yatsa şişmanlar tanıman, parasız yirde yatsa zayıflar tanıman... Bura nire? Hastane...”

Köylü bir türlü inanamıyordu:

“Bilâder, biz bu oğlanı bi kerem doğduğunda, doğumevinde gene garıştırdıydık. Orda da bi garışıklığa geldi, oğlan denişti Bi de burada oğlanın ölüsünü deniştirmiyelim.”

“Vebali benim boynuma... Bah bilâder, lümeresi dutuyo işte...”

Köylü, yaşlı kadının üstüne eğildi,

“Amanmği...” diye bağırdı, “yahu bu bizim oğlan değel töbe... Bu bi avrat yahu... Gocamış bir avrat.”

Hademe şöyle bir düşündü:

“Yahu, sincik yeni bi ameliyat çıktı irkekler avrat oluyo, avratlar irkek. Adamın cinsini cibilliyetini deniştiriyorlar. Senin oğlanın tedavi diyerekten cinsini deniştirmedikleri nirden belli?”

Köylü bir türlü inanamıyordu:

“Gozel bilâder... Hepisi eyi... Velâkin bizim oğlan yirmisindeydi. Bu bi gart gartoloş avrat...”

“Allah Allah... Yaşamış be... Doktor milleti bu senin oğlunu gencecikken öldürecek değiller ya... Kinini, aspirini dayayıp yaşatmışlar, ehtiyarlatıp sonunda öldürmüşler gardasım. Al şunu be bilâder, al da götür buradan...”

Köylü, oğlu diye yaşlı kadını kucakladı.

“Aman oğlum, ah oğlum... Sen heç bi tanınmaz olmuşsun... Vah oğlum!... diye dövünmeye başladı.”

İki hademe yaşlı kadını sedyeyle alıp dışarı çıkardılar, ölülerden biri,

“Yahu, dedi, şu kadının şansına bak... Kurtuldu gitti işte. Bir köylü de çıkıp, anam yada kaynanam diye beni alıp götürse, ne olur...”

Konuşan ölüye,

“Köylünün oğlu ne oldu biliyor musun?” diye sordum.

“Önceki gün teşrihhaneye götürdüler, bir daha da oradan getirmediler, dedi. Doktorlar delikanlının neden öldüğünü merak etmişler de... Bana kalırsa, bizim insanların neden öldükleri değil, neden yaşadıkları, neden ölmedikleri daha meraklı. Değil mi?”

Sevgili kardeşim Eşekarısı, oralarda neler olup bittiğini, benim için neler dediklerini çok merak ediyorum. “Yeri doldurulmaz bir kayıp” mı diyorlar, yoksa, “Bir mikrop eksildi” mi? Ne derlerse desinler, ikisi de külahıma... öldüm ya, ben ona bakarım. Arkada kalanlar çatlasınlar kıskançlıklarından. Ben yine öndeyim... Sahi aklıma geldi, şu bizim bir şair dostumuz vardı hani, adını unuttum, hâlâ yaşadığını mı sanıyor enayi?... Hoşçakal kardeşim Eşekarısı...

Kardeşin ölmüş Eşek

ONBEŞİNCİ MEKTUP

(Morgdaki Eğlenceli Yaşantıya Değindir.)

Dostum Eşekarısı,

Sonunda Adli Tıbbın morguna getirildim. Büyük bir salon kadar geniş bir buzdolabı düşün; işte öyle bir yer morg. Bu morg salonuna, bir girişten geçiliyor. Morgun bir kapısından teşrihhaneye, yani ölülerin kesilip biçilip parça parça doğrandığı yere giriliyor. Teşrihhanede, ölünün, neden ölmüş olduğu araştırılıyor. Teşrihhaneden başka bir kapıyla da büyük bir havuza geçiliyor. Ne havuzu, değil mi? Suyu ilaçlı bir havuz... Kesilip biçilen ölülerin kol, bacak, kafa gibi organları bu havuzun ilaçlı suyuna atılıyor.

Morgun planını neden bunca ayrıntılı yazdığımı, sonra anlayacaksın.

Beni, öteki ölülerin arasına, yere daha yeni yatırıp gitmişlerdi ki, az sonra içeriye beş altı kişi girdi. Konuşmalarından, bunların morgun hekimleri ve çalışanları olduğunu anladım. Havuzun dibindeki çatlaklardan ilaçlı su sızıyormuş. Havuzun nasıl onarılacağını konuşuyorlardı. Daha önce bir kaç kez onarım için buraya ustalar gelmiş. Ama benim de yere uzatılıp yatırılmış olduğum salondaki ölüleri görünce, işi de, aygıtlarını da, gereçlerini de orda bırakıp kaçıyorlarmış.

Konuştukları şuydu: ölüleri göstermeden havuzun çatlaklarını nasıl onartacaklardı? O büyük havuzun iki kapısı varmış, ölülerin bulunduğu salona açılan kapı kapatılacaktı. Usta ve işçiler, ölüleri görmeyecekti. Havuzun bulunduğu odanın bir başka kapısı daha vardı. Usta, kullanılmayan bu ikinci kapıdan işleyecekti.

Bu kararı aldıktan sonra çıkıp gittiler.

Üç gün kaldım o morg denilen koskocaman buzdolabında. Bütün yaşamımda hiç o üç günkü kadar eğlendiğimi, güldüğümü ansımıyorum.

Ailesinden biri kaybolanlar, yakınlarından birinin öldürüldüğünden yada bir kazayla öldüğünden kuşkuya düşenler, yitik yakınlarını aramak için Adli Tıbba başvuruyorlardı Onlara, morgun kapısı açılıp orada ki ölüler gösteriliyordu. Bir de, kimliği bilinmeyen ölülerin, kimliklerinin saptanması için, cesetler isteyenlere gösterilmekteydi. Bu yüzden sık sık soğuk salonumuzun kapısı açılıyor, ziyaretçilerimiz geliyordu.

Yere uzatılmış ölüler teftiş ediliyor gibiydi. Gelenler, eğilip yüzümüze doğru uzanıyor, aradıkları kişi olup olmadığımızı anlamaya çalışıyorlardı. Aradıkları ölüyü bulurlarsa, cenaze töreni yapmak için alıp götürüyorlardı. Beni de bir kaç kez az kalsın alıp götüreceklerdi. Evinde üç küçük çocuğunu yüzüstü bırakıp kaçan bir kadının kocası, cesedime sahip çıkar gibi olduysa da, morg kaydında erkek olduğum yazılı olduğundan ölümü ona vermediler. On üç yaşındaki evlatlığı evden kaçıp kaybolmuş bir kadına, annesi bıçaklanarak öldürülmüş bir kadına gösterdiler; hiçbiri beni beğenip seçmedi.

Morg çalışanlarından biriyle bir genç adam bulunduğumuz salona girdi. Konuşmalarından anladığım şuydu: İş saati bitmişti. Adli Tıp kapanmak üzereydi. Ama bu genç adam, ölen yiğeninin cesedini tanımak için çok uzaktan gelmiş olduğundan başhekime çok rica etmiş, kendisine bu saatte ölüler arasında yiğeninin cesedini aramasına izin verilmişti. Morgun çalışanı, elektrik lambalarını yakmış, genç adama yiğenini aramasını söyledikten sonra çekip gitmişti. Genç adam yürekliymiş; buraya gelenlerin çoğu gibi korkmadı. Korkusuzca ölülerin aralarında dolaşıp yiğeninin cesedini aradı, ölülerin yüzlerini incelemesi uzun sürdü. Çünkü trafik kazasına uğramış ölülerin yüzlerini seçmeye çalışması zor oluyordu. Bulamadı yiğenini. Umutsuzca kapıyı yürüdü. Ama kapıdan

çıkamadı; çünkü morgun bekçisi, içerdeki delikanlıyı unutup koca demir kapıyı kilitlemişti. Genç adam, demir kapıyı yumrukladı, yumrukladı... Boşuna. O korkusuz adam, öyle bir korkuya kapıldı ki, görülecek şeydi... Sanki kapıyı biz ölüler kapamışız gibi, bizden yana gelemiyor, hatta bakamıyor, haykırıp duruyordu. Birden sustu. Ne ölülerden, ne ondan çıt çıkıyordu... Aramıza yeni bir ölü getirilirse ancak o zaman kapı açılırdı. O zamana dek bu genç adam korkudan çıldıracaktı. Çıldırmağa bile soğuktan donardı. İçerisi eksi on beş derece... Genç adam, yine de yürekliymiş; salt yürekli değil, akıllıymış da.. Titriyor, o ölü sessizliğinde çenelerinin takırtısı yankılanarak büyüyordu. Neyse ki teknik bilgisi varmış. Cıgara paketini açtı, paketin jelatin ambalaj kâğıdını çıkardı, hava soğutma makinesinin bir yerine jelatin kâğıdını sokup kontak yapınca makine çalışmadı/soğuma da durdu. Ama yine de içerisi bir canlı için soğuk sayılırdı. Genç adam, donmamak için, ölülerin arasında sabaha dek koşup durdu. Ama asıl eğlence sabahleyin başladı. Canlı adamı içerde unutup kapıyı kilitleyerek gitmiş olan bekçi, sabahleyin kapıyı açıp da, karşısında bir canlı adam görünce, ölülerden biri canlandı sanıp bağırarak kaçmaya başladı. Genç adam da, yeniden kapıyı kilitleyip gidecek diye,

“Dur aman yahuu... Dur! Ben ölü değilim, dur!...” diye bağırarak, bekçinin arkasından koştu.

Genç adam, kapıyı kapamasın diye bekçinin önüne geçince, bu kez bekçi ters yana kaçıyordu. Cesetlerin arasında bir kovalamacadır gidiyor. Aman ne eğlence... Ah sağ olsaydım da doya doya gülebilseydim. Neyse, başka çalışanlar girdi içeri de, durum anlaşıldı, ama bekçinin dili tutulmuş, kekeliyor, konuşamıyordu.

Morgda eğlencemiz hiç bitmiyordu. O sabah, havuzu onarmaya bir ustayla iki işçi gelmişti. Bizim olduğumuz salondan havuza geçilen kapı kapatıldığından usta cesetleri görmüyordu. Ustayı görmüyorduk ama keyifli bir adam olduğunu türkü çığırarak çalışmasından anlıyorduk.

İşçilerle ustanın konuşmalarını da duyuyorduk. Usta, işçiye havuzdaki suyu boşaltmasını söyledi. Ne bilsin zavallı usta, havuzdaki suyun dibinde, parçalanmış kafa, kol, bacak gibi insan organlarının unutulduğunu... İşçinin çığlığını duyduk:

“Aman ustaaaa... Koş!..”

Havuzun suyunu boşaltırken işçi, eline gelen bir şeyi kavrayıp çekmiş. Evet çekip dışarı çıkarmış ki, birisiyle tokalaşırmış gibi, eliyle havuzun dibindeki bir başka eli kavramamış mı: üstelik tokalaştığı el, çektikçe kendine geliyor, kopuk bir kol... Usta, dur aman, derken bir insan kellesi suyun yüzüne çıkmış... Çırak korkudan bayılıp havuzun içine, kesik kolların, bacakların, gövdelerin arasına düşmüş.

Zavallı işçi, ilaçlı suda ayılıp da, yanında o insan parçalarını görünce yeniden bayılıyormuş... Ustayı sorarsan, çığlık çığlığa kaçmış. Biz onun çığlıklarını duyuyorduk.

Sonra havuzun olduğu yere, hekimler, çalışanlar, işçiler geldi. Usta,

“Çalışmam, ne verseniz çalışmam...” deyip duruyordu.

Ben morgda kaldığım sürece, teşrihhanenin havuzunu onartamadılar. Daha sonra herhalde onarılmıştır.

Morgda öyle eğlenceli geçti ki zamanım... Sen de olsaydın, iyice tadını çıkarırdık bu eğlencenin. Ya orada ki ölülerin başından geçenler! Ne ilginç ve ne gülünç olaylar... Salt onları dinleyebildiğim, ölülerle konuşabildiğim için, ölmüş olduğuma bile sevindim. Yazık ki morgda ancak üç gün tuttular. Orada ki bütün ölülerin serüvenlerini dinlemek isterdim.

Gelecek mektubumda, ölülerden dinlediğim o olağanüstü olayları da anlatırım.

Dostça duygular ve en iyi dileklerimle.

Ölmüş Eşek

ONALTINCI MEKTUP

(Seksendört Yaşındaki Bir Erkek Yahudinin Nasıl Çocuk Doğurduğunu Anlatır.)

Çok sevgili Eşekarısı, Ölü deyip de geçme... İnsanın ölüsü, dirisinden daha gürültücü patırtıcı oluyor, ölüler öyle bağıra çağıra konuşup tartışıyordu ki, morgda sanki kıyamet kopuyordu. Özellikle geceleri gürültümüz daha da artıyordu. Çünkü biz ölüler uyumadığımızdan, geceleri canlı insanlar uyuyunca bizim sesimiz büsbütün büyüyordu gecenin sessizliğinde. İyi ki diriler, ölülerin seslerini duymuyorlar. Yoksa morgdaki gürültü patırtımızı duysalar, ayaklandığımızı, başkaldırdığımızı sanırlardı da, öldükten sonra da başımız derde girerdi.

Morgdaki gürültü patırtımız, kavga filan değildi, daha çok şakalaşıp gülüşüp eğleniyorduk. Şakalarımıza, hatta konuşmalarımıza bile katılmayan çok yaşlı bir adam vardı. Hiç konuşmaz, hep susardı. Kımıldamadan, taşların üstüne bırakıldığı gibi yatıyordu. Yani ölü deyince ne anlıyorsan işte öyleydi. Kim olduğunu merak ettim. Dostça sorularıma yanıt bile vermedi. Orada ki ölüler de O'nu tanımıyorlardı.

Zayıf, uzun boylu bir yaşlıydı. Avurdu çökük, kemiklerine yapışık derisi çilliydi. Yüzünün derisi pul puldu. Ellerindeki, bileklerindeki, boynundaki mor damarlar pullu pullu ve çilli derisinden pırtlamış ve örümcek ağı gibi her yanını sarmıştı. Bu mor pırtlak damarlar, renkli haritalarda ki akarsulara benziyordu. Çok uzamış tırnaklarının içi kir doluydu. Böyle biri üstelik yaşlı bir ölü olunca daha da iğrenç görünüyordu.

Akşamüstü morga getirilen bir ölü, o yaşlı ölüyü tanıyormuş. Yeni getirilen, yaşlı ölüyü görünce, “Aaa, Efrayim de burada!..” dedi.

Yeni getirilenle hemen yakınlık kurup yaşlı ölünün kim olduğunu öğrendim. Bu kirli tırnaklı yaşlı ölü, Efrayim adında çok zengin bir yahudiymiş; hem de sayılı zenginlerden... Seksen dört yaşındaymış. Tepebaşı'ndaki sahibi olduğu apartımanın en üst katındaki dairesinde tek başına yaşarmış. Karısı öleli yirmi yılı geçmiş.

Bana bunları anlatan, zengin Yahudiyle aynı semtte oturduğu için yıllardan beri O'nu çok iyi tanıyormuş.

“Zenginin malı züğürdün çenesini yorar, derler ya, ne doğru...” diyordu, Efrayim'in zenginliği de konu komşunun derdi olmuştu. Bekâr yaşardı. Hizmetçisi bile yok... Artık cimriliğinden mi, başka bir nedenden mi, bilmem... Ama bi sürü akrabası vardı; o kadar çok akrabası vardı ki, geldikleri zaman hepsi birden Efrayim'in geniş apartımanma sığmaz, içeri girmek için epiycesi sokak kapısında kuyruğa girerdi. Eh, insan ne kadar zengin olursa, akrabası da o kadar çok olur, değil mi? Akrabaları Efrayim'i aman ne çok severlerdi; bu sevimsiz herifi hem de... Kadın akrabalar, bu pinpona, sen bakacaksın yok ben bakacağım diye kavga ederler, birbirlerine girerlerdi. Bu herifin ev işlerini görmek, temizliğini yapmak, çamaşırlarını yıkayıp ütülemek için akraba kızlar evine dolardı. Seksen dört yaşındaki Efrayim dünyaya kazık çakacak değil ya, nasıl olsa bugün yarın ölecek... Bu akrabalar, sözde Efrayim'e yardım etmek, O'nun işlerini görmek bahanesiyle “mutlu ölüm anını” bekliyorlardı. Niyetleri hiç de kötü değildi. Gezetelere hemen “Acı bir ölüm” ilanını koşturacaklar, ölüm haberinin altındaki uzun akraba listesinin arasına kendi adlarını da sokuşturacaklardı. Bu konuşkan ölüye, “Nasıl olsa akrabaları olduklarına göre, onlara da miras düzecek. Ne diye evine doluşuyorlardı? Bir an önce ölsün diye mi?” diye sordum.

“Efrayim'in gözüne girmek için birbirleriyle yarışıyorlar...” dedi.

“Neden?”

“Neden olacak, evet, Efrayim çok zengin bir yaşlı ama ne de olsa o da az çok insan... Kendisine kim iyi bakarsa, ona mirasından daha çok şey bırakmak için vasiyet edebilir, öyle değil mi?”

Bir sabah, Efrayim'in akrabasından bir kadın erkenden gelip kapısını çalıyor, çalıyor, içerden ses yok... Kadında bir sevinç, bir sevinç, sanki şarkı söylüyormuş gibi keyifle ağlayarak haykırıyor: “Mösyö Efrayiiim...” Kötü haber çabuk duyulur ya, zaten akrabaları aportta bekliyor, doluyorlar apartıman kapısına... Bana olayı anlatan, “İstanbul’daki Yahudi milletinin yarısından çoğu ordaydı...” diyor.

Karakoldan çağrılan polisler kapıyı kırarak açıyorlar. Evet, sonunda o “mutlu ölüm” gelip çatmış. Ne iyi... Ölümünden sonra Efrayim'in vasiyeti ortaya çıkınca, akrabalar da birbirine girmiş. Kimi akrabaları, Efrayim'in ölümünü kuşkulu bulmuşlar.

Zehirlenerek öldürüldü, diye ortaya bir laf atılmış. İntihar mı, kaza mı, cinayet mi, doğal ölüm mü? Akrabalar ortalığı iyice karıştırınca belediye hekimi de sorumu üstünden atmak için, ölüm nedeninin anlaşılması için Efrayim'in cesedini Adli Tıbba göndertiyor.

Efrayim'in ölüsünü, beni getirmeden önce getirmişlerdi morga. Bu yüzden kaç zamandır morgta olduğunu bilmiyordum.

Efrayim'i tanıyan ölü, “Şu, işe bakın yahu, dedi, öldükten sonra Efrayim'le burada buluşacakmışız... Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur, derler ya... Efrayim'in ölümünden üç gün sonra da ben öldüm, burada yine buluştuk uğursuzla...”

Sevgili Eşekarısı, buraya dek anlattıklarımda hiçbir olağanüstülük yok; olağanüstülük bundan sonra başlıyor.

Biz ölüler morgta yataduralım, ölüm nedeni anlaşılmak için sırası gelenler, bulunduğumuz salondan alınıp

teşrihhaneye götürülüyordu. Teşrihhaneye götürülenlerden kimisi geri getiriliyor, kimisi getirilmiyordu. Efrayim'i götürdüklerinden iki saat sonra geri getirmişlerdi. Ondaki değişikliği o gün akşama doğru ilk ayrımsayan ben olmuştum. O sıska ve upuzun adamın karnı davul gibi şişmişti, ölünün karnı şişer mi? Şişermiş. Burada uzun zaman kalmış olan biri, karın boşluğunda oluşan gazlar yüzünden kimi ölülerin karınlarının şiştiğini söyledi.

Ölüm nedeni anlaşılmış olacaktı ki, o gün Efrayim'i morgtan alıp götürdüler. Adli Tıbbın, ölünün gömülebileceği müsaadesi alındıktan sonra, cenaze töreni yapılmak üzere Efrayim'in ölüsünü sinagoga götürmüşler. İşte ne olmuşsa sinagogtaki cenaze töreninde olmuş. Bütün bu olanları bize Efrayim kendisi anlattı. Çünkü morgtan götürüldükten birkaç saat sonra Efrayim'i geri getirip mermer üzerine bırakmışlardı.

Efrayim'in karnının şişi inmişti. Morgun görevlileri, üstüne siyah bir bez örtüp Efrayim'i öyle yatırmışlardı mermer üstüne. Biz. o siyah örtü altındaki Efrayim'in salt yüzünü görebiliyorduk.

Daha önce kimseyle konuşmayan Efrayim'in çenesi düşmüştü. Zaman zaman ağlayarak, zaman zaman gülerek başına gelenleri anlatıyordu.

Sinagog, Efrayim'in akrabalarıyla tıklım tıklım doluymuş, Efrayim'in ölüsünü, sinagogta ölülerin konulduğu yere koymuşlar. Haham dualar okuyarak, Efrayim'in ölüsünün ağzından kaşıkla su akıtıyor, bir yandan da öteki eliyle boynundan karın boşluğuna doğru sıvazlıyormuş.

Dinleyen meraklılar sorunca Efrayim, Yahudi cenaze törenlerinde, ölünün öteki dünyaya içi temiz gitmesi için hahamın cesedi böyle sıvazladığını söyledi.

Haham, Efrayim'in ağzına bir yandan su akıtıp, bir yandan da bastıra bastıra boynundan bacaklarına doğru sıvazlarken sıvazlarken, hiç umulmadık, duyulmadık ve tarihte görülmemiş bir şey olmuş... Efrayim'in o şiş karnından birden bir çocuk pırtlayıp dışarı fırlamış...

Haham, duasını kesip çocuğa bakakalmış... Efrayim'in sinagogu dolduran akrabalarında önce bir şaşkınlık sessizliği, sonra da konuşmalardan tam bir havra curcunası...

Sevgili Eşekarısı, akrabalarının, ölüsünün başındaki konuşmalarını Efrayim bize nasıl anlattıysa, ben de sana öylece yazıyorum.

“Kalp durmasından öldü dediler ama gebe kaldığı için ölmüş...”

“Şaşırdın mı be, Efrayim dayım erkek, hiç gebe kalır mı?”

“Erkek merkek, kalmış işte...”

“Çocuk doğmak için yol bulamayınca içerde ölmüş...”

“Çocuk ölünce Efrayim amcam da çocuktan zehirlendi demek...”

“Hayda be... Olur mu öyle şey... Baksana çocuk en az bir yaşında var...”

“Öyleyse karnında büyümüş eniştemin...”

“Erkeğin çocuk doğurduğu tarihte görülmüş mü?”

“Ama bu mucize...”

“Efrayim dayım hermafrodit olamaz mı? O zaman kendikendini gebe bırakmıştır.”

“O sırada akrabadan yaşlı bir kadın ağlayarak,”

“Erkekti, erkekti... Her bakımdan sapma kadar erkekti...” deyip duruyormuş.

“Diyelim erkek de gebe kalır, diyelim kendi kendini gebe bıraktı, diyelim mucizedir, ama Efrayim eniştem seksendört yaşındaydı...”

“Yani o yaştan sonra doğurması ayıp mı demek istiyorsun?...”

“Belki de ameliyatla cinsiyet değiştirmiştir...”

“Yok daha neler... Seksen dört yaşında adamın cinsiyeti kalır mı?”

“Kalmış işte... Hepimizin gözü önünde doğurmadı mı?”

Ağlayıp duran o akraba kadın hiç durmadan, “Erkekti, erkekti .. Sapına kadar erkekti...” diye söyleniyormuş.

Cesedinin başında, nasıl olsa ölüler duymaz diye Efrayim'in akrabaları böyle konuşup dururlarken, bir kaç akraba da şöyle fısıldaşıyorlarmış: “İyi ki çocuğu doğurmadan Efrayim amcam öldü.”

“Allahtan be... Ya ölmeseydi de çocuğunu doğursaydı...”

“Ya çocuk yaşasaydı...”

“O zaman yandıkdı işte... Efrayim dayımın bütün mirası çocuğuna kalacaktı...”

“Acaba çocuk kimden?..”

“Bu son konuşmaları bize iletirken Efrayim üzüncünden ağlamıştı.”

Neden ağladığını soran orada ki bir ölüye, şöyle dedi: “Keşke doğursaydım da, mirasım kalmasaydı o uğursuz oğlu uğursuz akrabalarıma...”

Haham, ölü Efrayim'in doğurduğu ölü çocuğu ne yapacağını bilemiyor. Sonunda, doğurduğu ölü çocuğuyla birlikte Efrayim'i morga geri göndermeye karar veriyorlar.

Efrayim'in aramıza geri gelmesi bundanmış.

Kahkahalarla gülerek Efrayim'i dinlemiştik ama işin içyüzü neydi, hepimiz bunu merak ediyorduk.

Efrayim'in anlattığına göre, işin içyüzü şöyleymiş. Yakın akrabalarının ölümünü kuşkulu görüp de morga göndermeleri üzerine, ölüm nedenini saptamak üzere Efrayim'i teşrihhaneye götürmüşlerdi ya... O zaman teşrihhanede iki çocuk ölüsüyle bir kadın ölüsü daha varmış. Adli Tıbbın uzman hekimleri teşrihhaneye gelip cesetleri kesip biçerek muayene etmişler, ölüm nedenlerini saptadıktan sonra raporlarını yazmak için gitmişler. Teşrihhanede, oranın çalışanları kalmış. Onlardan biri, kadının cesedinin karnını yarmış, iki çocuk cesedinden birini kadının karnına tıktıktan sonra, karındaki koca yarığı kaba dikişlerle dikmiş. Ondan sonra, Ya bu çocuğu ne yapacağız? diye öteki çocuk ölüsünü gösterip arkadaşlarına sormuş.

Biri, Onu da ihtiyar Yahudi’nin karnına sok! deyince, bu işte artık uzmanlaşmış olduğu belli olan adam, Efrayim'in

de karnını yarıp, bir yaşındaki ölü çocuğu içine sokup, yarığı da dikmiş. Sinagoga götürülmek üzere morg salonuna bizim yanımıza getirildiğinde, karnının şişliği bu yüzdenmiş.

Sinagogta Efrayim'in karnından çıkarılan çocuk cesedi de siyah örtünün altında ve Efrayim'in yanındaydı.

Bizim yine de anlamadığımız, o çocuk cesedini neden Efrayim'in karnına tıkmış olmalarıydı. Bunu da, az sonra bütün bu olup bitenleri anlamak için cesetlerin bulunduğu salona gelen hekimlerle morg çalışanları arasında geçen konuşmalardan öğrendik. Teşrihhanede kesilip biçilen ölülerin, ölüm nedenleri anlaşıldıktan, uzman hekimler de raporunu yazdıktan sonra "defin ruhsatı" denilen bir belge verilirmiş ki, ölü gömülebilsin. Bu "defin ruhsatı" nın verilebilmesi için de, ölünün nüfus kâğıdının olması gerekirmiş. Nüfus kâğıdı olmayanlar gömülemiyor. öyle ya, gömülecek olanın kim olduğu bilinmeyince, nasıl gömeceksin, kimi gömmüş olacaksın?.. Bunun da ayrı bir işlemi varmış ki, uzun sürermiş. İşte bu yüzden daha nüfus kâğıdı çıkarılmadan ölen küçük çocuklar için işlemle boşuna zaman yitirmek istemediklerinden, bu nüfus kâğıtsız ölü çocukları, "defin ruhsatı" çıkmış olan kadın ölülerin karnını açıp içine koyar, yarığı diktikten sonra da gömerlermiş.

Sinagogta hahamın zorlamasıyla, yaşlı yahudinin karnından çocuğun fırlayacağını nerden düşünsünler...

Başhekim olduğunu sandığım adam barbar bağırıyordu: "Bu ne rezalet!.. Gazetelerin diline düştük... Hiç böyle şey olur mu?"

Ölü çocuğu Efrayim'in karnına tıkmış olan adam hiç sinirlenmeden, "Doktor Bey, diyordu, ben yirmi yıldır huradayım, hep böyle yaparız... Buranın âdeti böyle... Eskilerden nasıl gördümse ben de öyle yapıyorum. Şimdiye kadar da hiçbir şikâyet olmadı hamdolsun..."

Bu işin nasıl sonuçlandığını bilmiyorum ama. ertesi gün Efrayim'in ölüsünü alıp götürdüler.

Sağlığımda böyle şaşılası işler başıma gelip de sana anlatınca, “Yahu, olmayacak işler gelir gelir de hep seni mi bulur!” derdin de bana inanmazdın.

Belki şimdi de uydurduğumu sanıyorsun. Böyle sanıyorsan, zekâma değer veriyorsun demektir. Çünkü hiçbir zekâ, hatta benimki bile, bu denli yalanı arka arkaya uyduramaz ve sevgili Eşekarısı, yaşamın gerçekleri her türlü fantezinin, hayalin, uydurmanın çok daha ötelerindedir.

Bakalım Felek, gömülene dek, kim bilir daha neler gösterecek.

Hoşça kal sevgili Eşekarısı...

Ölmüş Eşek

ONYEDİNCİ MEKTUP

(Bir Ölünün Nasıl Kendi Kendisinin Katili Olduğunu Anlatır.)

Değerli Eşekarısı,

Kimsenin benimle ilgilendiği yok burada. Beni Morg'ta unuttular sanırım. Ama ölüler, tıpkı dünyada kendini yaşıyor sananlar gibi "Ben de varım... Buradayım... Yaşıyorum..." diye bağıramaz, bağırsalar bile seslerini duyurup haklarını arayamazlar ki... Doğrusunu istersen, bu ölüm olayını ben hiç yadırgamadım. Çünkü yaşıyorum sandığım zamandakinden pek bir ayrımı yok. Ha kendini yaşıyorum sanmışsın da bizi yönetenlere bunu anlatamamışsın, ha ölmüşsün. Ne ayrımı var iki gözüm? Biz ölmeden önce ölmüşüz de haberimiz yokmuş... Bunu ancak ölünce anladım. Er geç bir gün elbet sen de bu gerçeği anlayacaksın.

Morg'taki ölülerle konuşup söyleşerek kendimi avutuyorum burada. Az önce bir genç erkek ölü getirdiler. Yirmi iki yaşındaymış. Konuşkan bir delikanlı, ölümü öyle ilginç ki, sana yazmadan edemedim. Çok da tatlı anlatıyor başından geçenleri. Uzun uzun anlattı. O'nun anlattıklarını sana ileteceğim ama biraz kısaltarak. Anlatış biçimini değiştirmemeye, sanki O'nun ağzından dinliyormuşsun gibi anlatmaya çalışacağım. Söze ilkin künyesini okuyarak başladığına göre, askerliğini daha yeni bitirmiş olacak ki, ordudaki alışkanlığı sürüyor. Genç ölünün ağzından dinle nasıl öldüğünü:

"Çorum'un İskilip ilçesinden Şevket oğlu Hüseyin Tokay... Başıma bütün bu gelenler kan gütme yüzünden. Benim kan güttüğüm ney yok. Gelgelelim, hasımlar bırakmıyor ki... Bizim evden beş kişiyi öldürmüşler, kanmamışlar. Erkek

olaraktan bir ben kaldım bizim evde ocağı yandıracak.. Beni de öldürdüler mi ocağımız sönecek. Bizimkiler de zamanında onlardan üçünü vurmuş. Her neyse, bir iştir olmuş bitmiş, artık barış görüş olalım, diyorsak da anlatamıyoruz. Kan gütme, evi ocağı söndürmeden, soyunu kurutmadan bitmezmiş. Bizim soydan bitek er kişi kalmamasıya bu kan gütme sürecekmiş ille de... Çocukluğumdan beri can korkusu içinde büyüdüğümden, saklayacak değilim ya, çok bir korkağımdır. Vurucu kırıcı değilimdir. Bana kalsa gene koruyamazdım canımı ya, anam kadın kanatlarını gerdi üstüme de, öldüğüm zamanki yaşıma dek yaşayabildim. Düşmanlarımız vuracak diye okula neye gidemedim. Hep anamın eteği dibinde yaşadıysam da gene de kan güdücülerden kurtuluşum olmadığını biliyorum. Bir kaç kez pusu kurup üstüme vardılarsa da, demek dünyada daha içecek suyum, yiyecek ekmeğim varmış ki, postu deldirmeden kurtuldum.

Askerlik görevimi bitirmeye üç beş hafta kala, anam kadın bana elden bir mektup gönderdi. Elden göndermesi, yazdırdıklarını başkaları duyup öğrenmesin diye... Mektubunda diyor ki: "Evimin, ocağımın bi denesi, benim kolum kanadım biricik oğlum. Bu doğup böyüdüğün anababa ocağında sana solunacak hava, içecek su bırakmadılar. Düşmanlarımızın gözleri kör'ossun. Buraya hiç dönmeden doğru böyük bir kente var, orda adını sanını değiştirip başka bir kişi donuna bürünüp kentin kalabalığında yit git ki seni hiçbir kan güdücü bulamaya. Evlen, ev bark kur, orda ocağını tüttür, kuşağını sürdür. Yerini yurdunu kimselere demeden beni de gizliden oraya çağırtırsan, kuş olur uçar, varırım yanına. O zamana dek bana da işini, işyerini bildirme."

İşte böyle diyor yazdırdığı mektubunda anam. Bir çift öküzümüzle bir kaç evleklik tarlamız vardı Anam kadın onları, satıp parasını da bana göndermiş ki gurbetlere çıkıp kan güdücülerden canımı kurtarayım.

Anamın dediğini yaptım, İstanbul denilen bu yere vardım. Çorum'un Iskilip'inden Şevket oğlu Hüseyin Tokay'lıktan çıkıp başka birinin donuna girmem, başka bir kimlik almam gerekiyor. Anamın gönderdiği para var, para olunca her bir şey olur. Bu İstanbul'da paran oldu mu satın almayacağın şey yoktur, candan namusa dek... Hatta derler ki, bu atom bombası denilen şeyin aslı astan yokmuş, atom bombası yalanmış, uydurmaymış. Neden? Çünkü gerçekten atom bombası yapılmış olsaymış, İstanbul'un Bitpazarı denilen yerinde atom bombalarının kullanılmış elden düşmeleri, Tahtakale denilen yerinde de en yenileri karaborsada satılırmış. Bir şeyin eskisi Bitpazarında, yenisi de Tahtakale karaborsasında satılmıyorsa, öyle bir şeyin kendisi de olmazmış. Eh, ben de elbet bir kafa kâğıdı satın alırım bir yerden.

"Eceli yetmeyen hastanın hekim ayağına gelir"miş derler ya, benimki de öyle oldu. Bitirim takımının yurtlandığı çok ucuz bir otelin bir odasında Mesudiye'li Maamıt Yurtsever adlı bir herifle birlikte kalıyoruz. Bir gece odama çıktım. Maamıt Yurtsever çoktan yatmış. Yatmış yatmasına da horlamıyor. Olacak şey değil... Yahu, bu herif öyle bir horlar ki, yanı başında havalanacak uçağın motoru çalışıyor sanırsın. Yattım yatağıma. Lakin her gece herifin horultusunda uyumaya alışmış olduğumdan, o gece sessizlikte bir türlü uyuyamam. N'etsem de Maamıt'ı horlatsam? Bir kaç kez "Len Maamıt... Len Mesudiyeli Maamıt..." diye sesettiysem de hiç uyanası yok. Şöyle bir dürteleyim de horlasın dediydim, elimle iteleyince, koca herif kalıp gibi yere düşmez mi! Kaskatı kesilmiş, herif çoktan ölmüş. Otelciyi uyandırdım. Maamıt, üç aylık mı, beş aylık mı odanın kirasını verememiş otelciye. Bunun üzerine otelci, bunun üstünü başını araştırdı ki, parası neyi varsa, borcuna karşılık tutup alsın, üstünden hiç para çıkmadı, üstündeki pılı pırtıyı sokağa atsan, midesi bulanmadan kimse dönüp bakamaz Otelci orasını burasını karıştırırken Maamıt'ın kafa kâğıdını bulunca "işte bu iyi... Ben bu kafa

kâğıdını birine satar, oda parasını alırım.” dedi. Demesiyle ben birden ayıp “Aman ağam, bana sat!” diye yalvararak bunun eline ayağına vardım. Pazarlığa tutuştuk. Otelcinin istediği kadar para bende yok. Vur aşağı tut yukarı... Sonunda otelci “öyleyse kendi kafakâğıdını üste ver al bununkini...” dedi. Benim kafakâğıdımı da başka birine satıp oda kirasını tamamlayacak. Kafakâğıdımı verip Hüseyin Tokay'lıktan kurtulmak benim de işime gelir. Neden dersen, benim kim olduğum iyice karışır, bir de bakarsın kan güdücülerim, parayla bir kiralık katil tutarlar, beni diye benim kafa kâğıdımı taşıyan birini vurdurturlar da ben de kurtulurum. Otelciyle anlaştık. Verdim parayla benim kafa kâğıdımı, aldım Maamıt’ın kafa kağıdını. Ondan sonra İskilipli Hüseyin olduğumu tümden unutup Mesudiye'n Maamıt Yurtsever olup çıktım. Kafa kağıdını aldım ya, daha oralarda durur muyum hiç, imim izim bilinmesin diye alıp başımı gittim. Gelgelelim tüm paramı otelciye verdiğimden, hiç param yok. İyi ki yazın ortası da hava sıcak. O geceyi gezi yerinin bahçesinde geçirdim. Devrisi sabahı mı, daha ertesi sabah mı, iş aramak için dolanıyorum ortalarda. Bir alanın kıyısında köylüklerden kopmuş işsizler toplanmış ki, yapı işçisi arayanlar oradan gelip beğendiklerini seçsin. Ben de durdum aralarında. Yanımdaki herif okuduğu gazeteyi yere bıraktı. Ben aldım gazeteyi okuyorum. Amanın, bir de ne görsem gazetede iyi: Ben ölmüşüm... inanmamak olmaz, gazete yazıyor: “İskilip'li Hüseyin Tokay adlı biri Tophane'de falanca otelde kaldığı odada ölü bulunmuş olup, yapılan muayenesinde boğularak öldürülmüş olduğu anlaşılarak polisin kaatilin izi üzerinde bulunup en kısa zamanda kaatilin yakalanacağı.. “ Vay başımaaaa... Ben bu habere sevinsem mi, yerinsem mi, bilemedim. Sevinsem de olur; çünkü kan güdücülerim nasıl olsa gebermiş diye izimi sürmekten vazgeçerler, iyi de, yalandan bile olsa insanın ölmüş olması kendine çok dokunaklı geliyor.

Neyse, ben böylece Mesudiye'li Maamıt Yurtsever donunda yaşamaktayım Arada iş bulursam, ne iş olsa çalışıyorum. Ama iş nerde... Bir gün varsa iş, beş gün yok. Tanrı inandırsın, üç gün mü olmuş, beş gün mü, ağzıma lokma girmemiş, açlıktan kımıldayacak dermanım kalmamış. Olmadık renklerde pırıltılar gözlerimin önünde uçuşmakta, iş arıyorum ya, hani biri çıkıp da "Al şu el çantamı yüz adım öteye taşı da on bin lira vereyim" dese, çantayı tutacak gücüm bile yok. Alandaki gezi yerine varıp da tahta sıralardan birine uzanayım diye zar zor yürümeye çalışırken, nasıl oldu nasıl bitti hiç anlayamadım, ortalık birden karıştı, o koca alan bir ana baba günü oldu. Her bir yandan bir insan seli bastı ki, töbe, görülmemiş bir şey ve o insan selleri alanın ortasında göllendi. Ben diyeyim, ikiyüzbin, sen de beşyüzbin kişi... Bağırıyorlar, kaçıyorlar, kolalıyorlar... Ne istediklerini, ne dediklerini anlayamıyorum. Birbirlerine vuran vurana... Nedir, neyin nesidir, bilip anladığım yok. Kaçacağım ortalarından, gücüm yok ki kaçayım. Birbirlerine öyle taş fırlatıyor, sopa sallıyorlar ki, sanırsın gerçek savaş var. Yere düşen, yaralanan, bağıran, ağlayan, yardım isteyip yalvaran... Yerlerin tozunu toprağını akan kanlar süpürüyor. Yahu, n'oldu bu insanlara da bü velek sokmuş sığır sürüsü, azmış mandalar gibi o yana bu yana saldırıyorlar?

Kızlı oğlanlı beş on delikanlı önümü kesip içlerinden bir kız sordu:

Neredensin?

Şimdi ben ne desem? İskilip'ten miyim desem, Mesudiye'den mi? Kimliğimi neyimi isterler korkusuyla,

"Mesudiye'denim..." dedim.

"Memleketini soran yok. Sağcı mısın, solcu mu?"

Hiçbir şey anlamadım. Sabah beri bağırdıklarından da bir şey anladığım yok. Evet, Türkçe olmaya Türkçe de, gene de anlaşılmıyor ne diye bağırdıkları

"Bağışlayın, bilemedim ne demektir o?" deyince hep birden üstüme üşüşüp beni sopalamaya başladılar. Bir

yandan da “İşte hep böylelerinin yüzünden bütün başımıza gelenler. Nerde, ne yanda olduğunu bilmeyen alçak,” diye bağırıyorlar.

Böyle söylemeleri üzerine, nerde olduğumu, huradan ne yana gidildiğini söylersem belki dayaktan kurtulurum umuduna kapılıp,

“Biliyorum ağbiler, nerde olduğumu, ne yana gidildiğini biliyorum. Çok şükür, Taksim'deyim Allah’ın izniyle ve de şuradan aşağı Kasımpaşa, buradan aşağı da Beşiktaş'a…” diyordum ki, vay ulan bizünle gırgır geçiyor deyip beni öyle bir sopalayıp ezdiler, öyle bir çiğnediler ki ben sığır fışkısının üstünden kamyon tekeri geçmiş gibi yol asfaltının ziftine yapıştım. Artık öldüm diye mi, yoksa acıdılar mı, her ne olduysa beni orda bırakıp başka bir kavgaya daldılar. Kendimi toparlayıp yekinip kalkmak istiyorsam da, ayağım nerde, başım nerde, kolum ne yanda, belli değil ki kendimi yerden toplayım. Kaçarlarken, kovalarlarken üstüme basıp geçenlerin ayakları altında toz olacağım. Davran bre… Ya Allah… Can korkusuyla kendimi yerden toplayıp toparlanıp ayağa dikildim. Sendeleye sendeleye iki üç adım attım atmadım, delikanlılar beni gene kuşattılar. Biri sordu:

“Sağcı mısın?”

Sağcı nedir, solcu nedir, bilmiyorum desem, önceki gibi gene bir araba yükü sopa kıracaklar sırtımda. Bir daha, bilmiyorum, der miyim hiç. Yüzlerine bakıp, hangisini dersem hoşlaşacaklarım anlamaya çalıştım.

“Sağcıyım Allahıma çok şükür…” dedim.

Dememle, arkamdan belime inen bir tepmikle havaya uçtum ve on kulaç öteye düştüm. Nasıl vurup tepmikliyorlar, bunlarda hiç acıma yok.

“Etmeyin ağbiler, ben çoktan bitmişim, bir de siz kıymayın…” diyorsam da dinleyen kim?

Taş desen, kaya desen, taş bile kaya bile bu insan soyu kadar dayanıklı değilmiş. Ben o açlıktan sonra onca sopaya nasıl dayandım yahu…

Beni bırakıp başka bir kavgaya daldıklarında, var gücümü toplayıp kaçmaya başladım. Bıraksalar, sürüne topallaya kaçacağım ya, bırakmıyorlar ki .. Gene önüme çıktılar.

“Sağcı mısın, solcu musun?”

Bilmem desem doğuyorlar, sağcıyım desem doğuyorlar. Enayi miyim bir daha sağcıyım, diyeyim?

“Solcuyum hamdolsun...” dedim.

Bindiler tepeme, vur ha vur... Yahu, gene tutturamadık. Ulan, ben ne desem dayaktan kurtulacağım yok. Ağzımı burnumu kan çanağına çevirip savuştular, başka bir savaşa duruştular. Onlardan kurtuldum, başkalarına yakalandım.

“Solcu musun?”

Nasıl olsa her ne desem dövecekler, canım burnuma gelmiş, ölüm ölüm bir ölüm.

“Solcuyum be... N'olacakmış!” diye bağırdım. Çok şükür, bu kez tutturmuşum ama sorgu bitmedi ki...

“Hangisindensin, hangi solculardan?”

Yahu kabir sorgusunu da geçti bu. Sözde kurnazlık edip,

“Elbet sizinkinden...” dedim.

Bir laf dediler, ne demeye geldiğini hiç anlayamadım. “Arap turist” gibi bir şey deyip bindiler tepeme. Artık bende can mı kaldı... Gene yedi canlıymışım ki ölmedim. Başkaları yakaladı.

“Sağcı mısın, solcu mu?”

Anam kadının bir masalında dediği “in misin, cin misin?” sorusuna, dünya güzelinin verdiği “Ne inim, ne cinim” yanıtı aklıma gelip,

“Ne sağcıyım, ne solcuyum, ben de sizin gibi bir beni âdemim...” deyince kurtulacağımı sandımsa da, ne gezer, tekme yumruk, sille tokat döğerek, her ne demeye geliyorsa,

“Vay bilinçsiz pezevenk...” diye bağırdılar. Onlardan biri de,

“Renksiz herif!” diye suratıma tükürdü. Suratımda renk kalmadığından böyle söylediğini sanarak,

“Aman ağbiler, dedim, günlerdir açım... Açlıktan suratımda renk mi kaldı!”

Bu kez daha da kızıp yeniden dayağa giriştiler. Ondan sonra ne oldu, hiç ayımsayamadım. Başıma bir taş mı çarptı, yoksa sopa mı indirdiler, her ne olduysa, o sert vuruştan sonra gözlerim kararıp yere yıkılmamdan sonrasını hiç bilmiyorum. Kendimden geçmişim. Nice zaman orda kaldığımı da bilemiyorum. Beni yerden kaldırıp bir cankurtaran arabasına attıklarında kendime gelir gibi oldumsa da dilimi döndürüp de konuşamıyorum ki...

Cankurtaran bir hastane kapısında durdu. Cankurtaranda benim gibi daha beş on kişi var; kimisi ölü, kimisi de benim gibi yarı ölü... Hastanenin kapıcısı cankurtarandan indirilenleri seçip seçip eliyle uzaktan göstererek ayırıyor:

“Bu ölmüş, bunu karantinaya atın... Bu da handiyse ölecek, boşuna ameliyata çıkarmayın, atın bunu da karantinaya... Yazık, bu daha ölmemiş, bunu çıkarın yukarı, doktor görsün bir... Bu da canlı... Canlıları üst üste yığmayın ulan... Bu canlı sayılmaz artık, atın karantinaya...”

Beni cankurtarandan indirdikten sonra hastane kapısı önüne yere bırakmışlardı. Kapıcı tepemde dikilip baktı bana,

“Bunu da karantinaya atın, ölmüş...” dedi. Aman ölmedim, diyecek derman yok bende. Kımıldayamıyorum ki anlasınlar canlı olduğumu.

Cankurtarandan indirilenleri “Bu ölü, bu daha ölmemiş, bu nasıl olsa ölecek, yazık bu diri daha...” diye ayırdıktan sonra kapıcı, ölülerin üstünü arayın, kimliği olanların hasta giriş defterine kaydını yaptıktan sonra hepsini karantinaya atın! diye buyurdu.

Buyurduğu adamlardan biri,

“Boşuna ölenlerin kaydını yapmasak, nasıl olsa ölmüşler...” deyince kızıp küplere binen kapıcı,

“Ulan, sen nerde yaşıyorsun hey avanak! Dirinin hesabını kimse sormaz, yaşıyor mu yaşamıyor mu diye aldırmaz da

bu memlekette, ölünün hesabını sorarlar, ölünün kaydı yapılmayınca kimin öldüğü nerden bilinip ölü gömülecek?" diye bağırdı.

Üstümü aradılar. Kafa kâğıdımı, yani otel odasında ölen Mesudiye'li Maamıt'ın kafa kâğıdını cebimden alıp, besbelli ölmüştür diye kaydımı yapmak için götürdüler. Beni de bir başka ölüyle birlikte bir el tezkeresine koyup karantina denilen soğuk, bir yere attılar. Oranın soğukluğundan mıdır nedir, gece olunca kendime gelir gibi oldum, doğrulup duvara dayandım. Düşünmeye başladım. Ben ölmedim diye kapıya vurmak var, var ya, bakalım bana inanırlar, sözüme güvenirler mi? Biraz da korktum doğrusu, otel odasında ölenin benim olmadığım anlaşılır diye... En iyisi kimseye bir şey demeden buradan sıvışmak. İyi de, onca dayaktan ölmedim, açlıktan öleceğim, günlerdir açım. Yanımda serili yatan ölülerin ceplerini karıştırdım, elime geçen bozuk paraları cebime doldurdum. Gecenin bir zamanı, karantina pencerelerinden birinin camını kırıp kaçtım oradan.

Her nasıl vurmuşlarsa kafam zonk zonk zonkluyor. Ağrıya dayanılır gibi değil. Sersem sepelek sürüklenirken bir açık çaycı gördüm, bir sabahçı çayevi... Girdim içeri,

"Aman bir çay..." dedim,

Çayın gelmesine kalmadı, bir takım adamlar içeri daldı, ama ne dalış, önlerindeki,

"Kıpırdamayın, eller yukarı!" diye bağırdı.

Ayağa fırlayıp, ellerimizi havaya kaldırdık, ötekilere baktım, korkudan, lodos yelinde kavak yaprakları gibi titriyorlar. Hepsi titrediğine göre, demek titremek gerek. Ben de herkese uyup titreyeceğim ya, titremeye bile gücüm yok. Sonradan öğrendim bu içeri dalanlar sivil polismiş. O günkü kargaşanın kışkırtıcılarını bulmak için arama tarama yapar, kimlik sorarlarmış. Polisler benim de üstümü başımı aradılar. Bende tabanca bıçak değil, topluiğne bile yok. Arama yapan polislerden biri,

"Nedir ulan bu kafan gözün?" dedi.

Ben daha ağzımı açmadan,

“Ver kimliğini!” diye buyurdu.

Kimliğimi, kaçtığım hastanede bıraktığımı söyleyemem ya...

“Yitirdim ağbi...” dedim.

“Atın bunu arabaya...”

Polis arabasında daha benim gibi çok adam var. Hepimizi polis müdürlüğünün geniş bir bodrumuna attılar. Orası tıklım tıklım insan ambarı olmuş. Bir şey sormadan beni orda üç gün tuttular. Neyse ki ekmek su veriyorlar, ötekiler benim gibi değil, hepsi paralı. Dışardan gazete getirtiyorlar, ben de onların gazetelerini okuyorum. Bir sabah gazetede kendi resmimi görmez miyim? Ama hangi kendimi? öyle ya, boğulup öldürülen Hüseyin Tokay mı, yoksa Maamıt Yurtsever mi? Resmimin altında “Boğularak öldürülen Hüseyin Tokay” yazılı, iyi. Resmim, otelciye bıraktığım kafakâğıdımdaki resim, bu iyi de, öteki gazetedeki haber kötü... öteki gazetede resmim yok ama şöyle bir haber vardı: “Tophane'de bir otel odasında boğularak öldürülen kişinin Hüseyin Tokay olmayıp Maamıt Yurtsever adında biri olduğu ve bu kişinin sahte kimlik kullanıp Maamıt Yurtseveri boğarak öldürdüğü...” Eyvaaah, şimdi n'olacak?

Sorguya çekmek için bizi bir odaya doldurdular. Sordular bana:

“Adın, soyadın?”

Hüseyin Tokay'ım diyemem, Hüseyin Tokay otel odasına boğularak öldürülmüş... Maamıt Yurtsever'im diyemem, çünkü o da, ya kendisi otel odasında ölmüş, yada Hüseyin Tokay O'nu öldürmüş... Karmakarışık bir durum. Kafa kağıdımı hastaneye bıraktığımdan,

“Maamıt Yurtsever...” dedim.

Ben adımı soyadımı söyleyince, masada oturan ve orada ki polislerin başı olacak biri, bir pislik görmüş gibi yüzünü ekşitip buruşturup,

“Hele şuna bak, şuna... dedi, Yurtsevermiş!.. Ulan senin neyine yurt sevmek... Sen kim, yurdunu sevmek kim? Kala kala sana mı kaldı yurtseverlik ulan zibidi.”

Gazetenin yazdığına göre, polis, Maamıt Yurtsever'in izi üzerinde, oysa Maamıt Yurtsever polisin önünde... Beni tanımamalarının sevinciyle sırtararak,

“Haklısın beyim, dedim, estağfurullah... Yurdu sevmek helbet bana kalmamış, haddime mi? Lakin bu soyadını dedemin babasına, kendi haberi bile olmadan bizim oranın nüfus memurluğunda bir memur vermiş. Suç o memurun...”

Ben o beyle böyle konuşurken, polislerden biri,

“Neydi, neydi adın, hele bir daha de bakayım...” dedi.

“Maamıt Yurtsever...” dedim ama korkudan altımı da ıslattım.

“Nerelisin?”

“Mesudiye'li”.

Masada oturana,

“Tamam şefine dedi, Hüseyin Tokay'ı öldüren kaatil sanıklarından biri de bu... Otelci ifadesinde söyledi; boğulan Hüseyin Tokay'la bu Maamıt Yurtsever aynı odada kalıyorlarmış.”

“Haşa!” diye bağırdım.

“Aynı odada kalmıyor muydunuz?”

“Kalıyorduk, ama ben öldürmedim.”

“Öldürmedin de, Hüseyin boğulduktan sonra ne diye otelden kaçtın, bir daha oralarda görünmedin?”

Durumum çok kötü... Ben öldürdüm desem, nasıl olur, kendi kendimi boğup öldürmüş olacağım, durup dururken kaatil sayacaklar; ben öldürmedim desem, öyleyse neden kaçtın, diye soruyorlar. Masada oturan,

“Teker teker öteki sanıkları da çağırın...” dedi.

Odaya ilkin sıskacık, ancak on beş yaşlarında görünen bir oğlanı aldılar. Çocuk, yediği falaka dayağından ayakta duramıyor. Duvara dayıyorlar, pat düşüyor yere. Neyse, oturduğu yerden sorguya çektiler.

“Hüseyin Tokay'ı nasıl öldürdün, bir daha anlat bakalım...”

Oğlan dayağı yiye yiye, Hüseyin Tokay'ı, yani beni nasıl boğarak öldürdüğünü öyle çok anlatmış ki, artık ezberine

almış, okul çocuğu ezber okur gibi başladı ezberini okumaya:

“Para vereceğim sana, diye beni kandırıp otel odasına götürdü. Sonra bana “Soyun da öyle...” dedi.”

Töbeee... Yahu ben ne zaman? Sözde ben oğlanın, haşa buradan, ırzına geçmişim de, sonra oğlanın parasını vermeyince, oğlan da beni boğmuş, öyle kötüme gitti, Maamıt Yurtsever'liğimi neyi unutup,

“Vallaha billaha yalan, benim öyle bir kötü huyum yoktur...” diye bağırdımsa da, masadaki adam,

“Bunu götürün, öteki sanığı getirin!” dedi, Bu kez altmışını geçkin bir herif getirdiler. O da beni, kumar borcumu ödemediğim için boğup öldürdüğünü söyledi. Otel odasında kumara oturmuşuz da, ben ütülmüşüm de, parayı vermemişim de... Herif de beni boğmak zorunda kalmış. Odaya benim, yani Hüseyin Tokay'ın beş katil sanığını getirdiler. Hepsi de yüzüme baka baka beni nasıl boğduğunu anlattı. Yüzlerini gördüğüm kişiler değil, insana olmazmış gibi geliyor ama öyle bir oluyormuş kiiii... Basma gelmeyen bilemez. Hiç değilse onlar, Hüseyin Tokay diye birini öldürdüklerini söylediler. Ya ben? Sopanın altına yatırılınca ben beni nasıl boğup öldürdüğümü öyle bir anlattım ki, sanki o güne dek kendimi yüz kez boğmuşum gibi...

“Anladık, Hüseyin Tokay'ı sen boğup öldürdün peki... Neden boğduğunu da itiraf et...”

Yahu, ben ne desem şimdi... Öteki beş kişi, bir insanın öldürülmesi için gereken bütün nedenleri söylediler. Yeniden dayağa çekecekler korkusuyla,

“Yüksek vicdanınıza kalmış beyim, siz ne derseniz öyle olsun...” dedim.

“Başka kimleri öldürdün?”

“Kimleri uygun görürseniz onları boğmuşumdur...”

“Neden öldürdün?”

Dayaktan kurtulmak için birden bağırdım:

“Kan davası beyim...”

O sırada iki polis, bir adamı oraya getirdi. Bu getirilen adam, benim öldürdüğümü itiraf ettiğim iki kişiden biriymiş Adamın ölmediği anlaşılınca yakalayıp getirmişler. Bunun üzerine beni sorguya çeken,

“Hadi gene şansın varmış, dedi, cinayetin birinden kurtuldun.”

“Eksik olmayın beyim…” dedim.

Masadaki,

“Burada güzel güzel itiraf ediyorsunuz, sonra mahkemeye gidince, yapmadım bilmem, etmedim görmem; inkârdan geliyorsunuz…” dedi.

“Estağfurullah beyim, dedim, beş parmak birbirine benzemez. Siz beni o namussuzlardan bellemeyin. Bende yalan yok… öldürseler sözümden dönmem, öldürdüm öldürdüm, boğdum boğdum, işte o kadar…”

Masadaki,

Faili bulunmamış başka cinayet yak mu? diye adamlarına sorunca, anladım ki beni yeniden falakaya çekecekler, işte o zaman ağlaya ağlaya anlatmaya başladım:

“Müsaade ederseniz beyim, otel odasında boğularak öldürülen Hüseyin Tokay benim…”

Kan gütme yüzünden nasıl düşmanlarımdan kaçtığımı, otelciden nasıl ölen Maamıt’ın kafa kâğıdını satın aldığımı, kendi kendimi boğup öldürmeyeceğimi, nasıl sağcıyım deyince, solcuyum deyince ve ne sağcıyım, ne solcuyum ben de bir beni âdemim deyince sora yediğimi, hastane kapıcısının beni ölmüş diye nasıl hastane karantinasına attırdığını, oradan nasıl kaçıp da çayevinde tutulduğumu, hepsini baştan sona anlattım. Gözlerimden öyle yaş akıyor ki, taş olsa acır bana… Artık beni bırakırlar derken, yeniden sopaya yatırdılar, “ölen benim!” diyorum, basıyorlar sopayı, “öldüren benim!” diyorum gene sopa… “ölen de öldüren de benim,” sopa… “Ben beni öldürdüm” sopa…”

Sevgili Eşekarısı, morgtaki delikanlı başından geçenleri işte böylece anlatıp sustu. Bu kez, Peki, sonra neden öldün?

diye sordum. Boynunu büküp, insan neden ölür ki, dedi, ben de herkes gibi işte, besbelli ecelim gelmiş olacak...

Ölülerden biri,

“Onca dayak yiyen adama halâ neden öldüğü sorulur mu?” dedi.

Delikanlı bir süre sustuktan sonra ekledi:

“Onlar da, dedi, sizin gibi merak etmişler neden öldüğümü de buraya ondan getirdiler. Hekimler bedenimi parçalayıp neden öldüğümü anlayacaklar. Çok meraklı insanlar, neden, nasıl yaşadığımı merak etmemişler de, neden öldüğüm devlete pek gerekliymiş...”

Az sonra da morgun çalışanları gelip Mahmut Yurtsever yada Hüseyin Tokay adlı delikanlının cesedini teşrihhaneye götürdüler; orda cesedini kesip biçip parçalayıp ölüm nedenini bilimsel olarak saptayacaklar ve yazanak düzenleyip bir resmi işlemi daha tamamlayacaklar.

Sevgili Eşekarısı, Morgta serüvenlerini dinlediğim daha başka ölüler de var; onların başlarından geçenleri de gelecek mektuplarımda yazarım. Yakında görüşmek dileğiyle.

Ölmüş Eşek

ONSEKİZİNCİ MEKTUP

(Sidik Şişelerinin Değişmesi Yüzünden Bir Adamın Nasıl Hastaneleştiğini Anlatır.)

Canım dostum Eşekarısı,

Zamanımı, yaşarken bile, Morg'ta olduğu denli eğlenceli geçirmemiştim Beni burada unutmuş olabilirler. Varsın unutsunlar. Sana da salık veririm; o ölümlü dünyaya kazık çakacak değilsin ya, nasıl olsa sen de bir gün Tahtalıköy yolculuğuna çıkacaksın elbet. Aman ne yap et, bir yolunu bul, bir zaman Morg'ta kalmaya çalış

Biz Morg'taki ölüler, geceleri çok daha rahatız. Çünkü olduğumuz yere giren çıkan yok. Bu yüzden geceleri söyleşilerimiz çok daha hoş oluyor. Konuşup tartışırken, bir de bakıyoruz, kendiliğinden bir açıkoturum kuruluvermiş. Önceki gece Morg'ta yine bir açık oturumumuz vardı. Burada ki bütün ölüler katıldı açıkoturuma. Açıkoturum, benim bir sorumla açılmış oldu.

“Ne iş yaparsınız?” diye sorduğum adam, çok yaşlı bitik biriydi. Oysa sonradan öğrendiğime göre, öyle göründüğü gibi hiç de yaşlı değilmiş.

“Doktor simsarıyım... Yani ölmeden önce...” dedi.

Doktor simsarlığı diye bir iş duymadığım için,

“O nasıl bir iştir?” diye sordum.

öbür ölüler bu bilgisizliğime alaylı gülümsediler.

Hastanelerden birinde çalışma fırsatı bulamamış, dahaca ünlenmemiş hekimlere müşteri bulup getirenlere “Doktor Simsarı” denilir.

“Müşteri mi?” diye sordum.

“Yani hasta...” diye açıkladı.

Başka bir ölü, hastanede çalışanlarla ünlü hekimlerin neden simsar kullanmadıklarını sordu.

“Hastaneye yatmak için nasıl olsa hekimin özel muayenehanesinden geçmek zorundadır hastalar. Ne diye boşuna simsara komisyon versinler?”

Bir ölü söze karışıp,

“Boşuna dememişler, dedi, “insanın ıskatını sağlığında hekimler, ölünce hocalar yer” diye...”

Bir ölü de şöyle dedi:

“Nasıl film yıldızı olmanın yolu yatak odasından geçerse, hastane yatağına giden yol da hekimin özel muayenehanesinde geçer.”

Doktor simsarı olan,

“Bizim zenatımız zordur, dedi, uzaktan sanıldığı gibi değil, övünmek gibi olmasın, sağlığımda doktor simsarlığında benim üstüme yoktu. Ben bu işin ustasıyım. Şu kadarını söyliyeyim, artık siz anlayın: Dünya şampiyonu bir pehlivanı verem olduğuna inandırır ve onu kendi isteğiyle kadın hastalıkları hekimine muayene için götürebilirim. Neye yarar ki, zamansız öldüm, yoksa iyi para vuracaktım.”

Bir ölü, uğraşındaki bu ustalığı nasıl kazandığını sordu.

“Uzundur,” dedi, “ben bu zenatı hastalığımda o hekim senin bu hekim benim, simsarların elinde geze dolaşa öğrendim.”

Öteki ölüler üsteleyince o da anlattı. Bir kasaba zengininin oğluymuş. Bir dediği iki edilmezmiş. Tarlalar, hayvan sürüleri, mağazalar... Ortaokuldan sonra okumak istememiş. Onca mal mülk tarla tapan, hiçbirini gözü görmüyor, ille de polis olmak istiyormuş. Taa çocukluğundan kalma bir istekmiş bu. Şöyle anlatıyordu:

“Pulisliğin neyine mi vuruldum? Bizim orda pulis deyince herkes korkar. Çocuğkene, benim için dünyanın en böyük adamı pulisti. Üniforması var, tabancası var, hele o düdüğü... Bir üfürdü müydü düdüğünü, uçan kuş bile havada donar kalır... İşte bunlardan olacak, tutturdum ille

de pulis olacağım diye… Babam “N'assolsa paraya pula neye ehtiyacı yok, bir zaman pulislik etsin havasını alsın oğlan…” dedi. Bunun üzerine belgelerimi tamamlayıp başvurumu yaptım. Her işlem yolunda gidiyor. Sonunda “tam teşekküllü bir hastaneden sağlık raporu alacaksın:” dediler. Bizim orda öyle büyük hastane yok, kentteki hastaneye gittim. Muayene olmadık yerim kalmadı. Her bir muayeneden sağlam çıktım da, sidik muayenesinde takıldım, laboratuvardan sidik raporu gelince hekim, dakka sektirmeden, hemen hastaneye yatmam gerektiğini söyledi. Bende albumin denilen bir illet varmış, öyle ilaçla neyle ayakta iyileşecek hastalardan değilmişim. Hemen hastaneye yatmazsaymışım, ölebilirmişim. Ölebilirmişim de ne demek, kesinkes ölürmüşüm. Oralarda babamın hatırı sayılıyor. Telefon ettiler, babam geldi, iyi ki pulislik için sidiğimi muayene ettirmişim de hastalığım ortaya çıkmış, yoksa hastalığım bilinmeden ölecekmişim.

Bu ne biçim bir hastalık, hiç anlayamadım. Hastaneye yatmadan önce, demiri büker, bakırı parçalar, taşı kırar bir delikanlıyken, hastaneye yatınca bir ayda eridim bittim. Avuçla hap yutturuyorlar, her gün düzineyle iğne yapıyorlar, iyileşeceğime günden güne kötüleşiyorum. İğne ipliğe döndüm. Desturun helaya bile gidemiyorum da, karyolanın altındaki ördeğe ediyorum çişimi.

Bir sabah, bir gümbürtüyle sıçradım yataktan. Sıtma görmemiş sesiyle bir adam hastaneyi gümbür gümbür gümbürdetiyor. Nedir, ne oluyor diye sorup soruşturduk, bir de ne öğrensek iyi; altmış yaşında bir erkek sidik muayenesinde gebe çıkmış. Gebesin diye rapor verilince adam deliye dönmüş. Sidik muayenesinden kadının gebe olup olmadığı anlaşılırmış. Hem de hastane raporuyla koca adamm gebe olduğu ortaya çıkınca başlamışlar adamla alaya. Torunları var adamın... Rezillik... Bunun üzerine adam da, gebe diye rapor veren hekimi vurmaya gelmiş. Bizim haberimiz yok, o günlerde sidik tahlili yaptıran bir kadına da, belsoğukluğu olduğunu söylememişler mi:

Kadını az kalsın kocası öldüreyazmış... O zaman anlaşıldı ki, bu adamın sidik şişesiyle, gebe kadının sidik şişesi laboratuvarda karışmış.”

Ölülerden biri,

“Benim de, dedi, kan muayenesinde kanımı başkasınınkiyle karıştırmışlar da, bana yanlış kan vermişlerdi, az kalsın ölüyordum.”

Bir ölü ona,

“Sonunda sanki ölmedin mi?” dedi.

“Öldüm ama üç ay sonra... Hiç olmazsa üç ay daha çektim Yine hastanedeydim. Serum verilecekti. Nöbetçi hekimi aradılar, bulamadılar. Nöbetçi hemşire de yok... Hastabakıcıların nerde olduğunu bilen yok... Orada ki hastalar, araya taraya bir hademe buldular, o da daha yeni başlamış çalışmaya... Hademe, serumun ne olduğunu, nasıl bağlandığını bilmediğini, ama istenirse, serum yerine kan şişesini bağlayabileceğini söyledi. Kimi hastalar, serum yerine kan verilmesinin doğru olmayacağını söyledilerse de hademe “Kan bu, zararlı bir şey değil ki... Kan kuvvettir.” deyince, ötekiler de ona katıldılar. Benim ölümüm işte öyle oldu...” Açıkoturumdakilerden biri,

“Her insan yanlış yapar, dedi, ama “Hekimlerin yanlışını mezar örter” dedikleri doğrudur. Bir tarihte de bir kadın hastanın karın filmiyle bir akıl hastasının beyin filmi karışmış. Bu yüzden zavallı erkek deliyi, rahminde ur var diye rahim ameliyatına almışlardı. Adam deli olduğundan “Yahu, ben kadın değilim ki rahmim olsun...” da diyemiyor.”

Hepimiz de meraklandığımızdan,

“Sonra ne oldu, ameliyat oldu mu?” diye sorduk.

Anlattı:

“Ameliyathaneye götürüp deliyi narkozla bayıltmışlar. Tekerlekli ameliyat masasını sürmüşler o ışığın altına. Ameliyat masasındaki delinin her yanı beyaz bezle örtülü. Profesör hekim, asistanlar, hemşireler filan, ellerinde eldiven, beyaz gömlekler sırtlarında, suratları örtülü, bir gözleri görünüyor fıldır fıldır... Profesör olan operatör

hekim, başhemşireye "Aç kızım..." diyor, üstündeki örtü açılacak da hekim hastanın apışını yarıp rahmindeki uru alacak... öteki hemşire de, içinde neşterler, makaslar, türlü ameliyat aygıtları olan tepsi elinde... Başhemşire, delinin çıplak gövdesini örten beyaz bezi açmış ki... Amanın... Karşısında koskocaman bir mazallah dikilmiş... Başhemşire "Aaaa..." diye haykırınca şaşkınlıktan... Şaşılmaz mı canım, o zamana dek hiçbir kadında öyle bir şey görmemiş... Sonradan röntgen filmlerinin karıştığı anlaşılmış da deli kurtulmuş. Erkek delinin rahim ameliyatı olamayacağının alameti ortada... Ya rahminde ur olan kadına beyin ameliyatı yapılsaydı!.."

Polis olmak isterken albumin hastası diye tedavi gören ölü, anlatısını şöyle sürdürdü:

"Sidik şişeleri yanlışlıkla değiştirilip, gebe kadına belsoğukluğu, koskoca adama da gebe diye rapor verilince, ben işte o zaman aydım. Benim sidiğim de başkasınınkiyle karışmış olacaktı. Yeniden sidiğimin laboratuvara gönderilmesini istedim. Bu kez sidiğimde albumin bulamadılar. Ne deseler iyi: Tedavileri sayesinde albumin kalmamış... Albumin zaten yoktu ki bende kalmamış olsun. Ama ben albumin ilaçlan yüzünden bitmişim; böbreklerim, midem, barsaklarım, yani içim iyice bozulmuş. Bu kez içimin tedavisi başladı. Hadi böbrek ilaçları, mide ilaçları... Hastalığa para mı yeter. Ben bir evin bir çocuğuyum, iyi olayım diye babam para döküyor ki, kucakla... Ama ben günden güne kötülüyorum. Böbrek, mide, dalak derken kemik sızıları başladı ki dayanılır gibi değil. Bizim oralarda bakmmadığım hekim, yatmadığım hastane kalmadı Baktım, göz göre öldürecekler, pulis olayım derken canım elden gidiyor. Bir de İstanbul'a gidip bakmayım dedim."

Ölülerden biri,

"İstanbul'da öldürmeyecekler mi sanki..." dedi.

Polislik heveslisi,

"Ne de olsa İstanbul'da ölmek başkadır, diye sürdürdü sözünü, babam yanıma iki adamını kattı. Haydarpaşa'da

tirendik indik. Ayakta dikelip kendi başıma yürüyemediğimden o iki adamın kollarında gidiyorum. Vapura bineceğimiz sırada bir adam sokuldu yanımıza. "Vahvah... Bu yiğit hasta mıdır? Nesi var ki?" filan diye sormaya başladı. Bende yanıtlayacak güç yok, beni götüren o iki kişi olup biteni anlattılar. Bunun üzerine o adam şöyle dedi: "Delikanlıya çok acıdım. Bir iyilik edip sevaba gireyim. Siz İstanbul'un yabancısı olduğunuzdan hangi hekime gideceğinizi de bilmezsiniz. Bu hekim milletinin eline düştün mü bir kez, yandın gayri... Benim oğlum da aynen böyleydi de, Allah razı olsun, bir iyi hekim kurtardı. Şimdi görenler tanımıyor, öyle bir babayiğit oldu o hekimin sayesinde. Ben sizi o hekime götüreyim."

Dünyada ne iyi insanlar var. Duaya başladık adama. Bizimle vapura bindi. Sonra taksiye bindik. "Amca, sen zahmet etme, bize adresini ver o hekimin." dedikse de, "Ne demek... İnsanlık öldü mü? Ben hastalık nedir bilirim, kendim götürüp elimle teslim edeceğim hekime, hem de yakınım olduğunu söyleyeceğim ki, daha bir iyi baksın, hem de yabancı bilip sizden çok para almasın..." diyor bize. Adamcağız işini gücünü bıraktı, bizi hekimin muayenehanesine dek götürdü.

Evet, o iyi adam, doktor simsarı değil miymiş! Vapur iskelelerinde, tiren istasyonlarında bekler, oralarda benim gibi garip bir hasta bulunca, sevabına iyilik ediyor diye, anlaşmalı hekimine götürür, hekimden komisyonunu alırmış."

Bir ölü sordu:

"Nasıl anladın?"

"Eeee, kolay mı, o günden ölümüme dek on yıl geçti, ölene dek de gezip dolanmadığım, bakınmadığım hekim kalmadı bu İstanbul'da desem yalan olmaz.

Babam tedavim için varını yoğunu verdi. Nesi var nesi yok, her şeyini satıp savdı. Yoksul düştü. Hekimlere para yetiştirmek için İstanbul'a gelip işçilik etti yaşlı adam. Sonunda babam ölünce bir başıma kaldım. Ve de öyle

hastayım ki, hasta olmadık, ağrımadık hiçbir yerim yok vücudümde. İlk bakan hekim, ağrılarımın romatizma olduğunu, romatizmanın da çürük dişlerden ileri geldiğini söylemişti. Dişçiye gittim. O dişti, bu dişti derken tüm dişlerim çekildi. Ağrılarım sızılarım dinmedi, arttı. İç hastalıkları hekimi başka bir uzmana gönderdi. Hekimden hekime dolanıyorum. Derken idrar yolları muayenesine...

“İdrar yollarına ne oldu kardeş?” diye sordu bir ölü.

Nereme ne olmadı ki... Bir kez benim ayarımı bozdular. Midemi tedavi ederken bağırsaklarımı bozuyorlar. Bağırsaklarımı tedavi ederken perhiz veriyorlar, bu kez besinsizlikten verem oluyorum. Veremden kurtulayım diye iyi besin almalıyım. İyi besin alınca midem bozuluyor. Midem iyileşsin diye aldığım ilaç, karaciğerime dokunuyor. Karaciğerim için aldığım ilaç da kalbime zararlı. Kalbim için aldığım ilaç şekerimi artırıyor. Sonunda öyle oldum ki bütün hastalıklar bende toplandı ve hiç bir hastalığımın geçmesi için ilaç alamaz oldum; her ilaç başka bir hastalığıma zararlı.

Iğri oturalım doğru konuşalım, bu hastalıkların bana bir yararı da oldu, hastalıklarım sayesinde pek çok hekim tanıdım. Kimi hekim beni denek olarak kullanıp uluslararası tıp toplantılarına bile çıkardı. Bendeki hastalıklar üzerine gazetelerde, dergilerde yazılar yazıldı. Ben artık bilimsel olmuşum. Kimi kitaplara resimlerim bile basıldı, iyice ünlendim, bırak ilaç parasını, hekim parasını, otele verecek param bile yok... Kaldım sokakta ağrılar sızılar içinde... Onca varlık, varsıllık eridi gitti. Dünya böyle işte, kimisi parasını kumarda yer, kimisi karılarla yer, ben de hekimlerle yedim. O doktor simsarının beni İstanbul'da ilk getirdiği hekime gidip durumumu anlattım.”

“Seni burada bana kim getirmişti ilkin?” dedi.

“Bir simsardı,” dedim.

“İyi ya işte... Senin mesleğin var ya, daha ne istiyorsun... Bunca hekim tanıyorsun, hepsinin huyunu suyunu

biliyorsun... Simsarlığı da biliyorsun. Daha ne? Senden iyi doktor simsarı mı olur?"

"Doğru yahu... Öyle ya, ben bu işin uzmanı olmuşum. Başladım doktor simsarlığına, ilkin bir genç hekimle çalışmaya başladım, işim çok, para yağıyor. Derken... Sanki memlekette başka hiçbir kötü şey kalmamış, her bir şey düzgünmüş de salt kötü şey doktor simsarlığıymış gibi, gazeteler doktor simsarlığını dillerine doladılar. Böylece bizim doktor simsarlığı da bir zaman yattı. Neyse ki uzun sürmedi, işler gene açıldı Allaha şükür. Simsarlığını yaptığım o genç hekimin simsara neye ihtiyacı kalmadı. Neden? Şundan ki, bu hekim milleti arasındaki dayanışma başka hiçbir meslekte yoktur. Başıma geldiğinden iyi bilirim, diyelim kanlı basursun da bir hekime gittin. O hekim seni bir güzel ş'aptıktan sonra gülegüle deyip salıvermez. Arkadaşı olan bir iç hastalıkları hekimine gönderir, İç hastalıkları hekimi, kulak burun boğazcıya gönderir, o sinir hastalıkları hekimine... Sinir hekiminde ne işin mi var? Onlar bulur sana bir iş... Her gittiğin uzman hekim; bir hastalık bulmadan seni salacak değil ya... Hastalık uydurmazlar, gerçekten bulurlar hastalığı; çünkü her insanda her hastalığın tohumu vardır, bunu bulurlar işte... Böylece hiçbir hekim hastasız kalmaz. Bunların bir dayanışması da şudur ki, bir hekime her ne sorsan, anlatır anlatır, sonunda hepsi de şöyle der: "Yine de bir uzman hekime muayene olmanızı salık veririm."

O benim simsarlığını yaptığım genç hekim bir gazetede sağlık yazıları yazmaya başlayınca ünü artıp müşterisi de çoğaldı. Okurların her bir sorusuna gazetede yanıt veriyor. Diyelim bir okur şöyle soruyor: "On altı yaşında kızım halâ âdet görmüyor. Ne yapayım?" Bizim hekim yapılacak şeyleri sayıp döktükten sonra yazısını şöyle bitiriyor: "En iyisi, kızınızı bir uzman hekime göstermelisiniz."

Adam, saçlarının döküldüğünü yazıp ne yapması gerektiğini soruyor. Bizimki yanıtlıyor. "Şunları yapmalısınız ama en doğrusu bir uzman hekime muayene olmanızdır."

Hangi meslekte var böyle bir dayanışma?.. Hiçbir avukatın, danışmacısını, başka bir avukata gönderdiğini duydunuz mu? O gazetede bir de hukuk köşesi vardı, bir avukat yazardı. Hiçbir yazısında "Bir avukata başvurmalısınız." diye yazdığını okumadım. Yazmazlar...

Bizim o genç hekim her kim her ne sorsa "En iyisi bir hekime görünmelisiniz." demeye öyle alışmış ki, gazetenin spor sayfasına gönderilen okur mektuplarından birini yanlışlıkla buna vermişler. Okur soruyor: "Beşiktaş'ın yediği son gol sizce ofsayt değil miydi?"

Bizimki artık alışmış ya, dalgınlıkla şöyle yanıtlıyor: "Olabilir. Ama siz en iyisi yine de bir hekime muayene olun."

Daha bu bir şey değil, ben görmedim ama görenden duydum; yolda giderken bir gün o hekime bir adam,

"Çok affedersiniz, buralarda genel hela nerde, biliyor musunuz?" diye soruyor.

Biliyormuş. Adama genel helanın yerini söyledikten sonra ekliyor:

En iyisi siz yine de uzman bir hekime sorun...

Bir zaman sonra simsarlık yasağı gevşeyince ben gene bol para kazanmaya başladım ama ne kadar kazansam. Hekime, ilaca para yetmiyor ki... Yok, yok, işlerim tıkırındaydı. Para biriktiriyordum da ev bile alacaktım nerdeyse. Ama bende öyle çok hastalık toplanmış ki, artık ben hasta değil, hastane olmuşum, öldüğümde hastanenin hekimleri birbirine girdi. Biri kanserden, öbürü kalpten öldüğümü söylüyor. Birine göre iç kanamasından, birine göre şeker komasından ölmüşüm. Biri veremden, öteki beyin kanamasından... Öldüğümde hepsi kesin olarak anlaşıyorlar da, neden öldüğümde anlaşamıyorlar. Bana kalsa hepsi de haklı, bende olmayan hastalık yok ki... Onlar beni bir hasta sanıyor, oysa ben dedim ya bir hastaneyim. Aralarında anlaşamayınca neden öldüğümün saptanması için sanki pek gerekliymiş gibi beni Adli Tıbba gönderdiler. Bakalım burada ne diyecekler, çok merak ediyorum.

İşte böyle kardeşler, sapasağlam adamken bir çiş değişmesi yüzünden başıma gelmeyen kalmadı: sonunda öldüm de kurtuldum.”

Polis olmak isterken sidik şişelerinin yanlışlıkla değişmesi yüzünden genç yaşında ölen, ama türlü hastalıkları yüzünden çok yaşlanmış görünen adam sözünü bitirince, açıkoturumdaki öteki ölüler de bir süre susup kaldılar.

Sevgili Eşekarısı, bu ağır havayı dağıtmak için gülmeceli sözler söylemeye çalıştımsa da beceremedim.

Pek yakında görüşmek umuduyla boncuk gözlerinden ve iğnenden öperim.

Senin ölmüş Eşek

ONDOKUZUNCU MEKTUP

(Ölmüş Eşek'in Nasıl Gömüldüğünü Anlatır.)

Eşekarısı,

Burası iyi de, biz ölüleri ona buna göstermeleri canımı sıkıyor. Ailesinden biri kaybolan, belki trafik kazasında filan ölüp morga kaldırılmıştır diye, Adli Tıbba başvuruyor. Adli Tıpta görevliler de, morgun kapısını açıp, ölüsünü arayanlara,

"Buyrun, hepsi burada, bakın!" diyorlar. Karısı evinden kaçmış bir koca, nerdeyse bana sahip çıkacaktı. Kim olduğumu söylediler de adam vazgeçti.

Evlatlık kız çocuğu kaçan bir hanımefendi de epiyce zaman bana baktı baktı, sonra, beğenmemiş olacak, çekip gitti. Yani sevgili Eşekarısı, sağlığımda kimse sahip çıkmadı, ölüme bile sahip çıkan olmadı. Burasının orasından pek de ayrımı yok anlayacağın.

Süzgün yüzlü bir delikanlı,

"Ona buna burada gösterilmekten bıktım, burası sergi mi yahu..." diye söylendi.

Bu süzgün yüzlü delikanlıyı dün akşam getirmişlerdi. Delikanlının neden öldüğü belli ama yine de buraya getirmişler. Çünkü annesi, oğlumu hekimler öldürdü, diye davacı olmuş. Şimdi burada otopsi yapacaklar da, oğlanı hekimler mi öldürmüş, Allah mı, yoksa kendiliğinden mi ölmüş, anlaşılacak... Delikanlının karnında dayanılmaz ağrılar başlamış. Yemeden içmeden kesilmiş. Anneciği hastaneye götürmüş. Bakan hekim, apandisit var, demiş. Hemen ameliyat edip apandisitini almışlar. Ama dinmek şöyle dursun, ağrıları daha da artmış. Yine o hastaneye, o hekime. Hekim kendi kendine "Ağrımaması gerekir, acaba

niye ağrıyor?..” diye bir kaç kez mırıldandıktan sonra, “sakın içerde bir şey unutulmuş olmasın...” demiş. Ameliyatta bulunmuş olan başhemşire “Sanmam” demiş, “ameliyattan sonra hiçbir eksiğimiz yoktu.” Bu kez hekim “Gazlı bez, pamuk filan unutulmuştur belki...” diye delikanlının karnını bir daha yarmış, içerisini iyice aramış “Hiçbir yabancı madde yok, temiz iş yapmışız...” diye sevinmiş. Yarayı kapayıp dikmişler. Ama delikanlının ağrısı durmuyor, daha da artıyor. Delikanlı mum gibi eriyor. Bu kez başka bir hekime göstermişler. O da röntgen filmi çektirmiş. İyi ki filmi çekilmiş... Delikanlının ameliyat yerinde soru işaretine benzer çengel gibi bir şey... Yahu, bu nasıl bir şey? Bu öyle bir şey ki, insanın iç organlarından hiçbir şeye benzemeyen bir şey... Hekimler röntgen filmine bakıp bakıp tartışıyorlarmış. Sonunda, delikanlının karnındaki o soru işaretine benzeyip de, insanın iç organlarından hiçbir şeye benzemeyen o şeyin, nasıl bir şey olduğunu anlamak için ameliyattan başka bir şey yapılamayacağına karar vermişler. Haydaaa, delikanlının karnını bir daha yarmışlar... Yahu Eşekarısı, kavun karpuz değil be, insan karnı bu... İnsan karnı ikide bir cart curt yarılmak için olsaydı, cenabı mevlam karnımızı fermuarlı yaratırdı. Açmışlar delikanlının karnını ki, filmde görünen soru işareti gibi şey, geçen ameliyatta delikanlının karnında unutulmuş, içerde bir şey unutulmuş mu diye yapılan ikinci ameliyatta makası unutmuşlar. Operatör, “Aman kimse bir şey unutmasın...” diye boyuna ameliyattakileri uyarıyormuş. Ameliyathanedekiler aranmış taranmış, hiçbirinin bir şey unutmadığı anlaşılınca, yarayı kapatıp dikmişler. Ama ağrılar dinmez... Delikanlı bitmiş, bitmiş... Bu kez başka bir hastaneye, başka hekimlere... Hastaneye gitmek, hekime görünmek kolay mı? Her bir muayene arası iki üç ay sürüyor. Çünkü delikanlının anası üç aylık emekli aylığıyla geçinen bir dul; zengin değil ki istediği hekime göstersin oğlunu... Bu sonuncu hekim, üç kez apandisit ameliyatı olduğunu öğrenince delikanlıyı yanlış yerinden ameliyat

ettiklerini, apandisit olmayıp bağırsak düğümlenmesinden ağrılar çektiğini söylüyor. E, n'olacak? Bağırsak ameliyatı... Yatırıyorlar ameliyata. Çok usta bir operatörmüş, ne delikanlının içinde bir şey unutuyor, ne de delikanlının içinden çıkardığı bir şeyi dışarda unutuyor. Bağırsak düğümlenmesi ameliyatından sonra delikanlının ağrıları kesiliyor, ama bu kez de delikanlının derisi, teni sapsarı... Bir halsiz, bir halsiz... Gidiyorlar hekime. Evet, ameliyat sırasında içerde bir şey unutmamışlar ama bu kez mikrop kapmış... "Aman doktor..." diye yalvarıyorlar. Operatör, dudağını bükerek "önemsiz, safra kesesini alacağız." diyor. Delikanlının annesi artık şaşırmış da, sakatatçıdan alınıp oğluna verilecek sanarak "Ben gidip alayım bir çabuk..." diyor.

Delikanlı memnun. "Artık içimde pek bir şey kalmadı, hele şu safra kesesini de alsınlar, ağrıyacak şey kalmaz, kurtulurum..." diyor. Delikanlıyı bayıltıp yatırıyorlar bıçağın altına... Tam ameliyatın ortasında elektrikler kesiliyor mu... Oysa radyo her gün "Şu saatten şu saate dek elektrik kısıntısı var" diye haber veriyor. Kısıntı saatleri dışında da elektrik kesilir mi? Bu, normal kısıntı değilmiş, ya neymiş? Teknik arızaymış... Operatör barbar bağırıyor: "Jeneratörü çalıştırın!" Yahu jeneratör havayla çalışmaz, benzinle çalışır... Benzin nerde? Yok. İki haftadır damla benzin yok bir yerde... Ulan, lambayı yakın, mumu getirin, çakmağı çakın... Hiç olmazsa, bir kibrit ışığı bile olsa, operatör, delikanlının dışarıya çıkardığı iç takımlarını yine içine tıkıp karnını kapayacak... Elektrik yok, jeneratör yok, ışık yok... Ameliyathanede göz gözü görmüyor, operatör ameliyat ettiği hasta diye hemşirelerden birini yakalamış... Ve sonuç? Delikanlı sizlere ömür... Annesi de, oğlunu hekimler öldürdü, diye savcılığa dilekçe veriyor. Delikanlıyı kimin öldürdüğünün anlaşılması için cesedini Adli Tıbba getiriyorlar.

Ölülerden biri,

“Kadıncağız, şaşkınlıktan yanlış yeri savcılığa vermiş, dedi oğlunu öldüren elektrik idaresi.. Elektrik olmayınca operatör ne bok yesin…”

Başka bir ölü,

“Peki, be kardeşim, dedi, benzin olmayınca elektrik idaresi ne bok yesin…”

Bir yaşlı ölü,

“İki gündür buradakilerin neden öldüklerini dinliyorum da, en boku bokuna ölen benim…” dedi.

“Neden?” diye sorduk. Şöyle anlattı:

Ben sapasağlamdım. Büyük oğlum, seni ille hekimlere muayene ettireceğim diye tutturdu. Bre oğlum, benim hiçbir hastalığım yok ki, hekime gideyim… Medeni insanlar, hiçbir hastalıkları olmasa da en az yılda bir kez baştan tırnağa hekim muayenesinden geçmeliymiş. Durup dururken hekime gidilir mi? Hiç bir ağrım sızım yok, ne diyeceğim hekime peki? Oğlan zorladı… Medeni insanlar böyle yaparmış. Beni de çekap (checkup) dedikleri o baştan tırnağa muayeneye soktular; röntgenler, kan tahlili, sidik tahlili, kan sayımı, daha neler… Bu işleri yapan da benim oğlanın Amerika'dan arkadaşı olan bir hekim. Benim kalp kontrolü kâğıdıma bakınca oğluma “Ne zaman öldü?” diye sordu. Oğlum “Kim?” dedi. “Bu kardiogram kiminse…” Oğlum bozuldu, “Yahu babamın, işte burada…” dedi. Hekim pek şaştı. “Olamaz… Hem de üç kez çok ağır kalp krizi geçirmiş, yaşayamaz.” Bir daha beni kalp muayenesine soktular. Bu kez daha da kötü çıktı. Ben sapasağlam insanken, hekim “ölmüş olmalı, üç kez ağır kalp krizi geçirmiş…” deyince ben yere yıkıldım. Demek, üç kez kalp krizi geçirmişim de haberim bile yok… Yatağa serildim, kıpırdayamıyorum… Kalp krizi geçirdiğimi söylemeseler, sapasağlam yaşayacakmışım… Beni bir korku aldı, olur şey değil… Sonradan oğlum o benim üç kez kalp geçirdiğimi gösteren kardiogram denilen kâğıdı başka bir hekime göstermiş. Bu hekim yerli, yani Amerika, Avrupa filan görmemiş… Oğlum, benim üç kez ağır kalp krizi geçirdiğimi söyleyince bizim

yerli hekim kahkahalar atmaya başlamış... Sonra anlatmış: "Amerika'da, Avrupa'da okuyan hekimler, bizim bura insanının kardiogramından anlamaz." demiş. Neye anlamaz? Çünkü bizde elektriğin voltajı sürekli iner çıkarmış... O kalp kontrol eden makinenin de voltajı inip çıkıyor; voltaj çok düşük... O makineyi bizim burası için yapmamışlar ki, normal elektrik voltajı olan ülkeler için yapmışlar. Yerli hekim işte buna gülüyormuş. Voltaj inip çıktıkça, makinenin ibresi de kâğıda bir yükseğe çiziyor, bir alçağa çiziyor... Oğlum gelip bunu bana anlattı; "Baba müjde, kalp krizi geçirmemişsin. O kâğıttaki çizikler, senin kalp atışın değil, voltajın inip çıkmasını gösteriyormuş..." dediyse de, ben artık kıpırdayamadım işte böylece... Evet, pisi pisine öldüm... Çekap filan yaptırmasaydım daha çok yaşardım.

Bu soğuk morgta, uzun kirpikleri kar tutmuş, saçları buzlanmış, güzel bir kız var.

"Sen neden öldün?" diye sordum.

Benim hayatım bir romandır, diye başlayıp serüvenini anlattı.

İlginç olmadığı için yazmıyorum. Her gün gazetelerimizde hava raporu ya da altın fiyatları gibi yazılan normal cinayetlerden birine kurban gitmiş.

Kız,

"Acaba güzelliğim bozulmuş mu?" diye sordu.

"Şansın varmış, hep mahrem yerlerinden bıçaklamışlar..." dedim.

Ölmemiş olsaydı, kızın bıçaklandığı yerlerini bikinisi örterdi.

Kızla konuşurken, morg çalışanları beni tezkereye koyup yandaki otopsi salonuna götürdüler, teşrih masasına yatırdılar. Geniş masada daha başka ölüler de vardı. Demek, ölüm nedenimin anlaşılması için otopsi sıram gelmişti. Beni otopsi yapılmaya hazır duruma getirdikten sonra çekip gittiler.

Otopsiye hazır ölülerden biri,

“Demek o adam sizsiniz, gazetedeki resminizden tanıdım…” dedi.

“Hangi adam?” diye sordum. Teşrihhaneye bırakılmış bir kaç gazete gösterdiler, ölümüm üzerine haberlerin başlıkları şöyleydi:

“Yeri doldurulamayacak kayıp.”, “En büyük palavracımızı kaybettik.”

Ölümüm için yazanlar, beni değil, kendilerini anlatıyorlardı. Hiç anımsayamadığım anılar yazılmıştı. Ne anıları anımsıyor, ne yazanları tanıyordum.

Yaşamımda, kimileri benimle konuşurlarken, kendilerini ille de espriler yapmak zorunda sayarlar ve espri diye türlü sululuklar yapar, kendi gülmecelerine kendileri kahkahalar patlatarak başkalarını da sırıtmaya zorlarlardı, ölümümden sonra yazanlar da ille espriler yapmak zorunda kalmışlar nedense… Ölümüm üzerine yazarlığımı açıklayan bilimsel yazılar da vardı. Bunlardan birinde “Bu dünyada hiç mi güzel, hiç mi iyi, hiç mi doğru şeyler yoktu? Bunlardan hiçbirini yazmadı. Görüşünde çarpıklık olduğu için, hep dünyadaki alçaklıkları, bayağılıkları, iğrençlik ve kötülükleri görüp yazdı.” diyordu.

Sevgili Eşekarısı, işte ben öldüm. Benim yerime sen varsın dünyada. İğneni nereye sokacağını, kimleri iğneleyeceğini elbet bilirsin.

Kitap yaprakları arasındaki gül yaprakları gibi kurumuş dudaklarım, ölü gözlerimde donmuş iki damla yaş… Söyle beni bütün tanıyanlara öldüğümü. Artık elimi sıkmak için kimsenin korkusu kalmayacak. Selam vermemek için kimi dostlarım karşı kaldırıma geçmek zahmetine katlanmayacak. Beni görmezden gelmek için başlarını çevirenler, sonradan kendilerinden utanmayacaklar artık, öldüm ve onları kendimden, kendimi de onlardan kurtardım.

Dostlarım da, düşmanlarım da benden konuşurlarken “iyiydi hoştu ama…” diye söze başlayıp beni alabildiğine yererek, eskisi gibi, kendi kötülüklerinden arınma fırsatı

bulamayacaklar, “iyiydi, hoştu...” deyip sözlerinin arkasını yutacak ve susacaklar; çünkü ölerek bütün kötülüklerimi de kendimle birlikte buraya getirdim.

Ayak sesleri duyduk. Kapı açıldı. Otopsi yapacak olanlar geldi. Parlak ışıklı lamba yandı. Otopsiyi yapacak olanların yüzleri örtülü, salt gözleri görünüyor.

Bir genç başıma otopsi yapılmaya uygun bir biçim vermek istedi, ama boynum da her yanım gibi donmuştu, başım çevrilmiyordu.

“Ölüsü bile dik başlı...” dedi.

Sağlığımda çok kişi “kafasını kırmalı” demişti. Burada o işi yaptılar. Bir genç,

“Bu nedir hocam?” diye sordu. Sorulan adam,

“Beyin denilen şey işte budur!” dedi. “Beyin, insan bedeninde, bademcikten, kör bağırsaktan, yirmi yaş dişlerinden daha yararsız, hatta zararlı bir organdır. Kafatasının içinden çıkarıp atmak olanağı bulunmadığından, uyuşturarak çalışamaz duruma getirmek gerekir ki insan mutlu yaşayabilsin. Kafatası içinde oluşan beyin adlı bu urun, sahibinin başını belaya sokmaktan başka bir şeye yaradığı görülmemiştir. Merhumun, neden başının beladan hiç kurtulamadığını herhalde şimdi daha iyi anlıyorsunuzdur.”

Bu iş de böylece bitti Eşekarısı.

Kurttan korkusu olmayan ölmüş Eşelf'e cenaze töreni yapılacak değildi ya... Mezarlıkta bir çukura atıp üstümü örtecekler diye beklerken, evet, hiç umulmadık bir şey oldu. Arabayla mezarlığa getirip bir çukurun başına bırakmışlardı beni. Mezarcı, yada mezar bekçisi olduğunu sandığım bir adam “Len, gelin, eğlenmeyin gelin de şunu gömelim...” diye bağırıp duruyor, ama aldıran olmuyordu. Birden sürüyle araba sökün etti; belki elli, belki yüz araba, belki daha da çok... Hele o çelenkler. Arabalarada ki çelenklerden başka bir kamyon dolusu çelenk de vardı. Birden çevremi kalabalık sardı. Kamyondan, arabalardan indirilen çelenkleri de çevreme koyuyorlardı; çiçeklerden

bir tepe oluştu, ölü olmasam şaşacaktım, ama ölüler hiçbir şeye şaşmazlar. Demek, ben bu denli çok seviliyordum... Mezarcının "Len gelin de şunu gömek..." diye seslendiği adamlar kalabalığı görünce koşup gelmişlerdi. Onlardan başka, kırk elli sakat çevremde toprağa oturmuşlar, sesli sesli dualar okuyorlardı, içlerinde ağlayanlar bile vardı. Bir kaçının da başı sarıklıydı. Çevremdeki kalabalık gittikçe artıyordu.

Kalabalıktan birisi hıçkıra hıçkıra ağlayarak,

"Hiç ölecek adam mıydı?" dedi. Bunu söyleyeni tanımıyordum. Birisi de,

"Çok büyük miras bırakmış..." dedi. Hıçkıran adam, birden ağlamasını kesip,

"Yok yahu... Vay anasını... Parayla imanını kimde olduğu bilinmez..." dedi.

Kalabalıktan biri mezar çukurundan çıkan toprak tümseğinin üstüne fırlayıp benim üzerime bir söylev çekti. Benim memlekete yaptığım büyük hizmetlerden, ilk çiklet fabrikasını kurarak çiklet dışalımını yüzde on azaltmakla her yıl memlekete kazandırdığım milyonlarca dövizden söz ediyordu. Allah Allah... Çok hayırsever olduğumdan, bir cami yaptırdığımdan, memlekete bir cami daha kazandıracakken vakitsiz öldüğümden...

Aramızdan ayrılan memleketin değerli evladı Cafer Bey kardeşimiz kalbimizde ebediyen yaşayacaktır... Derken, birisi bağırmaya başladı:

"Duruuun, durun!.."

Ölüler korkmaz ama sağlığımda korkmaya öyle alışmışım ki, bir haciz memuru buraya yetişti sanıp korktum. Birden düşünemedim, haciz memuru artık neyimi alacak diye...

"Duur, dur!" diye bağıran adam, kalabalığın ortasına dalıp,

"Yahu, zavallı Cafer Bey orda... Siz burada kim için nutuk çekiyorsunuz? Zavallı Cafer Bey'i mezara atacak Mezarcı Mahmut'tan başka bir Tanrı'nın kulu yok..."

Benim başımda söylev çeken adam,

“Tüh, dedi, yahu ben deminden beri Cafer Bey'in diye başkasının mezarında mı konuşuyormuşum?”

Birisi,

“Lakin, ne kadar da coşkulu konuşuyordunuz Beyefendi...” dedi.

Birisi de,

“Yazık oldu, dedi, ağlamıştık da...” Söylevci,

“İyi ama dedi, ben aynı sözleri aynı heyecanla bir de Cafer Bey'in mezarı başında ikinci kez söyleyemem ki...”

“Zararı yok beyefendi, üzülmeyin, başka biri söyler...” dedi birisi.

Yığılı çelenklerden birini kapan, Cafer Bey'in mezarına koşuyordu. Ağır çelenkleri, iki üç kişi birlikte sürükleyerek götürüyorlardı. Çelenklerden bitek yaprak bile kalmayınca, az önce dualar okuyan hafızlar, sakatlar, dilenciler, ıskatçılar, bana ağız dolusu sövüp sayarak çiklet fabrikatörü Cafer Bey'in mezarına koşuştular.

Yanımda kimse kalmadı sanıyordum. Bir de ne göreyim; yazı yazdığım derginin sahibi orda değil mi? Nasıl sevindim, anlatamam. Sağlığımda adama bir de kızardım. Kendi kendimden utandım. Onca işini gücünü bırakmış, cenazeme gelmiş. Demek, beni seviyormuş...

Patronum,

“Ben de adam diye sözüne güvenip bir de avans vermiştim. Bu sayının yazıların bile yetiştirmeden öldü. Yazıklar olsun...” diye kendi kendine söylenerek, o da çikletçi Cafer Bey'in mezarına yöneldi.

Sevgili Eşekarısı, sana yazdığım bu mektupları, çalıştığım derginin sahibine götür ver de, beğenirse yayınlasın, ben de sağlığımda aldığım avansı ödemiş olayım.

Çukura bıraktılar, üstüme topralk atıldı.

Rahmet dileyecek kimsem olmadığı için kendi kendime,

“Haydi Allah rahmet eylesin..”. dedim. Oooooh, dünya varmış yahu... Tahtalıköy'den sevgilerle.

Ölmüş Eşek

YİRMİNCİ MEKTUP

(Hiçbir Polisiye Romanda Yazılı Olmayan Biçimde Bir Cinayete Kurban Giden Zengin Kadını Anlatır.)

Sevgili Eşekarı'm, Bilirsin ya, ben sağlığımda de yerimi yadırgamazdım. Uykum gelince nerde olursa orda yatar uyurdum: Evde, yolda, sürgünde, cezaevinde, otelde, çayırda, bayırda, dağda, kırda... Nerde ve hangi koşulda olursa olsun, orda yazardım: Çayevinde, evde, masada, yerde, yatağımın içinde, dizimin üstünde... Kimleri kıskanırım bilir misin; yerlerini yadırgama hakkı olanları. Yerini yadırgamak bile, ayrıcalığı olan bitakım insanlara özgü bir mutluluktur. Kendilerine özgü yeri olmayanların, başka yerleri yadırgamak hakkı da olamaz.

En lüks otelde bile kalsalar, öğleye doğru uyanıp da, gerine esneye "Bütün gece uyuyamadım, yerimi yadırgadım..." diyebilenlerin şımarık mutluluğu yok mu, sağlığımda beni en çok çileden çıkaran işte buydu, öylelerini çok kıskanırdım. Sağlığımda, bu gizli isteğimi bir kez bile gerçekleştiremedim. Hay Eşekarısı, desene ki, hangi isteğimiz gerçekleşti ki...

Yani, mezarımı hiç yadırgamadım. Çocukluğumda mahalle okuluna giderken "Altım toprak, üstüm yaprak" diye bir ilahi söylerdik. Burası işte tam öyle bir yer. Altımdaki nemli toprak sanki yumuşacık bir döşek, üstümdeki toprak da kalın ama serin bir yorgan gibi. Yattığım yer iyi ama altımdan kabama sert bir şey batıyordu. Rahat etmek için yerleşeyim diye kıpırdayınca, "Oynamaaa!" diye alttan kalın bir ses geldi, ölü olmasam bu sesten korkardım. Ama ölüler korkmaz.

Sevgili Eşekarısı, şimdi aklından neler geçirdiğini sezer gibiyim. İçinden "ölüler ağlamaz, ölüler bağırmaz, ölüler yemez, ölüler içmez, ölüler konuşmaz, ölüler uyumaz, ölüler korkmaz; yahu bu ölüler, bizim nöbetteki asker gibi bir şey demek..." diye geçiriyorsundur. Haksız sayılmazsın...

Altımdaki o kalın ses başka bir ölüden geliyordu.

"Ne işiniz var altımda?" diye sordum.

"Ben gelip senin altına girmedim ya sen gelip benim üstüme çıktın..." dedi.

"Kendiliğimden gelmedim ya, getirip buraya gömdüler," dedim.

"Ama beni iki gün önce gömmüşlerdi. Bu yer benim hakkım..." dedi.

"Beni gömerlerken hakkını arasaydın..."

"Hıh... Ölüler haklarını arayabilir mi? Sağlığımızda arayabildik mi ki, ölünce arayabilelim?"

"Anlaşılan, siz de benim gibi yaşamadan ölenlerdensiniz..."

"Öyle olmasaydı, küpe turşuluk hıyar atar gibi, aynı çukura gömerler miydi üçümüzü de..."

"Neee? diye bağırdım, üçümüzü mü? Üçüncüsü de kim?"

"Benim altımdaki kadın... Onu da benden bir gün önce gömmüşler."

"Burası ne biçim yer! Sağlığımızdakinden hiç bir ayrımı yok... Halk otobüsünde Eyüpsultan'a gider gibi alt alta üst üste mezar olur mu be..."

Altımdaki adam, "Ben alışığım, dedi, bizim gecekonduda da böyle yaşıyorduk..."

"Ölünce de mi rahat yok yani... Rica ederim, çekin şu altımdaki şeyinizi, eliniz mi, bacağınız mı, her neyinizse... Çok tedirgin oluyorum..."

"Vay beyim vaay... Rahatına o kadar düşkünsen kendine özel mezar yaptırsaydın..."

"Ne diye hepimizi bir mezara doldurmuşlar balık istifi..."

"Yer yok, yer... Özel mezarlar bile karaborsada, nerde kaldı ki senin benim gibi kendilerine bir mezarlık yer bile

satın alamayanlar... Hoş, özel mezarlarda da rahat yok ya... Hele biraz dur, özel mezardakilerin de kavgalarını duyarsın. Mezar karaborsacıları, bir mezarı üç dört kişiye birden satıyorlar. Dün, ne oldu, biliyor musunuz? Adam, karısı ölünce, bu mezarlıkta aile mezarlığı almış. Karısını gömdükten sonra da yanına kendisi için mezar yeri ayırtmış. Bir zaman sonra adam ölmüş. Dün adamı da gömdüler. Aman aman, o mezarda bir kavga, bir kavga...”

“Ne kavgası?” diye sordum.

“Kıskançlık kavgası...” dedi.

“Ölen koca bir de bakmış ki, ölümünden sonra arkasından gözyaşları döktüğü, onca sevdiği karısının koynunda bir yabancı erkek... “Kim bu herif?” diye karısına çıkışmış. Kadın da “Tanımıyorum...” demiş. “Vay, ne demek... Sen artık tanımadığın herifleri de mi koynuna alıyorsun... Öldükten sonra senin huyun mu değişti...” diye... Bir kıskançlık kavgasıdır sürmüş. Adamın satın aldığı özel aile mezarlığım, ikinci kez başkasına satmışlar da, o yabancı erkek öylece girmiş ölü kadının koynuna...”

“Oysa ben, ölünce artık varsıl-yoksul ayrımı kalmaz sanıyordum...” dedim.

“Kalmazmış ama daha şimdi değil, iyice çürüyünce...” dedi.

“O dünyada sıkıntı çekenler öteki dünyada rahat edecekler diye boşuna avunup durmuşuz.”

“Lütfen çekin şeyinizi...” diye bir daha rica ettim.

“Kuzum siz yalıdan mı, konaktan, villadan mı, köşkten mi geldiniz buraya?” dedi, “bana batan bir şey yok da size ne batıyormuş! Sağlığımda da böyleydi, ben alışığımdır; bir küçük gecekondu odasında yedi kişi yatardık; kimin nesi kimin neresine batıyor, ayrımsamazdık bile... Hiç olmazsa burada yedi kişi değil, üç kişiyiz.”

“Evet ama sizin altınızdaki kadın...” dedim.

“Hıh, kadınmış... Kadınlığı mı kalmış...”

En altımızdaki kadın, bu söze çok alınıp, “Terbiyeli olun biraz...” diye uyardı.

Altıma batan o sert şeyi yokladım. Adamın suçu yokmuş, altıma batan o sert şey bir kayanın sivri ucuymuş. Ne o kayayı çekebilir, ne de toprağın içinde başka yana dönebilirdim. Demek, nasıl sağlığımda kazık üstünde yaşadımsa, ölünce de kazıktan kurtulamayacaktım.

En alttaki kadın, “Allah kimseyi gördüğünden geri koymasın…” dedi.

Altımdaki adam, “Eyvah, yine anlatmaya başlayacak, dedi, öldüm ama hiç olmazsa evdeki karımın dırdırından kurtuldum diye sevinirken, burada bu kadının çenesi… Gömüldüğümden beri tam beş kez dinledim.”

Kadın, “Ama o bey yeni geldi, dedi, dinlemek de istiyor, size ne? Siz dinlemeyin…”

Söylediğine göre çok zenginmiş. Zenginliğinin nedeni çok akıllı evlilikler yapmasıymış. Kocalarından kimisi ölmüş, kadına yüklü miras kalmış, ölmeyen belki de öldüremediği kocalarından da ancak büyük paralar alarak boşanmaya razı oluyormuş, işte böyle böyle ülkenin en zengin kadınlarından biri olmuş.

Bu denli zengin bir kadın neden kendisine görkemli bir mezar yaptırtmıyor da, bizim gibi yoksullarla birlikte, Belediyece bir çukura atılıyordu? Sesinin titrekliğinden çok yaşlı olduğunu sandığım kadının anlattıklarından benim yorumum şöyle oldu. Kadın yaşlanmış ama gönlü taze… Körpelere düşkün yaşlı bir kadın. Parası da tükenecek gibi değil. Parasıyla değil mi, yoksul ama güçlü ve yakışıklı delikanlılardan jigololar kullanmaya başlamış. Bu jigololardan biri pek öyle genç değilmiş, kırkın üstündeymiş, ama kadına tutkunmuş… Feleğin çemberinden geçmiş olan kadın, önceleri bu tutkunluk gösterilerine inanmamış ama herif ille de evlenelim deyince, kadın da mayışmış… Evlenmişler. Yaşlı karı öyle mutlu, öyle mutlu, öyle mutluymuş ki… Hiçbir evliliğinde bu denli mutlu olamamışmış… Kadın, pasta, fondan ve çukulatine çok düşkünmüş… Kendisinden otuz dört yaş genç olan kocası her akşam eve, elleri kolları pasta,

çukulatin, fondan kutularıyla dolu gelirmiş. Kadın da bunları atıştırırmış... Kocası bu pastaları O'nun için özel yaptırıyormuş. Ama ne pastalar... Bir kaç zaman sonra kadına bir hal olmuş, heladan dışarı çıkamıyor zavallı... Hekimler, ilaçlar filan, kadın kurtulamıyor. "öyle ki" diyor, "vallahi sevişmeye bile fırsat bulamazdım... Haydiii tuvalete... Doğru dürüst uyku uyuduğum bile yok, her on onbeş dakikada bir desturun tuvalete... Eridim, bittim, gücüm kalmadı. Bu halde bile kocam beni seviyordu. Akşam gelir, getirdiği pastaları verir, beni öperdi. Ama sevişmeye değil, öpüşmeye bile fırsat yok ki bana... Zor koşup yetişirdim helaya, bazen de yetişemezdim... Ah o ne pastalar, ne pastalar... Benim için özel yaptırıyor sevgilim... Bir zaman sonra yatağa serildim, helaya gidemiyorum... Anlıyorsunuz değil mi durumumu... Alttan üstten... Sevgilim beni bir saniye bile bırakmadı... O kadar ishale insan dayanır mı, hele benim yaşımda... Kocam başucumda "Hadi canım sevgilim, çok zayıfladın, ye birazcık daha... Senin için özel yaptırdım..." diyerek kendi eliyle ağzıma pasta parçaları koyuyor..."

İşte böyle anlatıyordu kadın. Tarihte böyle bir aşk görülmemiş. Sonunda yaşlı kadın cartayı çekiyor ve ancak ölümünden sonra kocasının cesedinin başında sevgilisiyle konuşmasından gerçeği öğrenebiliyor. O sevgili genç kocası, özel yaptırdığı pastaların, fondanların içine müshil ilacı koydururmuş. Zavallı yaşlı kadın pastaları atıştırdıkça ishal oluyor... Sonunda "Salihatı nisvandan" olan hanımefendi "ishal" yüzünden "iritihalı darı beka" eyliyor. Bütün malını mülkünü, varını yoğunu da kocasının üstüne yaptırdığından meteliksiz... Herif öyle alçak ki, hiçbir cinayet romanında hiçbir polisiye roman yazarının aklına gelmeyen biçimde öldürdüğü o milyarder karısına bir cenaze töreni bile yaptırmıyor, bir mezarlık toprak bile satın almıyor... Kadının cenazesini Belediye'ye kaldırtıyor... Ama kadın memnundu. "Ooooh çok şükür, öldüm de ishalden kurtuldum, iki dakikacık bile kocamla sevişmeye fırsat

bulamıyordum, kendimi helaya zor atıyordum... Neydi o günler..." diyor.

Sevgili Eşekarısı, seni çok göreceğim geldi, çok özledim. Belki de bu duygularımdan ve geçen ki mektuplarımın sonunda yazdığım "yakında görüşmek üzere" dileklerimden memnun olmuyorsundur. Kim ister bir ölüyle buluşmak, hele yakın zamanda olunca... Kim özler bir ölüyü? Hayır, hayır, yakında da, uzakta da, hiçbir zaman görüşmeyeceğiz.

Galata Köprüsü dubalarının çevresinde mavi yeşil karışımı bir renk alan kirli Haliç sularını benim için de seyret... Eminönü alanına çıkan Yeni cami kemeri var ya, o kemerin altından geçerken dur biraz, beni an. Sağlığımda, özgürlük denilen şeyi nasıl bir şeyse salt o kemerin alında duyumsardım. En sıcak günlerde bile orası öyle serin eser ki, orda göğsümü yele açar, kısa süre de olsa kendimi özgürmüşüm sanırdım. Çünkü sağlığımda özgürlüğü hiç yaşamadım, onun nasıl bir şey olduğunu ancak kitaplardan okuyup öğrendim. Yeni cami kemerinin orda durup o serin esinti derimi okşarken "Olsa olsa özgürlük denilen şey, işte böyle bir şey olmalı..." diye düşünürdüm.

Mektubuma son verirken, densizlere batırdığın iğnenden özlemle öperim sevgili Eşekarısı.

Dostun ölmüş Eşek

YİRMİBİRİNCİ MEKTUP

(Nüfus Denetimi Konusunda Ölülerin Sert Tartışmasını Yansıtır.)

Kardeşim Eşekarısı,

Burada, yani mezarda çok şaşılası şeyler oldu. Toprağın üstünde ayak sesleri vardı. Birileri dolaşıyor olmalıydı. Benden önce gömüldüğü için altımda gömülü adam,

“Gece olmuş...” dedi.

“Toprağın altında geceyi gündüzü nasıl anlıyorsun?” dedim.

“Güpegündüz mezar taşlarını çalamazlar ya...” dedi.

O ayak sesleri mezar taşı hırsızlarınınmış. Mezar taşçılarına satarlarmış. Onlar da siparişe göre değişiklik yapıp bu taşları başkalarına satıyorlarmış. Bir mezar taşının üç dört kişiye satıldığı bile oluyormuş.

Zengin ölülerin özel mezarlarına konan çelenkleri de çalıyorlarmış Ama bu çelenklerdeki çiçeklerin, kısa saplı olduğundan, pek öyle pazarı yokmuş.

“Ya mezarlık bekçisi?” diye sordum.

“Var elbet, dedi, onlar disiplin kurar, hırsızlar arasındaki uyumu sağlar, kavgaya dırıltıya neden vermezler...”

Ölülerin altın yada platin dişlerini çalmak için geceleri mezar açanlar da var diye söyleniyormuş ama dört gündür burada öyle olaya tanık olmamış...

Müshil konulmuş pastalardan ölen kadın durmadan anlattı.

“Sabah oldu mu?” diye sordum altımdaki adama.

“Ne yapacaksın sabahı akşamı?” dedi ve ekledi:

“Biz burada zamanın dışındayız.”

Tepemde tıkırtılar, gürültüler oldu. Zamanın dışındaki ölü,

“Sabah değil, nerdeyse öğle olacak...” dedi.

“Nerden anladınız?”

“Tepemizde toprağı kazıyorlar ya... Bu çukura bizim gibi yoksul bir ölü daha gömecekler...” dedi.

Gerçekten de öyle oldu. Toprağı öyle derin kazmadılar, biraz eşeleyip ancak bir ölü sığacak kertede yer açtıktan sonra, çok yaşlı bir ölüyü oraya bıraktılar. Gürültülerinden yukarda ancak iki, en çok üç kişi olduğu anlaşılıyordu. Hıyara tuz serper gibi ölünün üzerine biraz toprak serpip sözde mezarı kapatmış oldular. Sonra zamanın dışındaki o kopkoyu sessizlik yeniden başladı.

Ölülerin konuşmaları sessizliği kesinlikle bozmaz. İşte bu yüzden altımdaki ölü, yeni gömülen ölüye,

“Nedendi ölümünüz?” sorusuyla, mezar sessizliğini bozdu, diye yazamıyorum.

Evet, altımdaki ölü, üstümdeki ölüye, ölüm nedenini sordu. Yeni gömülen ölü de şöyle açıkladı:

“Öldüğümde neden öldüğümü bilmiyordum, ölümümden sonra hekimler benim yanımda, aralarında konuşup tartıştılar da, ben de ancak ölümümden sonra, neden ölmüş olduğumu onlardan öğrenebildim. Kortizon verilen hasta, vücudundaki kortizonu çıkarmadan ameliyat edilmezmiş. Beni ameliyat eden operatör, hastanenin verdiği müşahede raporunu okumayı unutmuş. Benim kortizon aldığımı bilmiyormuş. Oysa raporumda yazılı. Yine hekimlerin söylediğine göre, benim ameliyatım çok başarılı geçmiş; öyle başarılı ki, hatta beni ameliyat eden hekimi arkadaşları kutlamışlar. Ameliyat başarılı olmaya başarılıymış, yazık ki hekim, benim kortizon aldığımı bilmediği için ölmüşüm. Tabii benim ölümüm ameliyatın başarılı geçmiş olmasına engel değil. Bu başarılı ameliyat sonunda öldüm ama ameliyat yüzünden değil ölümüm, kortizon almış olmam yüzünden...”

Pek bir şey anlayamadığım için,

“Yani ne demek?” diye sordum. üstteki ölü,

“Şu demek ki,” diye açıkladı, “cesedimi muayene eden hekimler, ameliyatı çok başarılı yapmış olduğu için, ölümümden operatörün sorumlu tutulamayacağını ispat ettiler. Ameliyatta bir kusuru olsaymış, ölümümden sorumlu olacakmış.

Başımda konuşan hekimlerden biri, hekimin ameliyat yapmadan önce hastanın raporunu okumak zorunda olduğunu, okumuş olsaydı hastaya kortizon verilmiş olduğunu öğreneceğini, o zaman vücuttan kortizon çıkana dek ameliyatı geciktireceğini filan söylüyordu ki, öteki hekim şöyle dedi:

Efendim, bu adam (parmağıyla beni gösteriyordu) yetmiş altı yaşında.. Maşallah yaşayacağı kadar yaşamış... Kortizon almamış olsaydı da ameliyatta ölmeseydi, sanki günün birinde nasıl olsa ölmeyecek miydi yani... Dii mi efeeem? Belki de ameliyat edilmemiş olsaydı, ameliyattan önce bile ölecekti. Dii mi efeem? Değer mi yani?”

Adam susunca yeniden ölü sessizliği başladı. Yeni gömülen,

“Bu çukurda kaç ölüyüz?” diye sordu.

“Sizinle üç erkek, bir kadın, dört ölüyüz...” dedim.

Altımdaki ölü,

“Bildiğimiz bu kadar ama dedi, altımdaki kadın ölünün altında neler olduğunu bilmiyoruz.”

Üstümdeki ölü,

“Bırak yerin altını, doğum denetimi olmazsa, bu gidişle insanlar yerin üstünde bile yer bulamayacaklar...” dedi.

Sonra da, doğum denetiminin yararları üstüne uzun bir söylev çekti.

Matematik olarak gerçekler ortadaymış. Türkiye'de kırk milyon insan yerine yirmi milyon olsaymış, çok doğal olarak yoksulluk da olmazmış. Çünkü kırk milyonun yediği yumurtayı, eti, sütü, yemişi, yirmi milyon insan yiyecekmiş. Yirmi milyon insan yerine, on milyon insan olsaymış, işsizlik de olmazmış. On milyon yerine, beş milyon insan olsaymış,

Türkiye'de herkesin iki üç evi olur, konut sıkıntısı çekilmezmiş.

Altımda yatan ölü kıkır kıkır gülmeye başlayınca yeni gömülen ölü kızıp,

“Neden gülüyorsunuz?” diye bağırdı. Alttaki,

“Çok haklısınız, dedi, hesap ortada, Türkiye'de beş milyon yerine iki milyon insan yasasa çok daha bolluk, rahatlık olacak... Ama zaten böyle değil mi bugün ülkemizde... Türkiye'de taş çatlasa bugün insan gibi ancak iki milyon insan yaşıyor.”

Üstümdeki,

“Kırk milyon...” diye bağırdı.

“Evet, kırk milyon ama otuz sekiz milyonu, o iki milyonun, bilemediniz beş milyonun insan gibi yaşayabilmesi için onlara çalışanlar, yani senin benim gibi yaşayamayan ve yaşamadan ölenler...”

“Yani, ne demek istiyorsunuz?”

Söze karışmak gereksinmesini duydum:

“Boşuna korkutmaya çalışmayın insanları. Hepimiz ölmüşüz işte... ölümden öte yol yok. Ölmüş Eşek'in de kurttan korkusu olmaz.”

Altımdaki adam,

“Doğum denetimi dedikleri şey, pinponların, morukların dünyada daha çok ve rahat yaşayabilmeleri için buldukları bir dümendir...” dedi.

“Ne demek o?” diye üstteki çıkışarak sordu. Alttaki de açıkladı:

“Bütün umut gelecekte, yeni kuşaklardadır. Eski kuşak ne olmuşsa olmuş... Yeni kuşaklar gürlükle yetişmeli ki, içlerinden dünyaya ve topluma yararlı olabilecek değerli insanların yetişme olasılığı da artsın. Doğum denetimiyle yeni kuşağı sınırladıkça, içlerinden değerli insanların yetişme olasılığı da azalır. Bir insanın en yaratıcı, en verimli, en çalışkan dönemi, yirmiyle elli yaş arasıdır. Altmıştan sonra insanlar çoğunlukla başkalarına yük olmaya başlarlar. Oysa zamanımızda, altmışından,

yetmişinden, sekseninden sonraki insanları daha da yaşatıp, yani tiridi çıkmış pinponları genç kuşağın sırtına yük edip bir yandan da doğum denetimiyle yeni doğumları önlemeye çalışıyorlar. İçi geçmiş moruklar ve kocakarılar rahat yaşasınlar diye yeniler doğmasın istiyorlar. Neden? Çünkü dünyamıza moruklar egemen de ondan. Dünyamızı moruklar yönetiyor. Bakın, her yerde yönetimin başında onlar...

O kerte uzun yaşamak istiyorlar ki, sonunda vücutlarında, doğanın bile işine yaramayacak kireçten başka hiçbir şey kalmıyor. Kireçleşmiş pinponlar... Her yanları, beyinleri bile kireçleşmiş... Bencil, hiçbir özverileri olmayan, kimseye yararları dokunmayan bu moruklar iyice kireçleştikten sonra ölüyorlar ki, toprağa gübre bile olmasınlar."

Yukarıda ki yaşlı ölü bu sözlerden alınmış bir sesle,

"Ne demek istiyorsunuz yani, dedi, çoğalalım çoğalalım da..."

Alttaki, yukardakinin sözünü kesip sordu:

"Söyler misiniz Türkiye bugün en çok dövizi nerden elde ediyor?"

Sorusunu yine kendi yanıtladı:

"Pamuktan mı, tütünden mi, fındıktan mı, bakırdan mı? Hayır, hiçbirinden değil? Ya neden? İnsandan... İşçilerimizi gönderdik de yurt dışına, onların getirdikleri dövizle ayakta duruyoruz efendiiii... Demek ki, insan gerekli bize, insan!"

Gittikçe kızıyordu:

"Bugün kırk milyonuz diye dünyada az çok sözümüz geçiyor; on milyon olsan kim dinler seni be..."

Yukarıda ki yaşlı,

"Nüfusumuzun artması iyi bir şey olsaydı, bize yardım eden, kredi veren yabancı dostlarımız doğum denetimini salık vermezdi bize..."

Alttaki bu söz üzerine küplere binip bağırmaya başladı:

"O dost dediklerinin nüfusumuzun artmasını istememelerinin nedeni başka. Nüfusumuz artar da çıkış

yolu arayıp solcu olurlar diye korkuyorlar. Solcu olmamaları için de beslemek zorunda kalacaklar, ikincisi de nüfus denetimi yararlı deyip ha bire onların ilaç fabrikaları bize doğumu önleme ilaçları, aygıtları satacaklar.”

Sözünü burada kesse iyiydi, ama kendini frenleyemeyip,

“Şimdi anladın mı eşşoğlueşşek! diye bağırdı. Müthiş bir kavga çıkacak diye korktum; ama hepimizin ölü olduğumuzu anımsayınca dinginleştim; çünkü ölüler kavga edemezler. Üstümüzden duyulan bir bando sesiyle bu tatsız konu kapanmış oldu.

Altımdaki adam,

“Bando Chopin'in cenaze marşını çalıyor; şu anda kim bilir dünyanın kaç yerinde birden bando gürültüsüyle Chopin'in ruhu tedirgin edilmektedir. Nerde olursa olsun az ya da çok ünlü biri öldü mü, zavallı Chopin, bu marş yerine neden oynak bir hava bestelememiş olmasının cezasını sonsuzca çekecek...” dedi.

Bando sesi gittikçe bizden uzaklaştı. Belli ki, mezarlığın öte yanındaki özel mezarlıklar bölümüne götürülüyordu cenaze... Bizim gömüldüğümüz yerse, mezarlığın gecekondu mahallesi gibi bir yer... Mezartaşlarımız yok... Zamanla dağılacak olan küçük toprak tümsekler... Tümseklerden kimisinin üstüne dikilmiş bir tahta parçasında, orda gömülü olanın kargacık burgacık yazıyla kimliği yazılı...

Ölüm kurtuluş değil ki... Bakalım, daha neler gelecek başıma... Patrondan aldığım avans ödenene dek yazarım sana sevgili Eşekarısı. Hoşça kal.

Ölmüş Eşek

YİRMİ İKİNCİ MEKTUP

(Ölmüş Eşşek'in Tahtalıköy'e Varışını Anlatır.)

Canım dostum Eşekarısı, Gele gele hiçbir canlının geri dönemeyeceği yere geldim. Gişenin üstünde "Dönüş bileti verilmez" diye yazılı bir levha asılıydı. Dönüşü olmayan yola girilir mi hiç! Elindeyse girme bakalım, biz daha doğduğumuz zaman dönüşü olmayan yola girmemiş miydik? Yine de dönüşü olmayan yolculuğa çıkmamak için başka yollar arayacaktım ama bulunduğum o geniş yerin tek çıkış yolu vardı ve yolun kıyısına dikilmiş işaret levhasında "Tek Yol" ve bu yazının altında da herhalde Türklerden başkaları da anlasın diye "One Way" yazılıydı. Bütün tek yollardan nefret ederim Eşekarısı... Ama ne gelir elimden?

Gişenin önünde ölüler kuyruğa girmişti. Ben de kuyrukta sıramı aldım. Gişede bir melek vardı, sarışın bir melek... Meleğe el salladım uzaktan. Çünkü tanıyordum O'nu. Sen şimdi her zamanki gibi yine atıyorum sanacaksın, ama inan ki doğru... Gişedeki kızı, sağlığımdan tanıyordum; O gerçekten de Melek'ti, yani kızın adı Melek'ti... Sağlığında hep gişe memurluğu yapardı. Ne zaman öldüğünü bilmiyordum; demek Melek gencecik ölmüş... O kerte çok el salladım ki, sonunda beni gördü. Gülümseyerek beni çağıracağını sanırken o bir meleğe hiç yakışmayan asık suratla başını önüne eğdi. Ben o zaman, dünyadaki içten ilişkilerimize güvenerek, "Kız Meleek!" diye seslendim. Ortalığı sarsan bir ses gürledi: "Kendine gel! Ciddiyetini takın, sululuk etme sakın!"

Sesin sahibi görünmüyordu; sanki bulutların arasına gizlenmiş bir hoparlörden geliyordu ses.

Yavaş yavaş sıra bana geliyordu, önümdekilerin ne yaptıklarını özenle gözlemeye çalıştım. Sırası gelene bizim Melek fısıldayarak bir şey soruyordu. Aldığı yanıta göre, ellerine renkli kâğıt veriyordu, bunlar bilet olacaktı. Tek Yol yazılı levhanın altında duran birisi, gelenlere ellerindeki renkli kâğıtlara göre, bağırarak gidecekleri yeri söylüyordu: “Birinci mevkiii...”

“Paradiii...”

“Lüks koltuk...”

“Locaaa...”

“Koltuk...”

“Onur locası...”

Gişedeki bizim Melek'in önüne gelen kişiye ne fısıldadığını duyamıyordum. Sıra bana geldi.

“Melek yahu, beni tanımadın mı?” dedim. Duymazdan gelip bana da fısıldadı: “Kartınızı verin.”

“Ne kartı?”

“Tavsiye kartınız yok mu?”

“Tüüüü, yahu burada da mı tavsiye, burada da mı iltimas? Artık bu olmaz!”

Melek, adımı soyadımı sorup öğrendikten sonra, “Bekleyin biraz...” dedi.

Bir düğmeye bastı. Orda her şey elektronikti. Düğmeye basmasıyla, yürüyen rayla önüne kabarık bir dosya geldi.

“Dosyanız gebe...” dedi.

Dosyanın üzerine basılı kırmızı çift ayla “Çok gizlidir” damgasını gördüm.

Dosyayı açıp, bir dosyadaki resme ve yazılara bakıyor, bir yüzüme bakarak mırıldanıyordu: “Hmmmm... Haaaa! Ooooo!... Hımmmm... Yaaa... Hohohooo... Hmmm... Vayyy...”

Sanki beni tanımazmış gibi, “Demek o sizsiniz?” dedi.

Evet, o benim...

Yine bir düğmeye bastı. Yanında birden bir Zebani belirdi. Zebaniye, “Alın bunu, sorgu salonuna götürün! Tehlikeli ve azılı... Dikkatli olun!”

Sanki kaçacakmışım ve sanki buradan kaçılabilirmiş gibi Zebani koluma sıkıca yapışıp sürükleyerek götürdü, önümüzde kendiliğinden açılan bir kapıdan içeri itti beni. Ben içeri girer girmez birden duvardan uzanan iki el kıskaç gibi bileklerime yapıştı.

“Kimsin sen?”

O kalın ses yine gürledi: “Adaletin pençesi...”

“Burada da mı yahu...” diye söylendim. O madensel ses yanıt verdi yine: “Adaletin kolu uzundur; değil Tahtalıköy'e cehennemin dibine gitsen yetişir.”

“Tahtalıköy'e yetişmek de bir iş mi? Tahtakale'ye yetişsin de görelim.” içimden böyle geçirdim ama neme gerek maydanozlu börek, ağzımı açıp bir şey söylemedim.

Nedense bu adaletin uzun kolu ve güçlü pençesi de tavsiyelilere, iltimaslılara değil, benim gibi garibanlara yetişiyordu.

Girdiğim salonda başkaları da vardı. Şöyle bir bakındım, tanıdık birini bulamadım. O büyük salondan, üstünde “Sorgu odası” yazılı bir yere geçiliyordu. Kapının sağında gözleri bağlı eli terazili bir satıcı kadın duruyor ve alıcı çekmek için sesleniyordu: “Haydi, beğen beğen al, seç seç al!.. Kabağına para yok... En küçüğü kan kırmızı... Almasan da bak, bakması parayla değil...”

Yanımda duran birine, “Bağışlayın, dedim, biliyor musunuz kim bu kadın?”

“Adalet Tanrıçası...” dedi. “Kurban olayım, güzel kadınmış...”

“Elinde terazi var, ne tartıyor böyle?”

“Adalet...”

“Gözleri neden bağlı?...”

“Hak geçmesin, haksızlık yapmasın diye... Gözlerini bağlamışlar ki, ne de olsa kadın ya, karşısına yakışıklı bir erkek suçlu getirilirse gönlüne kapılıp da cezayı azaltmasın diye...”

“Öyleyse bu adaleti bir erkeğe tarttırsalardı...”

“Bir güzel kızı suçlu diye erkeğin karşısına getirince n'olacak?”

Adama verdiği bilgiler için teşekkür ettim. Sorgu odasına girmek için çoktan beri burada beklediğinden buraya değin çok şey öğrenmiş.

Elinde adalet tarazisi olan Tanrıça, bir pazaryeri satıcısı gibi durmadan alıcı çağırıyordu: “Bizde kabak yok... Seç seç al!..”

“Nedir bu sattığı?” diye sordum. Tanış olduğumuz adam, “Adalet Tanrıçası ya bu... Adalet tastamam yerini bulsun diye avukat veriyor sanıklara...”

“Seç seç al diye bağırıyor?”

“Herkesin parasına göre avukat... Paran çoksa, ünlü bir hukuk profesörünü avukat tutarsın... Ya da eski adalet bakanlarından birini... Paran azsa, yeni yeni tüylenmeye başlayan bir genç avukatı...”

“Param yoksa?”

“O zaman işin Allah'a kalmış demektir...”

“Yani yandık diyorsun...”

Gördüğüm bir olay beni çok şaşırttı. Biraz kamburumsu, sivri sakallı zayıf bir adam, Adalet Tanrıçasına arkasından yaklaşıyor, Tanrıçanın yerlerde uzanan ipekli tuvaletinin eteğini kaldırıp, oradan içeriye bakıyordu. Kafasını ikide bir dışarı çıkarıp yine içeri sokuyordu. Bir elinde terazi tutan ve müşteri çekmek için çığırtkanlık yapmakta olan Adalet Tanrıçası, sanki sinek kovalarmış gibi ikide bir eliyle arkasındaki o herifi kovalamaya çalışıyor, eteğinin altına bir şaplak indiriyor, yine kendi işine bakıyordu.

“Beyefendi, kimdir bu herif Tanrıçanın eteğinin altına ikide bir başını sokan?” diye sordum.

“Haaa, O mu? Ahlaksız, namussuz, alçak bir yaratık... Tanımadınız mı, Şeytan işte...”

“Neye kadıncağızın eteğinin altına başını sokuyor?”

“Tanrıçanın kıçını seyretmek için... Adalet Tanrıçası da, Şeytan ileriye gidince, eliyle şaplağı indiriyor.”

“İleriye gitse nereye dek gider ki...”

“Tek yol'dur...”

Mübaşirlik görevi yapan bir melek, sorgu sırası gelenleri, seslenerek içeri çağırıyordu. Sorgu odasından kulak tırmalayıcı, can paralayıcı sesler geliyordu ki, bu seslere yürek dayanmaz...

“Aaaah, yandım...”

“Yeter, vurma ağbi... Bittim be, bittim...”

“Ayağını öpeyim artık vurma...”

“Bokunu yiyeyim ağbi... Hepsini söyledim ağbi... Ben yaptım ağbi...”

“Siz ne derseniz öyle ağbi...”

“Allaaah!.. Acıyın be Allah diyorum... Duy beni Allah'ım, duy...”

Bu bağıranlara yanıt verilmiyor, ancak yanıt yerine “çat, çut... şak!.. küt... pat...” gibi sesler duyuluyordu. Ama o “Allah” sesi gelince, Allah'a yalvarana şu yanıt verildi: “Allah mı? Ulan Allah bu dolapta bak, üstteki rafta...”

“Tuuu!!.. Tövbe Yarabbi! Ulan Allah bir duyarsa bunu söyleyenleri analarını..... ağlatır be! Hem de duyar elbet...

Tanış olduğumuz adam, “Duymasına duyar ama bir şey yapmaz, çünkü sorguyu yürütenler kendi adamlarıdır... “dedi.

O adama

“Bağışlayın beyefendi, acaba ne oluyor içerde?” diye sordum.

“İlahi adalet yerini buluyor...” dedi.

“Kıçını şeytana dikizleten, gözü bağlı adalet tartan karının adaleti elbet böyle olur...” diye düşündümse de, korkudan sesimi çıkaramadım.

Beyefendi sağlığınızda ne iş yapardınız? diye sordum.

“Seksüel prodüktördüm...” dedi.

“Bu nasıl bir meslek, bilemedim. Yüksek bir memurluk filan olacak, hangi bakanlığa bağlı?..”

“Her bakanlıkta parmağımız vardır efendim.”

“Çok güzeeeel... Yani özel girişim midir, yoksa KİT'lerden mi, kamu iktisadi teşekkülü hani...”

“Seksüel prodüktörlüğü nasıl bilmezsiniz?, özel girişimdir, ama her alanda etkimiz vardır. Seksüel prodüktörlüğe, muhabbet tellallığı, beyaz kadın ticareti filan da denilir... Aşağı düzeydekiler gavat yada dümbük de derler...”

“Yani şu halkın pezevenk dediği mi?”

Yılış yılış güldü. Adamın mesleğini anlamıştım artık. Tam bu sırada mübaşirlik yapan melek, künyesini seslenerek seksüel prodüktörü sorgu odasına çağırdı. Kısa süre sonra o her yanı zangırdatan ilahi adaletin sesini duyduk: “Doğumevinde senin doğduğun anda başka bir çocuk daha dünyaya gelmişti. Doğum odasında hemşireler bir yanlışlık yaparak seni öteki çocuğun annesine, öteki çocuğu da senin annene verdiler. Bu yüzden sen, öteki çocuk için yazdığımız alın yazısını yaşadın, öteki çocuk ise senin için yazdığımla yazgıyı yaşadı, işte bu yüzdendir ki, öteki çocuk bir gavvat ve sen de çok büyük bir insan olacak iken, yanlışlık sonucu sen o çocuğun yerine bir gavvat oldun, öteki çocuk da senin yerine büyük bir insan oldu. Altmış beş yıl yaşayıp öldüğünde, artık bu haksızlık düzeltilecek, hak yerini bulacak, sonunda adalet gerçekleşecektir.”

Seksüel prodüktör sorgu yargıcının yanından çıktı. Cennete götürülüyordu, ama suratı öyle asıktı ki, sanki cehenneme gönderiliyormuş gibi... Önümden geçerken, Gözün aydın... dedim, iki elini yukarı açıp, “Bu ne biçim kurban olduğum adalettir yahu, dedi, bana kırk yıl muhabbet tellallığı yaptırmadan bu adalet yerini bulamaz mıydı?”

Oradakilerden biri, “Yine şansın varmış ki erken ölmüşsün, dedi, ya doksan yıl yaşadıktan sonra düzeltselerdi bu yanlışlığı...”

Seksüel prodüktör yürüdü, cennete gitti. Arkasından bir kalın ses duyuldu: “Hikmetinden sual olunmaz!”

Mübaşir melek, “Ölmüş Eşşeeeek!” diye seslendi.

“Buradayım!”

Sorgu odasına aldılar.

Sorgu yargıcının arkasında, duvarada ki çerçevesi yaldızlı levhada şu yazı vardı: "Adalet mülkün, mülk de adaletin temelidir"

Sorgu yargıcı adımı, soyadımı, baba adımı sorduktan sonra, "Nerde doğdun?" dedi.

"Sanırım yatakta..." dedim.

Beylik soruları yanıtlamamdan sonra, "Tahtalıköy'e hangi maksatla geldin?" dedi.

Birden şaşırdım, çünkü bu soru hiç düşünmediğim bir konudaki bir sürprizdi benim için. "Turistik maksatla..." diyemezdim ya...

"Özgürlüğü seçtim..." dedim.

"Suçun, güneşe karşı işemek."

"Kötü niyetim yoktu. Saygısızlık olmasın diye arkamı dönmemiştim."

"Ne iş yaparsın?"

Bu soruyu yanıtlamak zordu.

"Fırsat buldukça yazarım..." dedim.

"Neler yazarsın?"

Bu soruyu geçiştirmek istediğim için, "Şundan bundan..." dedim. Tutanak yazıcısına yazdırttı: Yaz kızım: "Sanığın ikrar ve itirafından da anlaşılacağı üzere şundan bundan demekle..."

Sözünü kesip, "Yani, dedim, havadan sudan demek istemiştim."

Yaz kızım, "Sanık havadan sudan demekle, memleketin son derecede ciddi ve önemli sorunlarını, her zamankinden daha çok birlik ve beraberlik içinde bulunmamız..."

"Ama efendim, yazmadım ki... Yazacaktım."

"Ha yazdın, ha yazacaktın... Niyet ettin mi, etmedin mi?"

"Niyet etmesine ettim ama havadan sudan yazacaktım."

"Tamam... Havadan ne demek, ticaret işlerimiz... Sudan ne var? Ekonomimiz..."

"Efendim, benimki havacıva..."

"Havacıva, öyle mi? Yani montaj endüstrisi... Hıhm... Şundan bundan yazarsın, havadan sudan yazarsın, havacıva

yazarsın... Başka neler yazarsın?”

“Yazmam efendim.”

“Yazarsın, yazarsıın... Sen yazmadan duramazsın. Söyle, ne yazarsın?”

“Mektup yazarım.”

Sorgu yargıcı yanındakilerle fiskos ettikten sonra, cehennemin dibine gönderileceğim bana bildirildi.

Sorgu yargıcı sordu: “Ne dersin?”

“Allah derim.”

“Burada mahkemenin mehabetini haleldar eder şekilde konuşamazsın. Hukuki konuş!..”

Yani ağdalı sözcüklerle ve uzun cümlelerle en anlaşılmaz biçimde konuşmamı istiyordu. Dünyadaki yargılanmalarımdan aklımda kalan son derecede hukuksal sözler etmeye başladım: “Yüksek heyetinizin takdir buyuracağı veçhile, Tahtalıköy ceza kanununda hangi hallerde muhakemenin gizli cereyan edeceği maddei mahsus ile tayin edilmiş olmakla işbu derdesti rüiyyet davanuı...”

Keeeess! diye bağırdı yargıç. Ben de kestim ve, “Yaşasın adalet!” diye bağırdım.

İşte sevgili Eşekarısı, burası böyle ve durumlar da böyleyken böyle; yani siz orda nasılsanız, biz de burada öyleyiz... Sizler nasılsınız? Sizlerden ne haber? Bizim mahalleye geçen bayramdan beri çöpçü uğradı mı? Sular halâ kesik mi? Elektrikleriniz, benim orda olduğum zamanki gibi, yine günde üç beş kez kesilip ışık göz kırpıyor mu? Sokaklarınız yine lağım sularıyla göllenip sulanırken, sağlık bakanınız bulaşıcı hastalıklara karşı gereken önlemler alındı diyor mu? Başbakan falan şeyin fiyatına zam yapılmayacak diye halka söz verip, karaborsacılara da hemen yapılacak zammın işaretli müjdesini vererek, mal toplayan karaborsacılara milyarlar kazandırıyor mu?

Özlemle gözlerinden, iğnenden öperim sevgili Eşekarısı.

Ölmüş Eşek

YİRMİÜÇÜNCÜ MEKTUP

(Borçlu Ölmek İstemeyen Ölmüş Eşşek'in Son Mektubudur.)

Çok sevgili Eşekarısı,

Beni burada koyacak, bana uygun bir yer bulamadılar. Suçlarım o denli çokmuş ki, bu suçlara cehennem bile az geldi. Şimdilik şurada dursun bakalım diye cehennemin dibine attılar.

Sağlığımızda bizi cehennemden nasıl korkuturlardı, değil mi? Oysa hiç de gözümüzü korkuttukları gibi kötü bir yer değilmiş. Cehennem için, alev alev yanar, sonra birden her yanı buz tutar donar, diyorlardı ya, işte tam öyle burası... Benim sağlığımda dünyada oturduğum bodrum kafan nasıl yazın cayır cayır yanar, kışın da buz keserse, burası da tıpkı öyle işte. Sanki hiç ölmemişim de dünyada eski yaşamımı sürdürüyormuş gibiyim. Bilirsin ya, oturduğumuz bodrum katları hiçbir yerden hava almazdı. Hiç olmazsa burası, cehenneme yeni bir cezalı gelince, açılan kapısından hava alıyor. Yani senin anlayacağın cehennemin havası bana dokunmadığı gibi, yaradı da... Sağlığımda bir yazlığa bile gidemedim, der dururdum. Sanki burada yazlığa gelmiş gibiyim; üstelik ne karasinek, ne sivrisinek, ne komşuların bağırttıkları radyo gürültüsü, ne gençlerin çığlıkları, ne sokak satıcılarının bağırmaları, ne klakson ne korna sesi, ne araba gürültüsü, ne polis düdüğü... Düşünebiliyor musun Eşekarısı, burada TV, radyo, gazete bile yok... Bu türlü işkenceler burada akıllarına gelmemiş.

Yeryüzündeyken kışın soğuktan tir tir titremekten içim katılıp kalmıştı; cehennem ateşiyle yavaş yavaş çözülüyorum, içim ısınıyor.

“Aman, biraz daha ateş...” dedikçe ateşçi zebaniler bile şaşıyor.

Hani cehennemde insanların altalta üstüste çok sıkışık olduklarını, kiminin ağlayıp kiminin haykırdığını filan söylerlerdi ya, bu da bana vız geliyor. inan ki, yine de bizim evimiz kadar sıkışık ve gürültülü değil. Bilirsin ya, iki küçük odalı evimizde dokuz kişi yaşıyorduk, insanlık dışı olur diye, cehennemi o kerte sıkışık yapmamışlar.

Sevgili Eşekarısı, sana burasını öve öve bitiremem. Bizim gibilerine çoktan ölüp cehennemi boylamak varmış ya, bilememişiz.

Haa, bir şey söylemeyi unuttum; burasının en büyük iyiliği, kiracı ev sahibi derdinin olmaması... Sağlığımda kirayı ödeyemez, hiçbir evde altı aydan uzun oturamazdık. İcra memurları, ödeyemediğim kiraya karşılık bir iki parça eşyamızı haczeder, geri kalanı da sokağa bırakırlar, bizi de kapı dışına atarlardı. Eşyalarımızla sokağa atılmak ailemizde geleneksel bir tören olmuştu artık da, evin çocukları haciz günü çok eğlenirlerdi. Onlar için bayram gibi bir eğlenceydi bu haciz işlemi. Kırık tabaklar, çatlak çanaklar, şişeler, oturaklar, paslı tenekeler, daha neler ve neler, sokağa saçılır, çocuklar bunların arasında koşar, zıplar, oynarlardı. Bir eski radyomuz vardı, eve dalan her icra memuruyla polis haczetmek için ilk o radyoya saldırırlardı. Yatak yorgan haczedilemeyeceği için evimizde de haczedilecek radyodan başka eşyamız yoktu. Kapıdan dalan icra memuru ilk iş radyoya saldırırdı. Bu icra memurları, değişik tip bir yaratıktırlar; alacaklı adına borçluya bedavadan düşman kesilirler nedense... Bizim o eski radyo, on onbeş kez gitti, borcumu ödeyip geri aldım yine. Baktım ki bu icra memurları radyoya pek meraklı, radyonun içinde ne varsa çıkarıp, yerine bir sürü hırdavat doldurdum. Yine icra memurlarıyla polisler gelmişti haciz için. O icra memurunun radyoya yani radyo sandığı kutuya bir saldırışı vardı, görmeliydin. Böylece o eski radyodan da, o borçtan da kurtulmuş oldum.

Burada ne icra, ne kira, ne haciz, ne ev sahibi...

Ne yazık ki cehennemdeki rahatım çok sürmedi. Zebaniler cehennemde çok keyifli yaşadığımı üst makama bildirince, dosyam incelenmiş ve "yeryüzünde çekmediği çile kalmadığından, her türlü acıya, derde, tedirginliğe alışık ve bütün bunlara bağışıklı bulunması nedeniyle cehennemin O'na yazlık gibi gelmiş olması doğal görülmelidir, işkence edilmesi için cennete atılması uygundur." kararı alınmış.

Bu cennet nasıl yer, biliyor musun, anlatayım; Hani iktidara gelmeden önce bütün muhalefet partileri iktidara geldiklerinde memleketi ne hale getireceklerini söylerler ya; işte o hale getirilmiş bir yer bu cennet...

Cennetin en güzel yerlerini sağlıklarında iyilik yapmış olanlara vermişler Bütün cenneti gezip dolaşmadım ama gezdiğim yerler içinde bir saray gördüm ki anlatılır gibi değil... Tıpkı, sağlığımızda bize anlatılan cennet burası... Çok büyük bir bahçenin içinde o saray. Ama içeriye girilemiyor. İki kanatlı kapısının üstündeki levhada "Dikkat: Köpek var!" yazılı. Bu uyarıya hiç gerek yok, çünkü köpeklerin havlamaları duyuluyor. Bir yüksek tepeden bahçeye baktım. Evet, tıpkı bize anlatıldığı gibi her yerden şarap akıyor. Markası da KEVSER... Şırıl şırıl Kevser şarabı akıyor, doldur doldur iç imanım... Her ağacın altı aşk ile meşk yeri... Huriler bir yanda, gılmanlar bir yanda... Bir elin yağda, bir elin balda... İster pilavından ye, ister zerdesinden...

Burasının cennetin hangi mahallesi olduğunu sordum eskilere. "Cennetiâlâ" denilen yermiş... Nasıl Hollywood'un en zengin yıldızları Baverley Hill denilen yerdeki villalarında yaşıyorlarsa, sağlıklarında en büyük iyilikleri yapanlar da bu cennetiâlâ semtinde yaşarlarmış. Bu sarayda oturanın ne gibi iyilik yaptığını sorup soruşturdum. Bu adam sağlığında çok zengin bir fabrikatörmüş. Çok büyük bir verem hastanesi yaptırmış dünyada, işte bu

iyiliğine karşılık, Cennetiâlâ'daki en güzel parseli ona vermişler.

Görüyorsun ya Eşekarısı, cennete girmek için iyilik yapmak, iyilik yapmak için de zengin olmak gerekir.

Bu kerte büyük iyilik yapabilecek zenginliği nasıl elde ettiğini sordum. Adamın fabrikaları varmış. Binlerce işçi çalıştırırmış. Fabrikalarında çalışan işçilerden pek çoğu verem olup ölüyormuş. Çok iyi kalpli insan olduğu için buna çok üzülmüş. Verem işçiler iyi olsun diye işte o büyük verem hastanesini yaptırmış, iyilik gibi var mı; bak, adam ne kadar iyi ki, isçisini önce verem yapıp sonra da tedavi ettiriyor...

Cennetin deniz kıyıları da sağlıklarında çok iyilik yaparak bu parselleri haketmiş olanlara verilmişti. Yalılarından salt kendileri denize girebiliyorlar, başkaları girmesin kıyıdan denize diye, Allah'ın Cennetinde "Buradan denize girmek yasaktır." yazılı levhalar dikip kendi başlarına özel yasalar çıkarmışlar.

Anlıyorsun ya sevgili Eşekarısı, bu cennetin bizim cennet yurdumuzdan hiçbir ayrımı yok.

Bu sabah, benden önce cennete göçmüş bir hemşerimizle konuştuk, öleli çok olduğu için,

"Memlekette ne var, ne yok?" diye sordu.

"Hiçbir şey yok..." dedim.

"Demek, eskisi gibi, değişen bir şey yok..." dedi.

"Az çok değişen şeyler de var..." dedim.

"Hamam? diye sordu, hamam değişti mi?"

"Hayır, dedim, hamam yine eski hamam... Tarihsel değeri var diye yıkmıyorlar; ama paraları olmadığı için de onaramıyorlar, kendi kendine günün birinde yıkılmasını bekliyorlar."

"Peki, tas?"

"Taslar da yine eski tas, değişmedi; ama sık sık kalaylıyorlar."

"Kimler kalaylıyor?"

"Kim olursa..."

“Ya tellaklar?”

“Onlar değişiyor ara sıra… Ama gelen gideni aratıyor.”

“Ne bakımdan?”

“Derimizi yüzüyorlar anlayacağın…”

“Peki, Bekri Mustafa ne yapıyor?” diye sordu. Sağıma soluma bakınınca,

“Korkma, korkma, burada özgürlük var, istediğin gibi konuş… Bekri Mustafa ne yapıyor?” diye bir daha sordu.

Başımı önüme eğince,

“Anladım, anladım… Başkasını anlatmana gerek yok…” dedi.

Sevgili kardeşim Eşekarısı, bu mektubumla, patrona olan borcum ödenmiş olacaktır sanırım. Bu yüzden bu, son mektubum olacak. Bir gün kavuşuruz umuduyla gözlerinden öperim.

Ölmüş Eşek…